

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

Archeologie - Historie

Jana Vojtěchová

**KELTSKÁ POHŘEBIŠTĚ A HROBY NA
OLOMOUCKU A PROSTĚJOVSKU**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eduard Droberjar, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Keltská pohřebiště a hroby na Olomoucku a Prostějovsku pod vedením doc. PhDr. Eduarda Droberjara, Ph.D. vypracovala samostatně a uvedla všechnu citovanou literaturu a informační zdroje.

V Olomouci, dne

Podpis:

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Eduardu Droberjarovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vstřícnost při konzultacích.

ABSTRAKT

Základem práce bude soupis všech pohřebišť a hrobů v okresech Olomouc a Prostějov, který vyjde z publikací, nálezových zpráv, archivních pramenů, částečně z konkrétních nálezů (v případě doplnění údajů k publikovaným, event. nepublikovaným lokalitám). Práce se bude věnovat základní charakteristice pohřebišť (uspořádání, půdorys, počet hrobů, pohřební ritus, úprava hrobových jam, uložení hrobové výbavy atd.). V další části se zaměřím na analýzu hrobové výbavy a na chronologii jednotlivých hrobů na sídlištích a celých pohřebišť. V práci se budu rovněž věnovat antropologii a sociologii pohřebišť (hroby mužů, žen a dětí, charakteristika bohatých, standardních a chudých hrobů).

Cílem práce má být shrnutí všech dosavadních pramenů a poznatků k vymezené tématice a stanovení významu hrobových nálezů pro keltské osídlení Olomoucka. Součástí práce bude obrazová dokumentace pohřebišť a hrobů, včetně inventáře hrobových celků (kresby, fotografie), dále grafy, statistické tabulky a mapy.

Klíčová slova: doba laténská, Keltové, pohřebišť, hrob, okres Olomouc a Prostějov.

ABSTRACT

Basis of this Bachelor thesis will be a list of all burial grounds and graves at regions Olomouc and Prostějov, this list comes out from publications, occurrence reports, archival sources, partially from specific discoveries (in case of filling in data to published, eventually non-published locations). Thesis will aim on the basic burial grounds characteristics (layout, ground plan, grave counts, funeral rites, grave holes modifications, grave equipment deposition, etc.). In the next section, I will focus on the grave equipment analysis and on the chronology of the particular graves on the housing estates and the entire burial grounds. I will also pursue on the anthropology and sociology of the burial grounds (graves of man, woman and children, poor, standard and rich graves).

The primal aim of the thesis is to summarize all existing sources and knowledges of the described thema and to determine the importance of the grave discoveries for the Celtic settlements of the Olomouc region. Thesis includes visual documentation of the burial grounds and graves, including funeral complex inventories (drawings, photos), graphs, statistic tables and maps.

Keywords: La Tène period, the Celts, burial, grave, regions Olomouc and Prostějov.

OBSAH

1 ÚVOD.....	1
2 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ.....	3
3 CHRONOLOGIE DOBY LATÉNSKÉ	6
4 DOSAVADNÍ STAV POZNÁNÍ KELTSKÝCH POHŘEBIŠŤ	8
5 KELTSKÉ HROBY NA MORAVĚ.....	12
5. 1 Kostrové hroby na Moravě.....	12
5. 2 Žárové hroby na Moravě.....	13
6 CHARAKTERISTIKA KELTSKÝCH POHŘEBIŠŤ	15
6. 1 Lokace pohřebišť	15
6. 2 Pohřební ritus.....	16
6. 3 Struktura pohřebišť	17
6. 4 Hrobové jámy.....	19
6. 4. 1 Hrobové jámy kostrových pohřbů.....	19
6. 4. 2 Hrobové jámy žárových pohřbů	21
6. 5 Antropologie.....	22
6. 6 Sociologie pohřebišť	25
7 VÝBAVA KELTSKÝCH HROBŮ.....	29
7. 1 Charakter a uložení hrobové výbavy.....	29
7. 2 Keramika.....	30
7. 3 Spony.....	31
7. 4 Kruhové ozdoby	34
7. 5 Opasky.....	36
7. 6 Výzbroj.....	37
7. 6. 1 Meče	37
7. 6. 2 Hroty kopí a botky kopí	39
7. 6. 3 Kování štítů	39
7. 7 Zvířecí kosti	40
7. 8 Ostatní předměty	41
8 CHRONOLOGIE	42
9 ZÁVĚR	45

10 RESUMÉ.....	47
11 KATALOG HROBŮ V OKRESECH OLOMOUC A PROSTĚJOV	47
12 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	76
12. 1 Seznam použité literatury	76
12. 2 Seznam archivních materiálů.....	80
12. 3 Seznam internetových zdrojů.....	82
12. 4 Seznam použitých zkratk	82
13 SEZNAM A ZDROJE PŘÍLOH	83
14 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	85

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce jsou Keltská pohřebiště a hroby v okresech Olomouc a Prostějov. Okresy se rozkládají v Olomouckém kraji, v oblasti střední Moravy (Mapa 1). Okres Olomouc se rozkládá na 1 620 km² a nachází se zde 96 obcí (www.czso.cz). V porovnání menší, okres Prostějov, má rozlohu 770 km² a je tvořen 97 obcemi (<http://www.czso.cz>).

Důvodem pro výběr tohoto tématu je absence souhrnu keltských hrobů na tomto území a absence celkové charakteristiky dokreslující situaci keltského pohřbívání na Moravě. Práce poskytne především základní přehled všech nalezených hrobů, včetně jejich vyhodnocení a srovnání se zbytkem České republiky, Slovenskem a v některých aspektech s Dolním Rakouskem.

Vývoj pohřbívání a způsob pohřebního ritu je důležitou součástí poznání keltské společnosti. Z jeho charakteristiky můžeme rozpoznat nejen stupeň vývoje a náboženské praktiky tehdejších obyvatel, ale na základě hrobových inventářů i řemeslnickou práci a užité umění. V keltském světě byly hroby nejen pro uložení zemřelého, ale sloužily jako prezentace jeho společenského postavení. Společnost doby laténské byla tvořena systémem vazeb, který dnes nemůžeme s jistotou identifikovat, ale na základě hrobových celků lze sledovat jednotlivá specifika.

Ačkoli se zaměříme na pohřebiště na specifickém území, pokládala jsem za nutné věnovat úvodní kapitoly obecné problematice doby laténské. Protože práce bude vycházet jak ze starších monografií a článků, tak z nejnovějších poznatků a výzkumů, je značná část věnována přehledu nejdůležitějších mezníků v poznávání moravských pohřebišť. Další kapitoly se zaměří na charakteristiku pohřebišť a jednotlivých hrobových celků v okresech Olomouc a Prostějov v kontextu celé Moravy, především na jejich celkové vyhodnocení struktury, pohřebního ritu a dalších specifik. Důležité bude závěrečné vyhodnocení chronologie, které bude vycházet z vyhodnocení hrobové výbavy.

Stěžejní částí bude vytvoření katalogu jednotlivých lokalit se základní charakteristikou hrobu, pohřebního ritu, kompletním přehledem hrobového

inventáře, datací, uložením nálezů a přehledem literatury. Katalog bude evidovat veškeré nálezy po rok 2013. Přílohy se budou skládat především z hrobového inventáře, popřípadě půdorysů jednotlivých hrobů.

Cílem práce není představit všechna pohřebiště a hroby s detaily o jejich výzkumu, nálezových okolnostech a přesném popisu hrobové výbavy, ale vytvořit komplexní pohled na část střední Moravy v rámci středoevropského laténského pohřbívání.

2 CHARAKTERISTIKA OBDOBÍ

Doba laténská, neboli mladší doba železná je ve střední Evropě předělem mezi pravěkem a protohistorií. Od této doby se objevují první písemné zmínky a konkrétní jména kmenů a panovníků. Největším a nejvyspělejším etnikem se v oblasti střední Evropy stali Keltové. Doba laténská začíná kolem roku 500 př. n. l. a končí na přelomu letopočtu, kdy Keltové podléhají tlakům z jihu a severu.

Keltové původně obývali území Švýcarska, severovýchodní Francie, jihozápadního Německa a část Čech. V této oblasti došlo v 5. století k velkému kulturnímu i ekonomickému rozvoji, s kterým souvisel i vznik bohaté vládnoucí vojenské vrstvy. To bylo doprovázeno značným přelidněním. Tato celková změna ekonomické a sociální struktury se stala základem pro dobývání dalších území. Všechny tyto faktory vedly k první keltské expanzi na počátku 4. století př. n. l. Keltové pronikají na Britské ostrovy, Pyrenejský poloostrov i za Alpy. Postupně obsazovali sever Itálie a roku 387 př. n. l. dobyli a vypálili Řím. Další migrační směr vedl kolem Dunaje do Karpatské kotliny a na Balkánský poloostrov. Při pronikání do Malé Asie si založili vlastní stát Galatii (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 9–10). Moc keltských kmenů začala upadat na konci 3. a v průběhu 2. století. Z jihu tlačila na Kelty římská armáda a ze severu do střední Evropy pronikaly germánské kmeny, především svébsští Kimbrové a Teutoni (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 10).

Na Moravu se Keltové dostali již v 5. století, následně pak v druhé vlně expanze v první polovině 4. století. Konkrétně se jednalo o kmen Bójů. Poznání tohoto časného osídlení je postaveno pouze na materiálu z moravských sídlišť, protože pohřebiště zcela postrádáme. Podle kmene Bójů Markomané pojmenovali naše území. Není ovšem zcela jisté, zda toto označení patří jednomu kmeni nebo náleží velkému teritoriu obývanému několika skupinami (DANIELSOVÁ – HLAVA 2009, 32).

Hranice osídlení na Moravě sahá po Brněnskou kotlinu, Vyškovskou bránu a severní úpatí Litenčických vrchů. V podstatě se jedná o stejné území obsazené v době halštatské lidem horákovské kultury (ČIŽMÁŘ 1993, 382).

To souvisí s umístěním sídlišť v krajině, která respektovala předchozí halštatské nebo dřívější osídlení.

Přestože jsou Keltové hlavními hybateli a šířiteli laténské kultury, nemůžeme pojmy keltské obyvatelstvo a keltská kultura přímo ztotožnit. Při své expanzi a kolonizaci nových území naráželi na domácí obyvatelstvo a my nejsme schopni jednotlivé obyvatele rozpoznat. Naopak keltské vlivy zasahovaly za hranice jejich osídlení, kde je plně přijalo místní obyvatelstvo. Proto nemůžeme plně ztotožnit laténskou kulturu a Keltské etnikum (DANIELSOVÁ - HLAVA 2009, 33).

Celá kultura je nazvaná podle lokality La Tene na břehu Neuchâtelského jezera ve Švýcarsku. Laténská kultura vznikla smíšením jižních vlivů v halštatském prostředí. Laténský výzdobný styl je charakteristický používáním zvířecích a rostlinných motivů. Toto umění je na vrcholu ve 3. století, kdy styl působí hodně plasticky. Typická je silná stylizace a abstrakce (ČIŽMÁŘOVÁ 2001, 5). Tyto znaky laténského umění můžeme sledovat hlavně na pohřebištích, kde se nacházejí předměty užitého umění, ať už se jedná o šperky nebo zbraně. Jako příklad stylizace můžeme uvést pseudoanthropomorfní meč s rukojetí v podobě stylizované lidské postavy z lokality Olomouc-Nemilany, který se objevuje vždy v bojovníckých hrobech.

Na velký rozvoj laténské kultury mají vliv především kontakty s antickým světem. Ty ovlivňovaly ve velké míře rozvoj výroby a pokrok ve zpracování železa i drahých kovů, to znamená větší pestrost a množství produkovaných předmětů, jako jsou zbraně, ale i jiné nástroje (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 15). Pokrok nepřišel jen ve zpracování kovů, ale změnila se i keramická náplň. Ve starším laténu navazuje na předchozí halštatské tvary, jedná se především o lahvovité tvary a misky se zataženým okrajem. Mladší keramika z období plochých keltských pohřebišť je naproti tomu elegantní, většinou nezdobená a povrch bývá hladký a vyhlazený. V pozdní době laténské se vzácně objevuje keramika z jemného světlého materiálu zdobená červenou a bílou barvou (ČIŽMÁŘOVÁ 2001, 18).

Význam keltské civilizace můžeme definovat výrokem Jana Filipa. „...Význam Keltů pro evropskou civilizaci nemá obdoby v nejstarších dějinách Evropy. V nejstarší době patří jim zásluha o přiblížení barbarské Evropy zdrojům pokročilé jižní kultury a civilizace rodícího se antického světa. Později Keltové využili svých organizačních schopností, smyslu pro technickou dokonalost a uměleckou náplň tvorby a vytvořili podivuhodnou hospodářskou základnu, která vtiskla své podstatné rysy celému prostředí. Obohatili evropskou civilizaci dokonalejšími výrobními metodami a procesy, zavedli větší specializaci ve výrobě a vytvořili tak předpoklady pozdějšího středověkého vývoje. Praveký civilizační proces jimi ve střední Evropě vrcholil.“ (FILIP 1959, 164).

3 CHRONOLOGIE DOBY LATÉNSKÉ

Základy chronologie položil roku 1872 H. Hildebrant, který rozdělil dobu železnou na starší a mladší, kdy se mezníkem stal rok 500 př. n. l. O. Tischler roku 1885 rozčlenil dobu laténskou na tři fáze a označil je latinskými číslicemi (*Über die Gliederung der La-Tène-Periode und die Dekorierung der Eisenwaffen in dieser Zeit*. In: *Correspondenz-Blatt der deutschen Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte*, 1885). Jeho periodizace vychází z typologie spon a mečů, jelikož jsou velice chronologicky citlivé. Jako nejstarší stanovil sponu duchcovskou, následovala spona s patkou k lučíku připojenou a nakonec spona s rámcovou konstrukcí nožky (FILIP 1956, 36–37). Toto dělení bylo však brzy překonáno díky nálezům především kostrových pohřebišť, které se ukázaly jako nejlepší ukazatel a zdroj informací.

Tvůrcem nové periodizace doby laténské byl Pavel Reinecke roku 1902 (*Mainzer Aufsätze zur Chronologie der Bronze- und Eisenzeit*, 1902). Vycházel z mnohých nalezišť v Čechách a Německu. Podle hodnocení knížecí mohyly ve Schwarzenbachu přidal před Tischlerovy periody ještě počáteční časně laténskou. Tím vzniká rozdělení laténu na čtyři stupně A–D. Podle Reineckeho LT A (500–400 př. n. l.) je nejlépe poznán z bohatých knížecích mohyl, které se vyskytují na západ od našeho území a okrajově zasahují do Čech. Tyto mohyly jsou typické řeckými importy i klasickými středoevropskými výrobky. Reinecke LT B (400–300 př. n. l.) přináší nástup poměrně jednotné kultury. Především mizí velké mohyly s válečnými vozy a součástmi koňských postrojů. U výzdoby se ztrácí figurální šperk a figurální motivy jsou součástí výzdoby různých předmětů, jako jsou náramky, přívěsky nebo pochvy mečů. Reinecke LT C (300 – 100 př. n. l.) je nejdelším obdobím, ale podle Reineckeho ho nemůžeme více třídit. Toto období je typické výskytem mečů a jiných zbraní v hrobech. Typický je také šperk, který se objevuje nejen v hrobech ženských, ale i mužských. Reinecke LT D je samotný závěr, kde se ukazují nové prvky, poprvé se objevují ostruhy (FILIP 1956, 40–43). Toto Reineckeho třídění bylo ve své době převratné a dalo základ pro pokračovatele, kteří se ho snažili upravit a používají ho dodnes.

Nové dělení doby laténské nám představuje Jan Filip (1956). Ten dochází k několika závěrům, především rozlišil na pohřebištích mladší fázi duchcovského horizontu a vlastní duchcovský horizont. Po klasifikaci nálezů na plochých pohřebištích rozlišil duchcovský horizont na mladší fázi duchcovského horizontu a horizont spony spojené konstrukce. Na základě archeo-historické periodizace lze vyčlenit pět období keltského osídlení. Zaprvé dobu před historickou expanzí, která je charakteristická mohylovými pohřby, za druhé dobu keltské historické expanze, ve které Keltové ovládli většinu Evropy. Tato etapa se také shoduje s počátkem plochých keltských pohřebišť. Za třetí je to doba středoevropského ustálení, kde dochází k rozvoji bohatých hrobů a vedle kostrového pohřbívání se objevují také žárové hroby. Čtvrtou etapou je doba květu oppid, je to také doba rozkvětu keltského mincovnictví a zároveň začíná vznikat tlak na keltské obyvatelstvo jak z jihu, tak ze severu. Vše končí pátým obdobím úpadku oppid a zánik jejich činnosti (FILIP 1956, 219–223).

Poslední vypracovaná chronologie je z roku 1980 od J. Meduny, který ji vypracoval na základě sídlišť (*Die latènezeitlichen Siedlungen in Mähren, 1980*). Další výzkumy nám umožňují rozdělit i jednotlivé stupně, a to v časném laténu i pozdním laténu, kde došlo k posunu v absolutních datech.

Absolutní chronologická data poskytují především hrobové celky, ve kterých se dobře zachovává materiál, tudíž je použitelný k mnoha datovacím metodám. Pro naše potřeby datování keltských kostrových hrobů budeme používat především chronologii Reineckeho a Meduny.

4 DOSAVADNÍ STAV POZNÁNÍ KELTSKÝCH POHŘEBIŠŤ

Prvotní zájem o keltské etnikum můžeme klást již do 16. století. V tomto období se lidé nezabývali výzkumy v dnešním slova smyslu, ale překladem antických děl. Podle spisů antických historiků byli Keltové prvními historicky doloženými obyvateli našeho území. Mezi tyto autory můžeme počítat Hérodota z Halikarnassu, Polyba, Diodóra Sicilského atd. (ČIŽMÁŘOVÁ 2001, 3).

Zájem o moravský latén se v různé intenzitě objevoval již v polovině 18. století, ale prvním archeologem, který shrnul nálezy a informace z Moravy byl Inocenc Ladislav Červinka (1869–1951). Prvním jeho počinem v této oblasti bylo publikování článku *Kostrový hrob u Slavkova a galské starožitnosti na Moravě* v Časopise Vlastivědného muzejního spolku v Olomouci roku 1902. Uvádí zde nálezy z lokalit na katastrech Držovice, Čechůvky, Náklo, Slatinice a Ústín (ČERVINKA 1902b, 1–11). Druhou, především shrnující, prací byla *Morava za pravěku (1902)*, ve které publikoval všechny dosavadní moravské nálezy, a to nejen z doby laténské, ale z celého pravěku. Předchozí lokality se zde opakují a přidává Charváty a Náklo (ČERVINKA 1902a).

Nejvíce výzkumů pohřebišť však nepochází z mnou preferovaného regionu, ale z území na jižní Moravě. Zde se nacházejí velká pohřebišť, která byla objevena především po první světové válce např. Holubice, Křenovice a publikována Janou Čižmářovou (ČIŽMÁŘOVÁ 2009).

První velká souhrnná práce o Keltech na Moravě pochází od Jana Filipa (1900–1981). Práce *Keltové ve střední Evropě (1956)* je základním soupisem lokalit v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, přičemž na Moravě uvádí celkem 158 pohřebišť, z toho v okresech Olomouc a Prostějov eviduje 24 lokalit. Přes důležitost práce se v ní ale nacházejí mnohé nepřesnosti i zcela chybné údaje. Například nálezy z lokality Černoryje uvedl jako lokalitu Dobroměřice a u katastru obce Náklo má nesprávně přiřazené předměty k jednotlivým hrobům. Další jeho prací zabývající se dobou laténskou je *Keltská civilizace*

a její dědictví (1959), která má za úkol především přiblížit keltské obyvatelstvo laické veřejnosti.

Nejucelenější a nejkvalitnější prací o době laténské na Moravě se stává *Die latènezeitlichen Siedlungen und Gräberfelder in Mähren* od J. Meduny (1980). Tato publikace obsahuje katalog všech sídlišť a pohřebišť, který je precizně zpracovaný a tvoří základní práci k poznání moravského laténu.

Poslední souhrnnou prací Jany Čižmářové (2004) je *Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku*. Její práce je rozdělena do tří částí. V první části se objevuje především základní charakteristika doby a její vývoj, ve druhé pak soupis jednotlivých hesel a ve třetí soupis moravských a slezských nálezů. Jana Čižmářová se zabývá keltskými pohřebišti dodnes, publikovala např. lokalitu Brno-Maloměřice (*Keltské pohřebiště v Brně-Maloměřicích, Pravěk – Supplementum 14, Brno 2005*) nebo pohřebiště v Holubicích a Křenovicích (*Keltská pohřebiště z Holubic a Křenovic, Pravěk – Supplementum 19, 2009*).

Mezi další významná jména keltské archeologie patří např. Miroslav Chleborád, Karel Ludikovský, František Lipka, Josef Poulík, Alois Procházka, Emanuel Šimek a mnoho dalších (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 32–37). Tyto osobnosti se však konkrétněji, nebo s větším zájmem, nezabývali okresy Olomouc a Prostějov, a proto se jim dále nebudeme věnovat a zaměříme se pouze na významné osobnosti v regionu.

V okresech Olomouc a Prostějov jsou hroby a pohřebiště daleko méně dokumentované, než je tomu na jižní Moravě, a to především kvůli absenci velkých pohřebních okrsků a době nejstarších nálezů. Ve většině případů se jedná o krátké archivní záznamy o hrobech bez větších podrobností a nálezových okolností. K prvním výzkumům pohřebišť a hrobů v této oblasti docházelo na přelomu 19. a 20. století. Informace o jednotlivých nálezech nám poskytuje především *Časopis Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci* (dále jen ČVMSO). Nejstarší článek publikoval Vítězslav Houdek roku 1889 s názvem *Nálezy náměšťské* (ČVMSO VII). Popisuje ojedinělý nález ženského kostrového hrobu na lokalitě Náměšť na Hané - Biskupství. Na svou dobu má u článku velice zdařilé kresby i s uvedením rozměrů (Houdek 1889, 167–169).

Hlavní osobností objevů na přelomu století byl výše zmíněný I. L. Červinka. Díky jeho působení máme informace například o lokalitách Blatec (ČERVINKA 1942, 57) nebo Náklo (ČERVINKA 1902a, 266). Druhou vůdčí osobností před druhou světovou válkou byl Antonín Gottwald (1869 – 1941). Své působení na Prostějovsku shrnul ve dvou stěžejních pracích. Nejprve soupis lokalit na Prostějovsku *Pravěké sídliště a pohřebiště na Prostějovsku* (1924), kde eviduje čtyři katastry s nálezy laténských hrobů. Druhou prací je *Můj archeologický výzkum* (1931). Sám prováděl výzkumy například na lokalitách Bedihošť (Gottwald 1924, 111–114), z období mezi léty 1880 a 1945 také pochází největší počet mnou zachycených nálezů.

O syntézu moravského latěnu se pokusil také Alois Procházka (1875–1940). Tento amatérský archeolog prováděl výzkum především na laténských pohřebištích v Holubicích a Křenovicích (ČIŽMÁROVÁ 2004, 36). Jeho nejvýznamnější práce *Gallská kultra na Vyškovsku* (1937) shrnuje moravská naleziště, ale z námi vybrané oblasti obsahuje informace pouze o dvou lokalitách, Odratice a Želeč na Hané.

Ve druhé polovině 20. století vynikají zejména tři jména, Miloš Čižmář, Jiří Meduna a Vít Dohnal. Především M. Čižmář (1945–2012) sepsal diplomovou práci na téma *Keltská pohřebiště na Moravě* (1969). Později se začal věnovat výzkumům na oppidech, především na Starém Hradisku (*Keltské oppidum Staré Hradisko*, 2005). Publikoval články o keltských hrobech v Mostakovicích (ČIŽMÁŘ 1970, 199–200), Domamyslicích (ČIŽMÁŘ 1973, 616–625) a Ptení (ČIŽMÁŘ 1974b, 160–166) a podílel se na vzniku *Pravěkých dějin Moravy*, kam dodal příspěvek o keltské okupaci (ČIŽMÁŘ 1993, 380–323).

Již výše zmíněný J. Meduna (1932–2007) je znám především pro svou práci z roku 1980. Diplomovou práci sepsal na *Osídlení Moravy Kelty* (1956). Svůj největší výzkum vedl na Starém Hradisku, ale objevil i několik hrobů na Olomoucku, např. Držovice roku 1973 (MEDUNA 1974b, 48). Poslední jmenovanou osobou je V. Dohnal. Vedl výzkum na lokalitě Náklo, a především v Prostějově na Mozartově ulici. Zde vedl výzkum roku 1972 při objevení kostrového hrobu ženy (DOHNAL 1974, 51). Útlum nálezů zaznamenáváme v 80. a 90. letech 20. století, ze kterých nepochází žádný výzkum.

Roku 2000 probíhal záchranný archeologický výzkum na katastru Olomouc-Slavonín, lokalita U Hvězdárny, vedený Archeologickým centrem Olomouc. (KALÁBEK – TAJER – VITULA 2001, 179). Kostra dítěte byla nalezena roku 2001 na katastru Čechůvky (ŠMÍD 2002, 225–226).

Poslední výzkum probíhal roku 2005 v Kralicích na Hané (okr. Prostějov) na lokalitě Kralický háj. Jednalo se o záchranný archeologický výzkum při rozšíření průmyslové zóny. Výzkum poté pokračoval do roku 2007 (FOJTÍK 2008, 28). Můžeme zde mluvit o jednom z nejdůležitějších výzkumů pro poznání keltských hrobů na Olomoucku a Prostějovsku.

Mezi zmíněnými jmény nemůžeme opomenout Miloše Hlavu, Alžbětu Danielsovou, Aleše Drechlera a mnou dalších, kteří jsou velkým přínosem k poznání doby laténské, ale blíže se nezabývají preferovaným územím, a proto se jim nebudu blíže věnovat. V současné době zpracovává keltské lokality Jana Čižmářová a lokality v Čelechovicích na Hané a Slatinkách Miloš Hlava.

Můžeme konstatovat, že ve vymezeném regionu máme daleko více informací o sídlištích, která jsou v mnoha případech i lépe zdokumentovaná, než o pohřebištích. Zajisté za to může období nálezů keltských pohřebišť.

5 KELTSKÉ HROBY NA MORAVĚ

5. 1 Kostrové hroby na Moravě

Starší doba laténská je označována jako období plochých keltských pohřebišť. To zřejmě odráží úpravu hrobů nad povrchem terénu. Na rozdíl od předcházející doby halštatské nejsou hroby kryty mohylami, ale Keltové zvolili jiný způsob označení, který nejsme schopni identifikovat. Přesto museli být nějakým způsobem ohraničené, protože se vzájemně nenarušují, ale respektují se a tvoří skupinky nebo řady (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 92). Hrobová jáma byla vždy poměrně dlouhá a úzká, o délce kolem 220 cm a šířky 80 cm. Všechny kostrové hroby se nacházejí v hloubce 80–150 cm (WALDHAUSER 1999, 18). Těla ležela v anatomické poloze naznak s rukama podél těla a ve většině případů byla orientována S-J, tzn. hlavou k severu (WALDHAUSER 1999, 34). Tento pohřební ritus nám dosvědčuje kulturní souvislost s Čechami a Slezskem, na druhou stranu odklon od Karpatské kotliny a Dolního Rakouska. Oblast Moravy tedy můžeme přiřadit k západnímu středoevropskému laténskému okruhu, kde převládala orientace J-S, ale nesmíme pominout prvky typické pro okruh Karpatský (ČIŽMÁŘ 1993, 388).

Na kostrových pohřebišťích jsme schopni sledovat sociální rozvrstvení společnosti na základě hrobového inventáře i samotné úpravy hrobové jámy. Kostrové hroby jsou také jediným pramenem, na kterém pozorujeme antropologické vlastnosti keltského obyvatelstva.

Zvláštním jevem, objevující se na pohřebišťích, je otevírání hrobů. Příčina těchto druhotných zásahů do hrobů je interpretována různými způsoby. Nejčastěji se uvažuje nad jejich vykradením, dále pak nad záměrným otevřením po odchodu z krajiny a otvírání z rituálních důvodů. Tyto praktiky jsou známé z Rakouska a Slovenska, na druhé straně na území Čech jejich stopy nezachycujeme. Na Moravě jsou tyto zásahy vzácné. Jediné pohřebiště, kde se dá tento jev bezpečně prokázat je v Pavlově. Tyto praktiky můžeme předpokládat i na jiných místech, ale dosud nebyly bezpečně zachyceny (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 94).

5. 2 Žárové hroby na Moravě

Jak již bylo výše naznačeno, v době laténské se objevují i žárové hroby, tedy kremace. Na základě uložení přepálených ostatků zemřelého pod zem rozlišujeme dva základní typy žárových hrobů, a to popelnicový a jámový. U těchto dvou typů žárového pohřbívání můžeme identifikovat i časovou posloupnost, kdy ve starším období, ve stupni LT B, převažovali hroby popelnicové, zatímco ve střední době laténské, stupni LT C1, to byly hroby jámové (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 93). Jámové hroby mohou mít různé tvary, obdélný, oválný nebo kruhový. Problém nastává při orientaci žárových hrobů, tu jsme schopni určit jen u několika málo situací na jižní Moravě, odpovídá však standardu, který známe z kostrových hrobů, tedy orientací S-J. Lze změřit také hloubku hrobové jámy, která se u popelnicových hrobů pohybuje nejčastěji kolem 50–60 cm, ale v mnoha případech více než 1 m. Jámové hroby jsou zpravidla mělčí, nejčastěji do 60 cm (MEDUNA 1962a, 88–89). Na Moravě nejsou žádné známky úprav hrobových jam, rozdíl zachycujeme v Rakousku, kde je tento jev velice častý a projevuje se např. obkládání jam kameny nebo vymazávání hrobové jámy hlínou (MEDUNA 1962a, 91).

V popelnicových hrobech je dominantní vždy nádoba, do které jsou nasypány přepálené lidské kosti a ostatní předměty. Nádoba stojí samostatně nebo může být překryta obrácenou mísou nebo pokličkou, přičemž se nedá říci, že by jeden z těchto způsobů dominoval nebo byl chronologicky citlivý.

V jámových hrobech jsou zbytky pohřbu umístěny na dně jámy v prosté zemi, přičemž způsob uložení rozlišuje J. Meduna (1962a) do několika kategorií:

- a) Nedopálené kosti jsou překryty fragmenty nádob.
- b) Bez zjevného uspořádání – předměty jsou do jámy vysypány přímo z hranice.
- c) Nedopálené kosti vysypané na hromádce a nádoby uspořádané kolem.
- d) Lidské kosti a kovové předměty (bez keramiky).

Samotná kremace byla prováděna přímo v hrobové jámě nebo na speciálním žárovišti. Na Moravě se uvažuje o několika žárovištích, ale v žádném z případů

si nemůžeme být jisti, zda se jedná skutečně o žároviště a spoléháme pouze na analogie ze sousedního Rakouska (MEDUNA 1962a, 91–92).

Ve většině případů se na Moravě neobjevují jednotná pohřebiště, kde je pohřební ritus pouze žárový nebo kostrový. Vzhledem k postupné proměně ritu se na mnoha pohřebištích setkáme s hroby kostrovými i žárovými, ty tvoří tzv. birituální pohřebiště (WALDHAUSER 1999, 36–37).

Jak jsme zmínili výše, ke změně pohřebního ritu docházelo postupně, ne ve všech oblastech stejnou rychlostí. Otázkou ale zůstává, proč k samotné změně došlo. Prvním předpokladem je styk s domácím obyvatelstvem a vzájemné ovlivňování. To můžeme předpokládat v oblasti slovensko-maďarsko-dolnorakouské. Nebo se jedná o germánský vliv, což ale Meduna (1962) důrazně zpochybňuje (MEDUNA 1962a,95). Způsob pohřbívání je však součástí náboženských představ a součástí kultu, proto důvody k jeho změně musíme hledat přímo ve fungování společnosti a jejím postupném vývoji. Důvodů může být několik, žárové hroby jsou menší, tudíž i méně prostorově náročné, dalším důvodem je hygiena nebo odklon od přísných náboženských dogmat atd. (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 93).

Rozdíly ve výbavě mezi kostrovými a žárovými hroby nemůžeme vidět v samotné náplni, ale především na základě chronologie. Jelikož žárové hroby jsou většinou mladší, liší se i pohřební výbava od starších kostrových hrobů, nikoli však náplní, ale vývojem jednotlivých předmětů. V žárových hrobech se v poslední fázi pohřbívání LT C1 setkáváme s deformací kovových předmětů, především zbraní. Tato deformace je interpretována jako rituální, ale důvody k ní mohly být různé, např. aby zemřelý nemohl ublížit živým nebo aby tyto zbraně už nikdo nemohl použít (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 48, 93). Důvod mohl být i mnohem jednodušší, aby se předměty do popelnice nebo hrobové jámy vešly.

Stejně jako u kostrových hrobů se zde setkáváme s diferenciací společnosti. Rozlišujeme žárové hroby s bohatou i chudou výbavou, která v podstatě odpovídá standardu z kostrových hrobů. Tak můžeme poznatky z nálezů a interpretace kostrových hrobů aplikovat i na hroby žárové.

6 CHARAKTERISTIKA KELTSKÝCH POHŘEBIŠŤ

6. 1 Lokace pohřebišť

Pro keltské obyvatele je typické osidlování nížinných a úrodných poloh. Laténská sídliště byla podle dosavadních zjištění poměrně malá. To odpovídá i charakteru pohřebišť, která tvoří pouze několik hrobů, výjimkou jsou velká pohřebišť například na jižní Moravě nebo v Čechách. Můžeme konstatovat, že pohřebišť se nacházela na mírných vyvýšeninách a svazích, ve vyšších polohách než přilehlé sídliště (ČIŽMÁŘ 1993, 392).

Umístění pohřebišť muselo odpovídat jak praktickým, tak rituálním požadavkům. Můžeme vyloučit inundační plochy kolem řek, které byly zaplavovány, také prudké svahy a skalní útvary. Lidé se nepohřbívali ani na sídlištích, to především z hygienických důvodů. Ideálem pro umístění pohřebišť byla vzdálenost 200–300 m od sídliště, ve které se nachází většina pohřebišť. Dalším specifikem byla vyvýšenina vůči sídlišti a odlesněný prostor. I když bylo pohřebišť poblíž sídliště, nebyl na něj přímý výhled (WALDHAUSER 1999, 180–181).

Nejsilnější koncentrace pohřebišť se nachází v blízkosti řek (Mapa 2). V okrese Olomouc je to především kolem řek Moravy a Blaty. Dalšími významnými řekami, u kterých se koncentruje keltské osídlení je Romže a Hloučela, které se stýkají do řeky Valové, a řeka Haná. Je zajímavé, že není známé žádné pohřebišť kolem řeky Bečvy. V okresech Olomouc a Prostějov se všechny lokality nacházejí pouze na levém břehu řeky Moravy.

Pohřebišť tvoří kolem řek linie, což je zřejmě především z lokalit, které se táhnou kolem Moravy, od Olomouce směrem k jihu. Při pohledu na mapu (Mapa 2) můžeme rozdělit pohřebišť na dvě velké skupiny. Jedna se nachází v okolí města Prostějov a druhá pod Olomoucí. Ze skupin se vymykají pouze lokality Hruška, Medlov u Uničova, Ondratice a Želeč na Hané.

Nejseverněji položený hrob se nachází v Medlově u Uničova (okr. Olomouc). Povrchovými sběry a následným záchranným výzkumem bylo doloženo

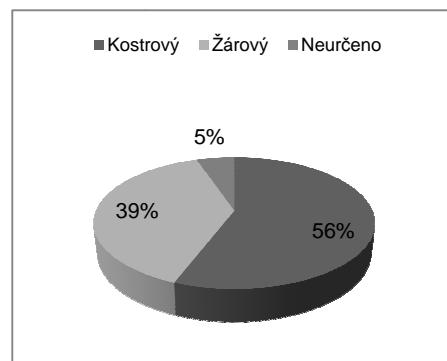
laténské osídlení ve stupni LT C1, a přesto máme dochovaný pouze jediný žárový hrob (HLAVA 2005, 266). Naopak nejjihnější je lokalita Želeč na Hané, která se nachází severně od řeky Litavy, v jižní části okresu Prostějov.

Docházíme k závěru, že laténské hroby se nacházejí na J, J-V a ve středu okresu Olomouc a na SZ okresu Prostějov. V ostatních regionech laténské hroby chybí nebo se jedná o ojedinělé nálezy. Absenci laténských hrobů pozorujeme i v jiných částech Moravy, i když se zde prokazatelně nacházejí sídliště ze stupňů LT B – LT C, např. Malá Haná, Lysická sníženina, Kuřimská kotlina. Nízký výskyt hrobů v některých regionech Moravy je vysvětlován pozdější kolonizací těchto oblastí (HLAVA 2005, 266).

6. 2 Pohřební ritus

Na Moravě identifikujeme pohřebiště kostrová, žárová i birituální, to znamená, že se na jednom pohřebišti nacházejí jak hroby žárové tak kostrové. Tato birituální pohřebiště jsou dokladem postupného přechodu z kostrového pohřbívání k žárovému (ŠIMEK 1958, 459). Příkladem birituálního pohřebiště jsou Držovice na Moravě objevené roku 1973, nacházejí se zde dva žárové hroby a jeden kostrový, všechny můžeme zařadit do stupně LT B2/C1. Na lokalitě Olomouc-Slavitín „U Hvězdárny“ byl objeven větší počet žárových hrobů a jeden kostrový. Zajímavostí je, že v jediném kostrovém hrobě bylo pohřbeno dítě. Dalšími lokalitami jsou Blatec, Prostějov-Čechůvky a Slatinice. Na ostatních lokalitách se nacházejí hroby pouze žárové nebo kostrové.

Celkem se zde nachází 78 hrobů, z nichž je 43 kostrových, 30 žárových a 5 jich není určeno. Dalším typem hrobů jsou tak zvané dvojhroby, kdy je více nebožtíků uložených v jednom hrobě. Jediný případ, který považujeme za dvojhrob je lokalita Prostějov-Čechůvky „Kopaninky“. V hrobě 1 byly nalezeny drobné kosti novorozence vedle kostry ženy. V Čechách se tento fenomén objevil na pohřebišti v Makotřasech,

Graf 1. Pohřební ritus

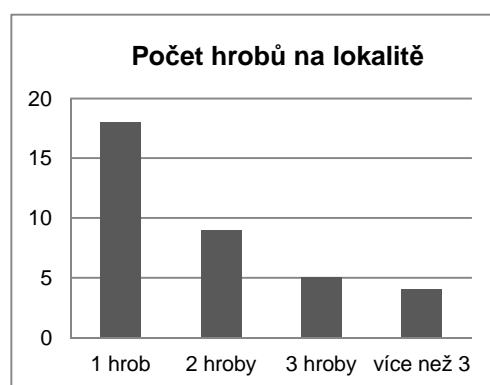
kde je uložen muž s dítětem, v Jenišově Újezdě, kde ležel dole bojovník a nad ním žena, atd. (WALDHAUSER 1999, 179). Analogie jsou i na Moravě, např. ve Vícemilicích, kde byla vedle kostry muže umístěna popelnice s přepálenými kostmi ženy. Zemřelí jsou tak umístěni vedle sebe, nebo nad sebou jako na pohřebišti v Mikulově (ŠIMEK 1958, 462).

Na lokalitách se objevují pohřby, kdy nejsme schopni určit, zda se jednalo o hrob žárový nebo kostrový. V těchto případech zcela chybí dokumentace o tvaru a velikosti hrobové jámy, nejsou zachyceny žádné zbytky kostí přepálených nebo nepřepálených, a proto sledujeme především stopy žehu na kovových předmětech nacházejících se v inventáři, které jsou v žárových hrobech často deformovány nebo téměř zničeny.

Obecně jsou na Moravě častější kostrové hroby, ale evidujeme silné zastoupení hrobů žárových. Tento znak souvisí se vztahem s Karpatskou kotlinou, protože v Čechách jsou doloženy pouze vzácně např. Plzeň-Radčice (WALDHAUSER 1999, 37).

6. 3 Struktura pohřebišť

Struktura jednotlivých pohřebišť se odvíjí především od jejich velikosti. Počet hrobů na jednotlivých lokalitách, až na výjimky, nepřekračuje tři jednotlivé hroby. Největší pohřebiště se nachází na katastru obce Čelechovice (okr. Prostějov). Bylo objeveno roku 1882 při stavbě železnice. Většina hrobů byla nedbale vykopána a nedal se rozpoznat přesný počet hrobů. V literatuře se uvádí jako nejnižší počet 10 žárových a nejasný počet kostrových. Z Čelechovic také pochází zpráva o žárovišti, o průměru a hloubce 200 cm. Ve výplni se nacházely střepy, popel a na dně dva velké kameny. Není ale jisté, zda žároviště skutečně patří do doby laténské, nebo do kultury zvoncovitých pohárů (MEDUNA 1962a, 92).

Graf 2. Velikost pohřebišť

Největší kostrové pohřebiště se nachází na katastru Kralice na Hané, na lokalitě „Kralický háj“. V letech 2005 a 2007 zde bylo prozkoumáno celkem osm kostrových hrobů. Podle výbavy jednotlivých hrobů se však jedná o dva okrsky, přičemž pět hrobů nalezených roku 2005 řadíme do LT B1, podle výbavy hrobu bohaté ženy a tři hroby vykopané roku 2007 do LT B2 (FOJTÍK 2008c, 59–63). Můžeme tedy uvažovat o dlouhodobé pohřební aktivitě, kdy pohřebiště mohlo být chronologicky nebo prostorově členěno.

Podle uvedeného grafu 2 vidíme, že největší počet nalezených celků tvoří jednotlivé hroby. Jedná se o 18 hrobů, což je 50 % všech katastrů. Jednotlivé hroby se nenacházejí jen na našem území, analogie vidíme i v Čechách a na dalších lokalitách obývaných Kelty (ŠIMEK 1958, 459). Počet pohřebišť o dvou hrobech je méně častý, jedná se o 25 % lokalit.

Na lokalitách s větším počtem hrobů zjišťujeme, že hroby se vzájemně respektují a ani v jednom případě nejsou narušeny jiným hrobem. Zároveň můžeme říci, že netvoří přesné řády nebo jiné útvary, ale tvoří skupinku hrobů, které od sebe nejsou příliš vzdálené. Výjimkou jsou hroby s hrotitými příkopy (viz dále).

V porovnání s jižní Moravou a některými pohřebišti v Čechách se zde nenachází žádná opravdu velká pohřebiště. Největší pohřebiště na Moravě jsou z Holubic, kde se nachází 77 hrobů a Brna-Maloměřic se 76 hroby. Další velká pohřebiště již nedosahují podobných rozměrů, počet hrobů se pohybuje kolem 20 až 30. Na plánech Holubic a Brna-Maloměřic vidíme, že hrobové jámy tvoří jednotlivé skupinky, které spolu však bezprostředně sousedí (ČIŽMÁŘ 1993, 393).

Základní otázkou tedy je, proč se v okresech Olomouc a Prostějov nenacházejí takto velké nekropole. Vzhledem k tomu, že oblast Malé Hané byla okrajovou oblastí Keltského osídlení, můžeme předpokládat, že velké nekropole byly charakteristické pro centrální oblasti osídlení, jako byla jižní Morava. Předpokládáme, že tyto okrajové oblasti byly osídleny až v pozdějším období, a proto nedošlo k vybudování velkých nekropolí, jako v oblastech s dlouhotrvajícím kontinuálním osídlením. Dalším důvodem, proč tato

pohřebiště neznáme, je stav výzkumu, kdy mohla být na mnoha místech zachycena jen část většího pohřebiště. Výjimkou mohou být Kralice na Hané, kde máme doklad delšího trvání pohřebiště.

Celková struktura pohřebišť, jejich velikost, umístění hrobů i druh pohřebního ritu souvisí jak se strukturou a velikostí sídlišť, tak s projevem pohřebních rituálů. Dalším faktorem je zasazení do krajiny a omezování prostoru jinými okolnostmi.

6. 4 Hrobové jámy

6. 4. 1 Hrobové jámy kostrových pohřbů

Na lokalitách se nacházejí standardní obdélníkové hrobové jámy, do kterých se ukládají kostry zemřelých. Jejich orientace je ve většině případů S-J s menšími odchylkami. Stejná orientace je typická i pro oblast Čech a Slezska. Opačnou situaci sledujeme na jihozápadním Slovensku, kde je typická orientace J-S (BENADIK 1963, 344). V Maďarsku a Dolním Rakousku se zdají být obě orientace stejně časté (MEDUNA 1961, 277). Nachází se zde několik výjimek, např. kostrový hrob ženy v Olomouci-Nemilanech, která je orientovaná JZ-SV. Dalším příkladem je hrob muže v Domamyslicích s orientací V-Z.

Hloubka kostrových hrobů je od 100 do 180 cm, ale nejčastěji se pohybuje kolem 140 – 150 cm. Kostry v nich leží v natažené poloze na zádech a některé mají překřížené nohy v oblasti bérce, např. v Kralicích na Hané. To je vysvětlováno malým prostorem v rakvi nebo úzkým obřadním rouchem. Můžeme se jednat i o neznámý symbolický akt, který nejsme schopni identifikovat nebo o neupravenou postmortální polohu mrtvého (ČIŽMÁŘ – LEČBYCH 2013, 99).

První výjimkou od ustáleného uložení na zádech je pohřeb skrčence v Brně-Maloměřicích. Tato jednotlivá těla uložená ve skrčené poloze se objevují i na jihozápadním Slovensku, a dalších lokalitách ve střední Evropě. Statisticky můžeme říci, že se častěji objevují v Karpatské kotlině a v Dolním Rakousku (MEDUNA 1961, 276). Druhou výjimkou jsou mrtví uloženi na břicho, například

na lokalitě Brno-Horní Heršpice a v birituálním hrobu v Křenovicích. Na Slovensku jsou na břiše umístěni někteří vrchní jedinci v dvojhrobech (ČIŽMÁŘ 1972, 76).

Přesné rozměry a nákresy hrobových jam máme jen z novějších výzkumů. Nejstarší z nich probíhal v Domamyslicích roku 1961 (Tab. 4), poté v Prostějově na „Brněnské ulice“ z roku 1972 (Tab. 16) a nejnovější a nejkvalitnější z Kralic na Hané, 2005 a 2007. Zde jsou přesně rozkresleny jednotlivé artefakty, jak se nacházely v hrobové jámě (Tab. 8, 9). Díky těmto kresbám a starším dochovaným zprávám, které byly zaznamenány při objevení hrobů, můžeme určit rozložení artefaktů v hrobových jámách.

Zajímavým jevem jsou čtvercové hrotité příkopy, které se objevují kolem některých kostrových hrobů. V Domamyslicích (okr. Prostějov) se nachází příkop 8,5 x 8,5 m ve směru hlavních světových stran s kamennou konstrukcí na jižní straně. V poměrně velké hrobové jámě ležela v natažené poloze kostra muže (Tab. 4, 5). Hrobový celek je zařazen do LT B1. Trochu odlišným případem je nález dítěte v Olomouci-Slavoníně na lokalitě „U Hvězdárny“ (okr. Olomouc). Zde se nacházelo dítě umístěné v jednom ze žlábků, které vymezovaly, v řadě umístěné, čtyři čtvercové útvary. Dítě mělo poměrně pestrou výbavu v podobě železné spony, dvou bronzových náramků a železného rámečku přezky. Hrob je zařazen do LT B2. Otázkou je, proč bylo dítě pohřbeno takto nestandardním způsobem. Na lokalitě se nacházely další hroby, ale jedná se o hroby žárové, které nám nenapověděly žádnou spojitost nebo důvod takového umístění.

Podobně hrotitý příkop se nacházel v Žatčanech (okr. Brno-venkov). Zde byl mnohem větší, 15 x 15 m a obsahoval největší hrobovou jámu na Moravě o rozměrech 320 x 200 cm. Na rozdíl od hrobu v Domamyslicích, zde byla netradiční orientace V-Z. Nebožtík byl muž, bojovník s bohatou výbavou, datovaný do LT B1 (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 349–350).

Můžeme tedy soudit, že hrotité příkopy se nacházejí pouze u nejvýznamnějších členů komunity. Příkopem tak bylo zdůrazněno jejich postavení a snaha oddělit je od ostatních i po smrti. Protože hroby z Domamyslic a Žatčan řadíme do LT

B1 a hrob v Olomouci-Slavoníně do LT B2 nemůžeme konstatovat, že by tento způsob úpravy hrobu byl typický pro jeden stupeň doby latéské.

Další věc, kterou jsme nezachytili, je obkládání kostrových hrobů kamenem. Toto obložení známe ze Sedlce na Mikulovsku (FILIP 1956, 406). Tato lokalita se nachází na jih od Dyje, a souvisí s Dolním Rakouskem. Dalšími lokalitami jsou Jenišův Újezd, Duchcov, atd. (FILIP 1956, 297). Je zřejmé, že kamenné ohraničení hrobů je typické pro dolnorakouský latén, kde je nejčastější (MEDUNA 1961, 278–279).

6. 4. 2 Hrobové jámy žárových pohřbů

Žárové hroby jsou mělčí než kostrové, a i když u většiny nemáme uvedenu původní hloubku, můžeme při porovnání se zbytkem Moravy počítat s hloubkou kolem 60 cm. Bohužel kromě nových výzkumů se nám nedochovaly žádné přesné rozměry jednotlivých hrobových jam. O jejich tvaru máme jen základní informace, např. v Čelechovicích, Slatinicích a Slatinkách jsou uváděné kotlovité tvary, což nepochybně znamená, že měly oválný nebo kruhový půdorys.

Při rozlišování žárových hrobových jam je základním kritériem, zda se jedná o hrob popelnicový nebo jámový. V jámových hrobech jsou přepálené zbytky umístěny na hromádce a inventář vložen do jámy. V popelnicovém hrobě jsou přepálené kosti vloženy do nádoby spolu s milodary, nebo je inventář položen vedle nádoby. Dále můžeme rozlišit popelnicové hroby překryté miskou a bez misky. Hroby s miskou máme pouze v Pěnčíně (okr. Prostějov) a v Lešanech (okr. Prostějov). I když by se mohlo zdát, v porovnání s počtem nepřekrytých popelnic, že se jedná o anomálii nebo zajímavost, není tomu tak. Na jižní Moravě jsou tyto hroby častější např. v Brně-Maloměřicích, Místříně, Lednici a Vícemilicích. Na těchto pohřebištích jsou oba typy nacházeny společně, a proto je od sebe nemůžeme chronologicky ani rituálně odlišovat (MEDUNA 1962a, 91). V mnoha případech se uvažuje, že předměty patří do žárového hrobu pouze na základě částečného přepálení, například v Charvátcech jsou částečně přepálené předměty řazeny do dalšího žárového hrobu, ale při prostudování literatury a bližších nálezových okolností zjistíme, že náleží ke kostrovému bojovnickému hrobu.

6. 5 Antropologie

Na keltských pohřebištích nacházíme hroby kostrové a žárové. Žárové hroby mají v této oblasti malou vypovídající hodnotu, a proto jsme odkázáni pouze na výsledky z hrobů kostrových. Z antropologického materiálu jsme v ideálním případě schopni zjistit pohlaví, věk, informace o lidské stavbě těla, nemocech a případně způsob úmrtí, pokud se projevil na kostře.

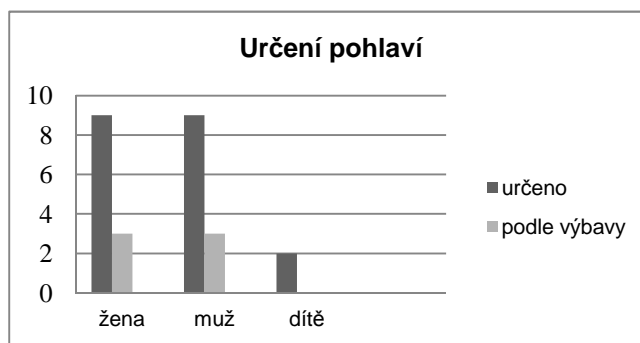
Protože antropologové zkoumají především kosterní pozůstatky, dostáváme údaje především ze staršího období pohřbívání, kdy inhumace dominovala. Postupným přestupem na kremaci se nám z antropologického hlediska snižuje vypovídající hodnota keltských pohřebišť.

V okresech Olomouc a Prostějov se nachází celkem 43 hrobů, u kterých můžeme jednoznačně prohlásit, že jsou kostrové a pět hrobů, které nejsme schopni určit. Vzhledem k dokumentaci jednotlivých nálezů a výzkumů nebyly v drtivé většině případů provedeny antropologické analýzy. U hrobů, kde je v literatuře uvedeno pohlaví, si u starších výzkumů nemůžeme být jisti, zda bylo určeno na základě antropologického vyhodnocení, nebo na základě inventáře hrobu.

Můžeme předpokládat, že v mužských hrobech bude převládat tzv. výbava bojovníka a u ženských hrobů šperky. Problém ovšem nastává u méně bohatých nebo chudých hrobů, ke kterým patřil jen bronzový náramek v Hrušce (okr. Prostějov) nebo spona z Nákla (okr. Olomouc). Na druhé straně jsme schopni určit pohlaví některých jedinců, kde je výbava dostatečně vypovídající, i když předchozí literatura ho nezaznamenává. To je případ Blatce (okr. Olomouc), kde se nacházelo kopí a botka kopí. Tyto nálezy můžeme považovat za část bojovnické výzbroje, a proto na základě výbavy prohlásit, že se jedná o muže. Bez antropologické analýzy jsou to však pouhé dohady. Obdobnou situaci nacházíme v Domamyslicích (okr. Prostějov) a Mostkovicích (okr. Prostějov), kde se inventář skládá z většího množství šperků, tudíž na základě výbavy soudíme, že se jedná o ženy. Tento způsob rozlišení pohlaví můžeme aplikovat i na hroby žárové, kde předpokládáme, že výbava také signalizuje

pohlaví jedince. U většiny případů nemůžeme určit pohlaví ani na základě výbavy.

Při shrnutí výše zmíněných kategorií nám vycházejí následující údaje. Shodou okolností máme stejný počet mužů a žen, to dokládá, že na pohřebištích skutečně platila rovnováha, i když můžeme předpokládat, že zde se jedná

Graf 3. Antropologický rozbor pohřebišť

o náhodu, kdy údaje jsou identické. U dalších hrobů jsme nebyli schopni určit pohlaví na základě antropologie, prostudované literatury, ani z inventáře hrobů, který nebyl dostatečně vypovídající.

Ojedinelými nálezy jsou hroby dětí. V okresech Olomouc a Prostějov se nacházejí pouze dva exempláře, a to na lokalitě Olomouc-Slavonín „U Hvězdárny“ a v části Prostějova na katastrálním území Čechůvky „Za Olomouckou bránou“. V obou případech se jedná o relativně nové výzkumy z let 2000 a 2001. V Olomouci-Slavoníně se hrob nacházel ve žlábků, který tvořil řadu čtyř čtvercových útvarů. Orientace hrobu byla SSZ-JJV, což můžeme považovat za běžnou orientaci keltských hrobů, pouze s malou odchylkou. Na základě výbavy hrobu malého dítěte nejsme schopni určit, zda se jedná o muže či ženu. Je otázkou, zda Keltové rozlišovali výbavu hrobu u malých dětí. Podobný případ se nachází i v Prostějově-Čechůvkách. Zde jsou dětské pozůstatky umístěny v hloubce 95 cm do hrobové jámy 1,03 x 0,6 m. Pozastavit se můžeme nad orientací hrobové jámy V-Z. Tato orientace je pro keltské hroby netypická, můžeme jí vidět především u mužských bojovníckých hrobů např. Olomouc-Nemilany „Cihelna“. Abychom zde mohli hledat nějaké analogie, byl by zapotřebí i vypovídající inventář, který se ale v dětském hrobě skládá jen z keramického hrnce a železné spony, což nám opět neumožní přiřadit dítě k některému pohlaví. Otázkou zůstává, proč je počet dětských hrobů tak nízký. Na prvním místě uvažujeme o schopnosti zachování dětského skeletu v půdě, nebo je zatím archeologové nebyli schopni odhalit, anebo se

dětská těla ve většině případů pohřbívala námi nezjistitelným ritem (WALDHAUSER 1999,137).

Kvalitu a množství antropologických posudků ovlivňuje především stav dochování koster. Protože antropologové používají především metrické a morfologické znaky na kostře, nejvhodnější je lebka a pánev, kde se nachází největší počet znaků (WALDHAUSER 1999, 135).

V preferované oblasti bylo provedeno pouze několik antropologických posudků. Zkoumaná byla kostra z Prostějova „Mozartovy ulice“ při výzkumu roku 1973. Milan Stloukal určil nejen, že se jedná o ženu, ale také její mladý věk a výšku 157 cm (STLOUKAL 1974, 50–51). Další antropologická analýza byla provedena u dvou hrobů v Kralicích na Hané, na lokalitě „Kralický háj“. Nejprve byla roku 2005 identifikovaná kostra ženy. Antropologické zjištění, že se jedná o ženu, potvrzuje i hrobový inventář, který se skládá ze třech münsingenských spon a pěti bronzových náramků. V druhém hrobovém okrsku byla identifikována kostra muže, jehož původní výška činila 166,7 cm (FOJTÍK 2008c, 59–63). Metoda pro určování výšky postavy, pokud není zachována celá kostra, je založena na korelaci výšky postavy s délkou dlouhých kostí (TRUBAČOVÁ 2007, 253).

Při stanovení průměrného věku keltského obyvatelstva můžeme vycházet jak z nálezů z Moravy, tak z Čech. Průměrný věk smrti, při zanedbání dětských pohřbů, byl 35–40 let, u žen 30–40 let, u mužů 40–50 let (WALDHAUSER 1999, 138). K rozdílným výsledkům dochází i T. Trubačová (2007), která porovnává antropologické analýzy z deseti moravských lokalit, mezi kterými jsou i tři hroby z Kralic na Hané. Zde byl zjištěn největší počet jedinců ve věkové kategorii 20-29 let (TRUBAČOVÁ 2007, 264). Na lokalitě „Kralický háj“ v Kralicích na Hané se nacházela žena ve věku 40–50 letech, což je podle výše zmíněného průměru vysoký věk. Na jejich kostech byly patrné patologické změny a srostlé krční a hrudní obratle (FOJTÍK 2008c, 62). To odpovídá dobrému zachování kostí, jsme schopni určit i příčinu smrti i choroby, kterými trpěli, podle stop na kostech, které jsou zřetelně vidět pod rentgenem (WALDHAUSER, 1999, 139–140).

První, kdo zachytil antropologii moravských Keltů, byl Stloukal (*Moravský příspěvek k antropologii Keltů, PA 53, 1962*). Rozsáhlý antropologický rozbor byl proveden na lokalitách v Blučině a Brně-Maloměřicích. Díky zastoupení velkého počtu hrobů bojovníků, metrickým údajům koster mužů a zdokumentované výbavě bylo možné srovnat kostry mužů bojovníků a nebojovníků. Bylo zjištěno, že průměrná tělesná výška se prakticky neodlišuje. Rozdíly jsou patrné na lebkách, kde lebky bojovníků jsou kratší, širší a nižší, s nižším obličejem a okrouhlejší očnicí (DACÍK 1983, 503). Jedná se pouze o průměrné hodnoty, které je třeba ověřit na větším množství materiálu. Při porovnávání můžeme sledovat další kritéria, a pro rozlišení bojovníků a nebojovníků poukázat na morfologické odlišnosti na základě analýzy deskriptivních znaků (DACÍK 1983, 505).

Na základě získaného materiálu lze potvrdit, že Morava je přechodnou oblastí mezi Čechy a Slovenskem, ale přiřazujeme větší sounáležitost k Čechám, než ke Karpatské kotlině. Výsledky analýz také dokazují silné typové promísení laténského obyvatelstva na Moravě (DACÍK 1983, 506).

6. 6 Sociologie pohřebišť

Písemné prameny nám rozdělují keltskou společnost do několika základních skupin. Vycházíme především ze spisu od Caesara *Zápisky o válce galské*, ve které popisuje dva významné stavy, druidy a jezdce. Na druhé straně je obyčejný lid, srovnávaný s otroky (WALDHAUSER 2001, 51). Toto rozdělení je nejnáze identifikovatelné především na pohřebišťích, zejména na základě výbavy a úpravy hrobové jámy.

Při dělení na základní kategorii společnosti budeme vycházet z práce J. Filip (1956) aj. Meduny (1972). Podle výbavy můžeme rozdělit pohřby do pěti základních kategorií: pohřby bojovníků, pohřby s bohatou výbavou, pohřby s průměrnou výbavou, pohřby s chudou výbavou a pohřby bez výbavy (ČIŽMÁŘ 1972, 73). Toto členění se shoduje s rozdělením J. Filipa (1956), který ve druhou skupinu pojmenoval jako hroby s bohatě vybavených žen

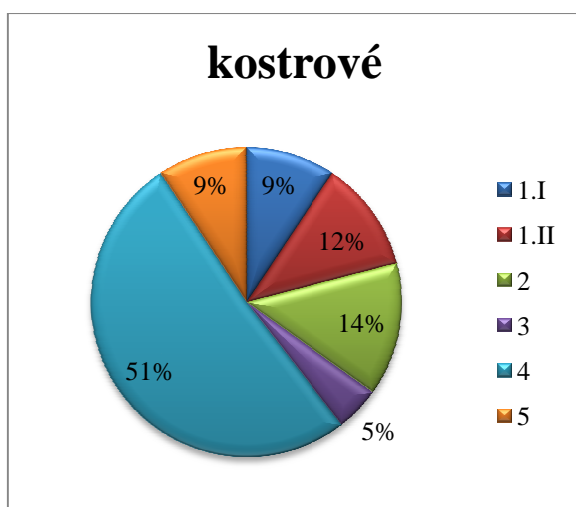
(FILIP 1956, 308). J. Meduna dále rozděluje skupinu hrobů bojovníků na dvě skupiny: bohaté bojovnické hroby a chudé bojovnické hroby.

Při shrnutí těchto kategorií nám vznikne následující rozdělení hrobů na základě inventáře (Meduna 1972, 73; Filip 1956, 307–310):

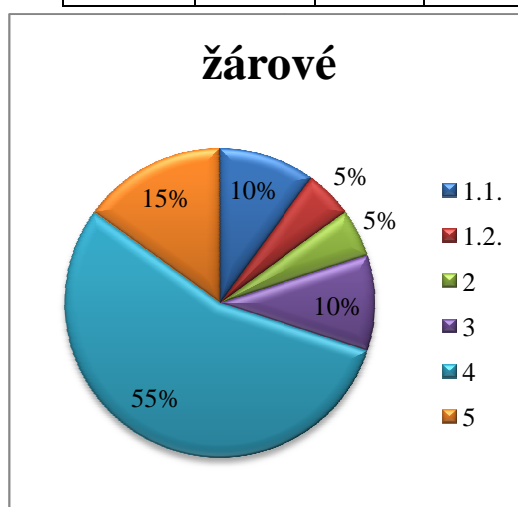
1. pohřby bojovníků
 1. 1. bohaté bojovnické (výzbroj + více než 2 předměty)
 1. 2. chudé bojovnické (výzbroj + do 2 dalších předmětů)
2. bohaté (více než 6 předmětů)
3. průměrná výbava (4 – 6 předmětů)
4. chudá výbava (1 – 3 předměty)
5. bez výbavy

Toto rozdělení jsme aplikovali nejen na hroby kostrové a zvláště na hroby žárové. Záměrně vynecháváme lokalitu v Čelechovicích (č. 3), kde nejsme schopni určit, kterému hrobu jednotlivé předměty patří a u žárových hrobů na jiných lokalitách, kde se objevuje více typů nádob, počítáme hroby do kategorie 4, hrobů s chudou výbavou.

Kategorie	kostrové	žárové	neučené
1.1	4	2	0
1.2	5	1	0
2	6	1	0
3	2	2	0
4	22	11	5
5	4	3	0

Graf 4. Sociologický rozbor kostrových hrobů

Graf 5. Sociologický rozbor žárových hrobů

Na první pohled je podle grafu (Graf 4, 5) zřejmé, že nejvíce je hrobů s chudou výbavou, celkem tvoří 51%. Tato kategorie dominuje i u žárových pohřbů s 55%. Zde to může být způsobeno přepálením a rozpadem dalším artefaktů. Počet bohatých hrobů žen a bojovnických hrobů mužů je téměř totožný. To odpovídá i jejich celkovému zastoupení na pohřebištích. Všechny hroby s neurčitelným ritem náleží do kategorie 4 především proto, že se ve všech případech jedná o ojedinělé nálezy bez bližších nálezových okolností nebo se špatnou dokumentací. Z grafu také vyplývá, že ne všichni muži, kteří měli u sebe meč, patřili do bojovnické vrstvy. Naopak se zde nachází větší množství mužů, doprovázené mečem, ale bez bohatší výbavy.

Vzhledem k malému počtu hrobů na pohřebištích nejsme schopni určit, zda byly vyšší vrstvy odděleny v rámci pohřebního okrsku. Naproti tomu v Brně-Maloměřicích je zřetelná skupina bohatých hrobů v jižní části pohřebiště (ČIŽMÁŘ 1972, 74). V grafu jsme vycházeli z množství výbavy v hrobech, ale o společenském postavení vypovídaly i další aspekty. Např. může existovat souvislost mezi velikostí hrobových jam a inventářem. V malém množství kostrových pohřebišť to nemůžeme vypožorovat, ale v Horném Jatově - Trnovci nad Váhom zpravidla hlubším a prostornějším hrobům odpovídal i bohatý inventář (BENADIK 1963, 346; ČIŽMÁŘ 1972, 76).

S velikostí hrobové jámy souvisí i její úprava, jako dřevěné rakve nebo kamenná obložení. Příkladem je hrob muže v Domamyslicích. Muž se nachází v dřevěné rakvi a hrob je ohraničený čtvercovým příkopem. Tato úprava vypovídá o jeho vysokém postavení. Dalším parametrem je orientace hrobů, kde můžeme konstatovat, že hroby s opačnou nebo více odchýlenou orientací, jsou převážně bojovnické.

Společenskou strukturu můžeme rozdělit na dva základní směry, a to sociální majetkovou diferenciaci a společenskou prestiž, to znamená, bohatost inventáře hrobu nemusela souviset s jeho postavením ve společnosti. Příkladem je kostrový hrob z Domamyslic (ČIŽMÁŘ 1972, 79), který je chudý, ale na základě uložení a úpravy hrobové jámy můžeme konstatovat, že se jednalo o vysoce postaveného muže.

Sociální diferenciaci je dobře znatelná v dvojhrobech. Zde můžeme pozorovat především společenské vazby mezi jedinci. V Prostějově-Čechůvkách se nacházel pohřeb mladé ženy s novorozencem. Téměř s jistotou můžeme říci, že se jedná o matku, která zemřela brzy po porodu, a její novorozené dítě. Obecně tedy můžeme předpokládat, že lidé v dvojhrobech byly příbuzní nebo na sebe měli jiné sociální vazby. Sociální vazby můžeme předpokládat u dvojhrobů, kde jsou kostrové pohřby uloženy nad sebou a odděleny vrstvou hlíny. Za předpokladu, že mají jinou výbavu i pohlaví, předpokládá J. Meduna (1960), že se jedná o na sebe závislé lidi a srovnává to se zprávou Caesara, který uvádí, že byli pohřbíváni mrtví i s otroky a klienty (MEDUNA 1960, 57).

Znaky sociálního rozvrstvení můžeme najít i na sídlištích. Ty rozlišujeme na malé osady a oppida. Protože oppida byla střediskem obchodu a řemesel v pozdní době laténské, kde nemáme doklady pohřebišť, musíme náznaky sociálních vrstev čerpat především z nich. Výše představené výsledky prokazují silnou sociální diferenciaci keltské společnosti, kterou zachycují převážně pohřebišť.

7 VÝBAVA KELTSKÝCH HROBŮ

7. 1 Charakter a uložení hrobové výbavy

Hrobová výbava je charakteristickým znakem každého pohřbu. Jedná se o specifický soubor předmětů, který je vkládán do hrobů a do jisté míry odpovídá antropologii a sociálnímu postavení jedince. Na základě dochovaného inventáře hrobu jsme schopni určit postavení jedince ve společnosti, pohlaví, popřípadě dobu pohřbu.

Protože hroby nebývají vykradené, můžeme snadno rekonstruovat základní trendy uložení předmětů v kostrových hrobech. Vzhledem k nepočetné kresebné dokumentaci jednotlivých hrobových jam předpokládáme stejný nebo podobný způsob uložení jako na zbytku Moravy a v Čechách.

Předměty se nacházejí ve funkční poloze, tzn. náramky na horních končetinách, nánožníky na dolních, spony převážně v oblasti hrudi. Nejvíce informací máme o uložení meče, který se zpravidla nachází podél pravé ruky muže. Další pravidla nemůžeme na tak malém množství dokumentovaných pohřebišť pozorovat, ale informace doplňujeme z oblasti Čech, kde se zdá způsob ukládání totožný. Meč se zde také nachází na pravé straně těla, dále kopí poblíž hlavy, štít na těle, náramky a další kruhové šperky na pažích s častou preferencí levé ruky, na kotnících a velice vzácně kolem krku, spony se téměř vždy nacházely na hrudi. Zajímavostí je, že pásek mužů byl v mnoha případech umístěn na meč, na rozdíl od žen, kde vždy spočívá v oblasti boků. Další předměty byly do hrobů vkládány na různá místa bez zjevného pravidla (WALDHAUSER 2001, 89; VENCLOVÁ 2008, 86–87). Na moravských pohřebišťích se keramická nádoba v hrobech nachází téměř vždy podél pravé strany mrtvého (ČIŽMÁŘ 1993, 394). Výbava hrobů byla často deformovaná, a to především v případě železných mečů v žárových hrobech. Důvody mohou být dva, symbolické a praktické, především v poměru velikosti předmětu a hrobové jámy.

V mnoha případech je inventář značně poškozený, a dané předměty lze určit pouze rámcově. To se vztahuje převážně na hroby žárové, kde bývají artefakty

deformované žárem. Dalším problémem při identifikaci předmětů je silná koroze kovových předmětů, převážně železných.

7. 2 Keramika

Keramické nádoby a obecně keramika je na pohřebištích běžná. V okresech Olomouc a Prostějov se celé zachované keramické nádoby, nebo alespoň několik keramických střepů nachází v 50% všech hrobů, z toho 63% nádob je rekonstruovatelných.

V kostrových hrobech bývá z pravidla 1–2 nádoby. V hrobech žárových se jedná o popelnici, v které jsou uloženy přepálené kosti mrtvého, případně o misku, kterou je popelnice překryta (např. Lešany u Prostějova). Ve velkém množství žárových hrobů z Čelechovic na Hané bylo rozpoznáno, že pouze dva hroby obsahovaly více než jednu nádobu (Tab. 2, 3). Jeden z nich obsahoval nádoby tři, přičemž jedna z nich byla překryta miskou (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 162).

Nejčastějšími typy jsou amforovité a situlovité tvary, hrnce a misky. Všechny nádoby jsou točené na kruhu, výlučně z jemného materiálu a povrch je upravovaný různými způsoby, především hlazením. Pestrost tvarů nádob sledujeme na lokalitě Čelechovice na Hané, kde máme celkem rekonstruováno 13 celých nádob. Je zde zastoupen například pohár, kulovité nádoby, atd. (Tab. 2, 3:1–4). V období plochých keltských pohřebišť je keramika především elegantní s hladkým leštěným a nezdobeným povrchem a ovalenými okraji (Tab. 18:9), v mnoha případech se objeví obvodové lišty (Tab. 13:4, 5) či plastická žebra (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 63).

V porovnání s Čechami je na Moravě keramika poměrně hojná. V Čechách se keramické nádoby v hrobech nacházejí poměrně málo a silněji až od LT B2 (VENCLOVÁ 2008, 86). Na Slovensku, Maďarsku a v Dolním Rakousku je keramika v hrobech téměř pravidlem. Na Slovensku je to pět až sedm nádob v jednom hrobu (BENADÍK – VLČEK – AMBROS 1957, 118). Tomu se musela přizpůsobit i hrobová jáma, která byla širší, a nádoby stály po pravé straně v řadě (MEDUNA 1961, 279). Stejně jak pro Moravu, tak i pro Slovensko jsou

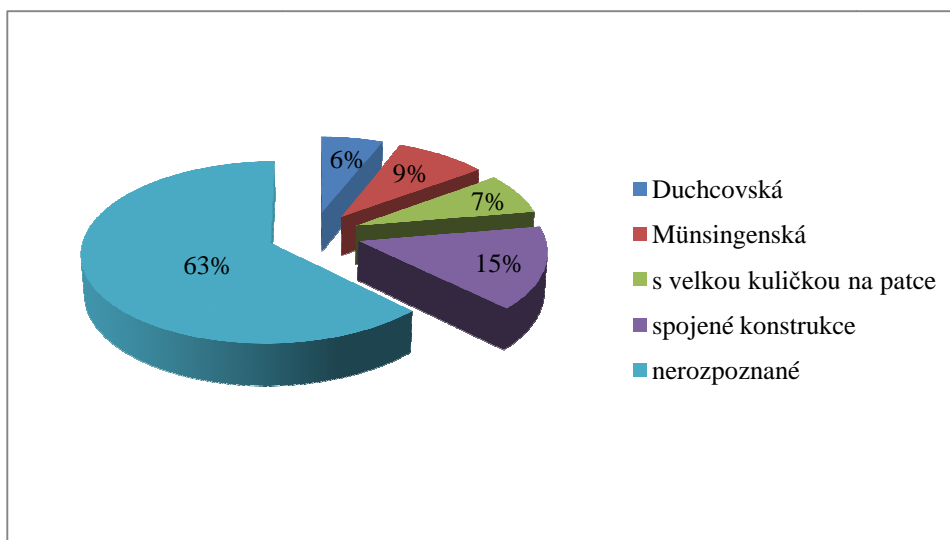
typické lahvovité nádoby a esovitě profilované misky (BENADÍK – VLČEK – AMBROS 1957, 118). Naproti tomu v Čechách nacházíme především hrncovité tvary, které jsou ojediněle pomalovány červenou barvou, a vzácně poháry a mísy (WALDHAUSER 1999, 77). Tato zjištění potvrzují blízké vztahy Moravy ke Karpatskému okruhu.

Přítomnost nádoby může indikovat potravu, která byla do keltských hrobů vkládána. Na žádném výzkumu v okresech Olomouc a Prostějov nebyly provedeny analýzy na zjištění obsahu jednotlivých nádob. V žárových hrobech do nich byly vkládány ohořelé kosti zemřelého, popřípadě další milodary. V kostrových hrobech jsou ale nacházeny vždy prázdné. Jeden z mála výzkumů, kde archeologové zjistili obsah nádoby, bylo v hrobě z Dürrnbergu v Rakousku. Zde se prokázala přítomnost alkoholického nápoje medovitého typu (WALDHAUSER 1999, 76).

7. 3 Spony

Spony jsou jedním z chronologicky nejcitlivějších artefaktů. Sloužily především ke spínání oděvů a pravděpodobně i pohřebního rubáše, proto se vyskytují v hrobech mužů, žen i dětí (WALDHAUSER 1999, 55). V jednotlivých hrobech se ve většině případů objevuje jeden až tři kusy.

Délky spon se pohybují od 29 mm do 21,6 cm, většinou kolísají mezi 5—7 cm (WALDHAUSER 1999, 56). Podle velikosti a vnitřní kapacity spony lze rámcově určit sílu sepnuté textilie (VENCLOVÁ 2008, 61). Pro dobu laténskou jsou typické především bronzové, ojediněle železné spony. Na pohřebištích se nachází pět základních typů spon: duchcovská, münsingenská, spona s volnou patkou, s velkou kuličkou na patce, spojené konstrukce. Ostatní typy jsou zastoupeny pouze ojediněle. Celkově se v okresech Olomouc a Prostějov nachází 57 spon v původním nebo fragmentárním stavu, celkem v 34 hrobech, přičemž na lokalitě Čelechovice je počítáno s 10 hroby. U velkého množství nálezů byla spona rozpoznána jen na základě malého fragmentu, nejčastěji lučíku nebo zachycovače.

Graf 6. Zastoupení typů spon

Duchcovská spona. Objevuje se především v LT B1. Jedná se o jednoduchou sponu s oboustranným vinutím spirály, s různými varianty tětiny a lučičkem podlouhle klenutým, hladkým nebo zdobeným (FILIP 1956, 90). Je pojmenovaná podle hromadného nálezů u Duchcova, kde se nacházelo až 850 exemplářů (WALDHAUSER 1999, 56). Zajímavé je, že tato spona je zastoupena pouze čtyřmi jedinci. V Domamyslicích se v hrobě 1 nacházely hned tři duchcovské spony (Tab. 5:3, 4, 6) a v Prostějově jedna (Tab. 16:2). Všechny tyto spony se nacházejí v kostrových hrobech, a v obou případech byly umístěny u kostry ženy. Absenci těchto spon v žárových hrobech lze přisoudit jejich výskytu v období LT B1, kdy byly žárové hroby pouze ojedinělé. Na větším pohřebišti, jako jsou například Holubice, se nachází celkem šest duchcovských spon, vždy po jedné v hrobě. To dokazuje, že i na větších pohřebištech je zastoupení přibližně stejné (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 20). Celkově je duchcovská spona na Moravě zastoupena v menším počtu než v Čechách a obdobná situace je i na Slovensku a v Maďarsku (FILIP 1956, 94).

Münsingenská spona. Jedná se o jednoduchou sponu s diskovitou patkou, s terčem vykládaným emailem (SKLENÁŘ 1992, 49), pro které je typické dlouhé vinutí o větším počtu závitů a téměř pokaždé mají podlouhle klenutý lučičk s rozmanitou výzdobou (ČIŽMÁŘ 1975, 420). Tato spona je pojmenovaná podle švýcarské lokality Münsingen (ČIŽMÁŘ 1993, 394). Stejně jako spona duchcovská se i münsingenská objevuje především v LT B1. Münsingenská spona je zastoupena na čtyřech lokalitách, přičemž na třech z nich se nachází jedna. Pouze v Kralicích na Hané se v jednom hrobě ženy nacházejí tři železné

münsingenské spony (Tab. 8:4, 6, 7). Jedná o sponu, která je běžná jak na moravských, tak na ostatních středoevropských nalezištích, příkladem můžeme uvést Bučovice, Holubice, Brno - Maloměřice, Velká Maňa, Kamenín, Ordód - Badód, atd. (FILIP 1956, 99).

Spona s velkou kuličkou na patce. Ty jsou typické především pro stupeň LT B2 (ČIŽMÁŘ 1975, 424). Spona je konstruktivně úzce příbuzná s duchcovskými sponami, ale objevuje se až od LT B2. Ve střední Evropě je velice rozšířená a objevují se jak bronzové tak železné (FILIP 1956, 104). Sponu s velkou kuličkou na patce máme zastoupenou na lokalitě Čelechovice na Hané a především v Kralicích na Hané. V Kralicích se nacházejí tři železné spony, vždy po jedné v mužských kostrových hrobech, přičemž ve dvou případech se jedná o jediný předmět z výbavy hrobů. Tyto železné spony jsou výrazněji zastoupeny na větších pohřebištích, například v Holubicích, kde se v jednom hrobě nacházejí tři bronzové a tři železné spony s kulovitou patkou (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 64–65). Spony se nacházejí i v žárových hrobech, příkladem jsou dva hroby v Mistříně a jeden v Ponětovicích (MEDUNA 1962a, 113).

Spona spojené konstrukce. Synonymem je spona středolátenská, která má patku pevně připojenou k lučíku a je typická pro období LT C1. Spona spojené konstrukce se nachází celkem na pěti lokalitách. Téměř ve všech případech se jedná o žárové hroby, pouze v Ptení se nachází v kostrovém hrobě ženy. V hrobě se nacházejí celkem tři spony spojené konstrukce (Tab. 17:1). V Čelechovicích na Hané se nachází nejméně tři spony spojené konstrukce, ale vzhledem ke stavu nálezů nejsme schopni identifikovat, zda pochází z jednoho nebo více hrobů. Na lokalitách Náměšť na Hané-Biskupství (Tab. 12:8) a Náměšť-Valník se nacházeli po jednom kusu a ve Slatinkách dvě v žárovém hrobu.

7. 1 Kruhové ozdoby

Jedním z nejčastějších nálezů v keltských hrobech jsou kruhové šperky. Do této kategorie patří náramky, nápažníky, nánožníky a nákrčníky. Mohli bychom zařadit i prsteny, ty se ale v okresech Olomouc a Prostějov v hrobech nenachází.

V hrobových inventářích máme evidováno celkem 52 náramků a nánožníků. Tyto dvě kategorie se dají odlišit na základě velikosti a umístění v hrobové jámě. Pokud se ale jedná o žárový hrob nebo nejednoznačné umístění, není na dolních ani horních končetinách, nemůžeme s jistotou určit kategorii. Přesto jsme schopni odlišit základní typy na základě chronologického vývoje šperku. Zmíněné náramky jsou pouze výběrem těch nejdůležitějších nebo nejčastějších exemplářů.

Nejstaršími typy náramků jsou z esovitě vinutého drátu, bronzové sedlovité a se zesílenými konci (ČIŽMÁŘ 1975, 422). Všechny tyto typy máme zastoupeny pouze ojediněle. Výjimkou je kostrový hrob, pravděpodobně ženy, v Mostkovicích. V hrobě byly nalezeny čtyři náramky se zesílenými konci a jediným doprovodným nálezem byl železný kroužek. Tzv. náramek s hadí hlavičkou se našel v Domamyslicích, jedná se o jediný exemplář, ke kterému nacházíme analogii např. v Místříně, kde je datovaný do mladší fáze duchcovského horizontu (MEDUNA 1962a, 106).

Nejpočetnější jsou náramky hladké, kterých máme minimálně 11 kusů. Ojedinělým nálezem bývají bronzové dvojnáramky. Jedná se o dva tyčinkovité kruhy spojené ozdobným kloubem (FILIP 1956, 142). Jeden se nachází v Čelechovicích na Hané a druhý ve Slatinicích na Hané (Tab. 18:2). Podobný dvojnáramek byl nalezen v hrobě č. 15 v Holubicích (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 63, Tab. 7:4).

Nejmladší stupeň tvoří náramky a nánožníky z dutých polokoulí, které jsou zastoupeny na čtyřech lokalitách Čelechovice, Charváty (Tab. 7:4), Ptení (Tab. 17:5, 6), Slatinice na Hané (Tab. 18:3). Na tomto typu náramků je chronologicky citlivá nápadnost a počet dutých polokoulí. Náramky a nánožníky z dutých polokoulí patří do mladší fáze keltského pohřbívání. V Čechách jsou nálezy

častější a objevují se téměř na každém pohřebišti, například Kšely (PÍČ 1902, 166), Litoměřice (ZÁPOTOCKÝ 1973, 143), atd. Také na Moravě jsou častým artefaktem, například Holubice (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 60, Tab. 2:6, 7), Křenovice (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 85, Tab. 39:5, 7), Brno - Maloměřice (ČIŽMÁŘOVÁ 2005, 80, obr. 64:7), Šardice (ČERVINKA 192a, 268), atd. Náramky a nánožníky z dutých polokoulí jsou typickým šperkem v ženských hrobech, zatímco v mužských se nacházejí vzácně. Jejich obliba je typická především pro střední Evropu, více na západ se nevyskytují v takovém množství (FILIP 1956, 132).

Na mladších pohřebištech roste na Moravě počet železných náramků. Ve všech případech se jedná o jednoduché nezdobené kruhy různých velikostí. Objevují se například v žárových hrobech v Místříně, Ponětovicích, Kobylnicích atd. (MEDUNA 1962a, 108). Tento růst se příliš neprojevuje v okresech Olomouc a Prostějov. Zde se nacházejí pouze tři železné náramky, v Charvátech, Mezicích a Prostějově-Čechůvkách. V Charvátech se nachází železný náramek zdobený plastickými motivy, stejně jako v Ponětovicích, zřejmě mají připomínat honosné náramky bronzové (MEDUNA 1962a, 108).

Nejzajímavější náramek byl nalezen v Ondraticích. Jedná se o bohatě zdobený pseudofiligránovým ornamentem (Tab. 14:1). Tento náramek napodobuje filigrán, ale je vyroben odléváním (FILIP 1956, 139). Podobné náramky známe i z Mikulčic (FILIP 1956, 140), Křenovic (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 80, Tab. 33:10) atd., v Čechách např. náramek z Ledvic u Duchcova (FILIP 1956, 356). Podle výzdoby moravských náramků pozorujeme odlišný charakter dílen než v českém prostředí. S příbuznými tvary se setkáváme i v severní Itálii, ovšem s jednoduššími vzory. Na jiných místech jsou lité náramky s filigránovou imitací vzácností (FILIP 1956, 140).

Počet náramků postupně klesá a v nejmladších hrobech se nacházejí pouze ojediněle. Tato situace je typická pro celou Moravu a pokračuje až do oppidálního období, kde jsou zastoupeny velice slabě (MEDUNA 1962a, 106).

Problémem s určováním náramků a nánožníků je jejich popis v literatuře. V mnoha případech se setkáváme pouze s údajem „*bronzový náramek*“, bez

bližšího určení. To způsobuje nepřesnosti v dataci a může vést k záměně jednotlivých artefaktů.

Mezi kruhové ozdoby řadíme švartnové, neboli sapropelitové kroužky. Švartnové náramky jsou černé a hladké. Začaly se objevovat v LT B2 (VENCLOVÁ 2008, 89) a v celém období 3. – 2. století byly rozšířeny ve střední Evropě. Důvodem obliby náramků a jejich vysoké hodnoty je pravděpodobně symbolika černé barvy (WALDHAUSER 1999, 61). Je zajímavé, že přes jejich oblíbenost, např. v Čechách, kde se nacházejí na téměř všech pohřebištích, se na území okresů Olomouc a Prostějov nacházejí pouze dva, na lokalitě Hruška a Prostějov - Čechůvky. Na Slovensku počet švartnových náramků podstatně klesá, např. ve Velké Mani byly pouze čtyři (FILIP 1956, 146).

7. 5 Opasky

Opasky a části opaskových řetězů se objevují v hrobech ženských i mužských. Nalézány jsou pouze opasky kovové, protože se předpokládá, že většina opasků byla vyráběna z organického materiálu (WALDHAUSER 1999, 65).

Opasky rozdělujeme na ženské a mužské. Předpokládáme, že mužské opasky sloužily především k zavěšení meče. V LT B1 jsou typické organické materiály a dokladem opasku jsou pouze železné kroužky. Od LT B2-C1 se vyskytuje opasek celokovový (VENCLOVÁ 2008, 105). Ženské opasky od LT B2 se skládají z řetízků a postupně s profilovanými destičkami, případně zdobené emaillem (VENCLOVÁ 2008, 109).

Části opasku evidujeme na šesti lokalitách. Ve většině případů je vyroben z bronzu, pouze v Kralicích na Hané je přezka železná. Všechny opasky jsou složeny z bronzových článků. V mladším období se objevují více ploché lité články řetězů a zmnožení řetízků, které jsou zavěšeny do jejich otvorů (FILIP 1956, 172). To můžeme pozorovat v Charváttech a Náměšti na Hané-Biskupství (Tab. 12:6, 7). Podobné opaskové řetězy jako v Biskupství byly nalezeny i v Mistříně, Předmostí a v Ponětovicích (MEDUNA 1962a, 120).

Analogii k opasku z destičkových článků z Charvát můžeme najít v Manchingu (MEDUNA 1962a, 121).

Nejzajímavější a nejvíce zdobený je opasek z Želeče na Hané (Tab. 19:4). Ten je zdobený emailem a má jehlancové středy článků. Téměř totožný opasek známe ze Stradonic u Loun. Řetězový pás má být dlouhý 91,8 cm, je zdobený červeným emailem a je zakončen zoomorfním háčkem zápony (FILIP 1956, 383, obr. 10:2). Další honosný opasek se nachází v ženském kostrovém hrobě v Ptení (Tab. 17:4).

7. 6 Výzbroj

Mezi základní výzbroj zastoupenou v hrobech řadíme meče, kopí, šipky a štít. Výjimečně se mimo naše území objevují i jiné vojenské prvky, jako je například kroužková výstroj z lokality Závist nebo přilba u Mělníka (WALDHAUSER 2001, 111). Další železná přilba pochází Holiaroch na jihozápadním Slovensku nebo Olahszilvás v Maďarsku (BENADÍK – VLČEK – AMBROS 1957, 142–143). Zbraně se postupně vyvíjely podle aktuálních potřeb a některé jsou chronologicky velice citlivé.

7. 6. 1 Meče

Meč byl účinná zbraň používaná nejen v boji, ale i jako symbol určitého postavení a moci jeho nositele. Meč se nenosil samostatně, ale byl uschován v plechové pochvě, která se v některých případech dochovala v relativně dobrém stavu (Charváty). Meče byly obousečné o délce 50 – 80 cm.

Celkově bylo nalezeno 12 mečů. Kromě jedné lokality se v každém hrobě nacházel jeden meč, jen v Olomouci-Nemilanech byly meče dva. Na základě literatury se u šesti z nich nacházela i pochva meče.

Nejzajímavějším nálezem je pseudoantropomorfní mečík z Olomouce-Nemilan (Tab. 13:1). Tyto druhy mečů bývají označovány jako velitelské. V porovnání s ostatními je daleko menší. Rukojeť ve tvaru písmene X je symbolem lidské postavy a konce jsou zakončeny bronzovými kuličkami, povrch čepele je

zdobení zlatem, rukojeť opatřena bronzovou objímkou a na části meče se zachoval kousek tkaniny. Tento meč není typickou zbraní pro boj, a proto předpokládáme další symbolickou hodnotu. Typologicky můžeme tyto meče spojit s dýkami s podkovovitou rukojetí v mladší době halštatské. Jedná se o typ mečíku, který se průběžně objevoval v celé době laténské, proto ho nejsme schopni zařadit do žádného stupně (FILIP 1995, 89–90). Analogie nalezneme po celé střední Evropě, v Čechách je to například meč ze Kšela, na jižní Moravě Křenovice (FILIP 1956, 158–159). Rukojeť meče ze Kšela, podobně jako z Olomouce - Nemilan, má raménka i trn zakončené bronzovými polokouličkami (KUDRNÁČ 1956, 489). Z Moravy známe pět pseudoantropomorfních mečů (Brno - Královo Pole, Domčice, Křenovice, Lysice, Olomouc-Nemilany). Všechny byly objeveny v první polovině 20. století, ale až na základě moderních metod jsme schopni zjistit bližší informace (ČIŽMÁŘ 1996, 111–115). Ve většině případů se jedná o meče železné, pouze v Nemilanech a Křenovicích mluvíme o kombinaci železa a bronzů. Při porovnání původní délky zjišťujeme, že meč z Olomouce-Nemilan je nejdelší, měří téměř 50 cm, na rozdíl od ostatních, kde se délka pochybuje mezi 30–40 cm (ČIŽMÁŘ 1994, 115). V porovnání výbavy, se v Olomouci-Nemilanech jedná o zcela unikátní případ, kdy jsou v hrobě umístěny dvě sečné zbraně. V ostatních případech jsou doprovázeny sponami, závěsky atd. (ČIŽMÁŘ 1996, 122).

Důležitým znakem postavení byla také výzdoba pochvy meče. Na lokalitě Charváty byl roku 1885 nalezen meč s částí pochvy, která je zdobena tzv. dračím párem (Tab. 7:1), konkrétně se jedná o III. typ dračího páru De Navarrovy klasifikace (DE NAVARRO 1972, 95; HORÁK 2012, 261). Zdobení pochvy tohoto typu je chronologicky nejmladší. Podoba draků je velice schematická a výřez je ražený. Analogie k této výzdobě pochvy nalezneme v celé Evropě i v Čechách, např. Sobčice (PÍČ 1902, obr. 6). Totožný druh výzdoby identifikujeme v hrobě v Ponětovicích, kde je výzdoba, na rozdíl od Charvát, více stylizovaná a rytá, a i když je srovnání obtížné, můžeme ho datovat do stejného stupně doby laténské (HORÁK 2012, 258).

Další nález s pochvou zdobenou dračím párem pochází z Olomouce-Nemilan a byl objeven roku 1938. Protože fragment pochvy byl ztracen nebo zničen,

známe tento artefakt pouze z jediné kresby (HORÁK 2012, obr. 1:3). Způsob dochované výzdoby ukazuje, že se jedná o I. typ výzdoby dračího drápu, který je hojně zastoupený na Slovensku, Maďarsku a ve Švýcarsku (HORÁK 2012, 258).

V souvislosti s mečem se v hrobech nacházejí železné nebo bronzové kroužky, které mohly sloužit jako část závěsu meče (VENCLOVÁ 2008, 104). Tyto nálezy nejsou pravidlem, nacházejí se na čtyřech lokalitách společně s mečem a samostatně je identifikujeme rovněž na čtyřech lokalitách, zde ovšem s nejasnou funkcí.

7. 6. 2 Hroty kopí a botky kopí

Hroty kopí jsou především listovitého tvaru s různými parametry, některá jsou užší, jiná kratší a širší, proto není možné vytvořit přesnější typologicko-chronologickou tabulku, která by nám ukázala postupný vývoj. Přesto můžeme sledovat podobnosti mezi jednotlivými nálezy. Všechny hroty jsou vyrobené ze železa. Celková délka kopí se pohybovala mezi 145 – 300 cm, přičemž velikost samotného hrotu nejčastěji kolem 30 cm (WALDHAUSER 1999, 52–53). Většinou jsou hroby dlouhé a úzké listovitého tvaru. Hrot z Olomouce-Nemilan má oboustranně znatelné prostřední žebro, ozdobné nýty a místy se zachovalo i zbytek dřeva (Tab. 13:3). Kopí se jako součást bojovnícké výbavy objevuje ve většině případů v mužských hrobech společně s mečem. Celkový počet nalezených kopí je devět, z toho šest bylo doprovázeno mečem.

Dalším doprovodným předmětem a součástí kopí je jeho botka. Ta se nasazuje na spodní část ratiště a rozlišujeme dva základní typy: s jehlanovitým trnem a tulejkovito-kuželkovité. Velikost botek se pohybuje mezi 6–11 cm. Celkem byly nalezeny čtyři botky kopí. Na lokalitě Náklo nejsou známé rozměry ani bližší informace. V Blatci (Tab. 1:5), Domamyslicích a Slatinkách (Tab. 18:7) se nachází tulejkovito-kuželovité botky.

7. 6. 3 Kování štítů

Štít je třetí nejdůležitější součástí výzbroje. Z dřevěných oválných štítů se zachovává železné plechové kování na obvodu nebo na horním okraji a železná puklice. V hrobech, kde se kovové části štítu nenajdou, se uvažuje

o štítech celodřevěných, nebo se do hrobů některých bojovníků jednoduše nedávaly (WALDHAUSER 1999, 53). To odpovídá i situaci v Brně-Maloměřicích, kde z 19 mužských hrobů se štít nenacházel ani u poloviny hrobů (ČIŽMÁŘOVÁ 2005, 75–99).

V okresech Olomouc a Prostějov se našlo pouze na třech lokalitách, Domamyslice, Náklo a Slatinkách. Všechny štíty byly v malých fragmentech a nebylo možné zrekonstruovat původní podobu nebo tvar štítu.

7. 7 Zvířecí kosti

Zastoupení zvířecích kostí v hrobech vypovídá o masité stravě, která byla do keltských hrobů často vkládána. Proto je pozoruhodné minimální zastoupení zvířecích kostí v hrobech v okresech Olomouc a Prostějov. Jediným důležitým nálezem je lokalita Prostějov-Čechůvky, kde byla objevená kostra s nádobou a celou srnčí lebkou. Zřejmě se zde jedná o chudý hrob, který obsahoval výbavu pouze v podobě potravy.

Absence dalších kostěných nálezů je pozoruhodná i v porovnání s jižní Moravou. Například v Brně-Maloměřicích se kosti objevují ve 20 hrobech, většinou se jedná o přední nebo zadní končetiny. V téměř všech případech jsou kosti oštípané (ČIŽMÁŘOVÁ 2005, 75–99). V Křenovicích se pro změnu objevují dva opracované kančí kly (ČIŽMÁŘOVÁ 2009, 80–109). Zajímavé jsou kosti hus, které se nacházejí hned na několika lokalitách na jihozápadním Slovensku, například Hurbanova-Bacherov majer, Vel'ka Mana (BENADÍK – VLČEK – AMBROS 1957, 304). Malý počet dochovaných kostí může být způsoben špatným dochováním, celkovým rozpadem menších kostí.

Pro Čechy typické milodary kančí nebo vepřové kýty, i jiné druhy domácích a loveckých zvířat, s přiloženým železným nožem, příkladem lokalit se součástí potravy jsou Tišice, Dobšice, Dobrá Voda u Hořic, atd. (WALDHAUSER 1999, 78). Přesto jsou tyto milodary spíše výjimečné a všechny nalezneme v oblasti východních a přilehlé části středních Čech (VENCLOVÁ 2008, 86).

Vkládání částí zvířat nebo jejich kostí do hrobů sloužilo na prvním místě jako potrava pro mrtvé, lze ale uvažovat i o kultovních důvodech. V tomto smyslu můžeme použít interpretaci kančích klů, které si spojujeme především s muži, jako symbolu významného postavení ve společnosti.

7. 8 Ostatní předměty

Inventář laténských hrobů se skládá z několika typu artefaktů (viz. výše), které jsou typické pro hrobovou výbavu doby laténské. Výjimečně nalezneme v hrobu jiný předmět, který není uvedený ve výše zmíněných kategoriích. Příkladem jsou ovčácké nůžky. Ty se objevily pouze v žárovém hrobu v Blatci. Další nůžky byly nalezeny v Želeči, v popisu ovšem stojí pouze železné nůžky, proto nejsme schopni identifikovat, zda se jedná o ovčácké nebo o jiný typ. Ovčácké nůžky byly nalezeny i v Dobšicích na Poděbradsku (WALDHAUSER 1999, 81). Dalším nalezeným předmětem je např. kamenný brousek z Bedihoště. Jedná se o ojedinělý nález. V hrobech se nenacházejí žádné toaletní potřeby, jako jsou zrcátka, hřebeny atd. Na Moravě jsou tyto nálezy v hrobech častější, například Ponětovice, Uherské Hradiště - Sady (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 112).

8 CHRONOLOGIE

Nejstarší laténské nálezy se objevují již v LT A, jedná se zde ale pouze o sídliště. Na moravském území se první pohřby objevují na počátku 4. století ve stupni LT B. Keltové pochovávali své mrtvé nejprve především inhumací, tzn. pohřbívání nespálených těl. Na druhou stranu se nedá mluvit o naprosté absenci kremace. Ta se v tomto stupni objevovala pouze ojediněle, ale postupně přibývala na intenzitě, a ve střední době laténské, ve stupni LT C1 zcela převládla (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 92–93). Stupeň LT C1 je nejmladším horizontem moravských keltských pohřebišť, na rozdíl od Švýcarska nebo Bavorska, kde pohřbívání pokračuje až do LT C2. Stupeň LT C2 je již zastoupen pouze na sídlištích a je do něho kladen počátek oppida Staré Hradisko (ČIŽMÁŘ 1970b, 572).

Typologii spon a ostatních šperků rozdělil Miloš Čižmář (1975) do jednotlivých stupňů keltských pohřebišť. Do stupně LT A2 zařadil pouze dvě lokality z jižní Moravy, Vícemilice a Lovčice. Typické pro toto období jsou spony certovského typu a spony maskovité. Pro stupeň LT B1 již známe klasické varianty duchcovských a münsingenských spon. Ty mají téměř pokaždé podlouhle klenutý lučík s rozmanitou výzdobou. Z ostatních šperků se v této fázi objevují tři typy nákrčníků, zakončeny na konci háčkem a očkem, pseudopečetítkový a nákrčník s pečetítkovými konci. Náramky jsou typické z esovitě vinutého drátu, bronzové sedlovité a se zesílenými konci (ČIŽMÁŘ 1975, 420–422).

Pro stupeň LT B2 jsou typické mladé tvary duchcovské a münstingenské spony, ale na prvním místě jsou spony s velkou kuličkou na patce. Pokračují také nákrčníky s pečetítkovými konci, bronzové duté náramky, náramky z dutých polokoulí. Toto období charakterizují také keramické dvojkónické situly, široké nádoby s plastickým žebrem pod okrajem a mísy se zataženým okrajem. K této fázi také patří meče s pseudoantropomorfní rukojetí (ČIŽMÁŘ 1975, 424).

Stupeň LT B2/C1 je především pokračováním hmotné náplně fáze předcházející i předměty typické pro LT C1. Typickým nálezem pro tento stupeň je ženský kostrový hrob z Ptení, kde se nachází bronzová spona spojené

konstrukce s plasticky členěnými vývalky na lučíku, bronzová spona spojené konstrukce s terčovitou patkou (ČIŽMÁŘ 1975, 426).

Pro stupeň LT C1 je charakteristická spona spojené členěné konstrukce s terčovitou patkou. Typické jsou také různé železné náramky a bronzové nánožníky z dutých plasticky členěných polokoulí. Z výbroje se objevují dlouhé tvary mečů a kopí s mírně vykrojeným listem (ČIŽMÁŘ 1975, 432).

Další členění uvádí Natálie Venclová (*Archeologie pravěkých Čech 7, 2008*), která vychází především z českých nálezů ženských bohatých hrobů, a to na základě inventáře a v závislosti na složení kroje (VENCLOVÁ 2008, 88).

Při určování staří pohřebišť vycházíme především z inventáře hrobů, který se postupně měnil. Větší vypovídající hodnotu mají hroby bohatých žen, které obsahují větší počet spon a dalších šperků, které jsou typologicky citlivé. Méně vhodné k přesnému určení jsou hroby mužů, protože jejich výbavu tvoří především železné zbraně, které jsou ve většině případů silně korodované. Ze zbraní je nejvhodnější tvar meče, potom tvar štítové puklice a méně tvary kopí. Vývoj můžeme sledovat i na výzdobě jednotlivých artefaktů (VENCLOVÁ 2008, 89).

U velkého množství hrobů nejsme schopni určit přesný stupeň doby laténské. Důvodem je nízký počet artefaktů v hrobovém inventáři nebo nedostatečně vypovídající výbava. V těchto případech uvádíme LT B – C, tedy období pohřbívání na moravských pohřebištích, tím zabráníme chybnému zařazení do jednotlivých stupňů laténu (obr. 5). Konkrétně se jedná o 12 nedatovatelných lokalit. Na lokalitách, kde bylo objeveno více hrobů, uvádíme rozmezí pohřbívání na základě jednotlivých hrobových celků. V případech, kde máme jen přibližné informace o dataci, udáváme rozmezí mezi jednotlivými stupni. Tabulka chronologie nám ukazuje, že v LT B1 i LT C1 jsou pohřby přibližně stejně časté.

Pohřebišťe, která můžeme bezpečně zařadit to LT B1 jsou téměř vždy kostrová. Na pohřebištích náleží do LT B1 nebo LT B2 se téměř vždy vyskytuje alespoň jeden kostrový hrob. Výjimkou jsou Charváty-Černoryje, kde se nachází pouze jeden žárový hrob. Na druhou stranu na lokalitách, které

můžeme zařadit do LT B1/C1 až LT C1 je pohřební ritus velice promíšený. Na čtyřech lokalitách se vyskytuje pouze žárový hrob, na šesti pouze kostrový a čtyři pohřebiště jsou birituální (obr. 5).

Na rozsáhlejších pohřebištích jsme schopni sledovat jeho postupný vývoj, především v případě Kralic na Hané. Na lokalitě „Kralický háj“ máme dvě skupiny pohřbů, přičemž první z nich můžeme zařadit do stupně LT B1 a druhou do LT B2. Na základě toho můžeme předpokládat kontinuitu pohřbívání v celém LT B. Je otázkou, zda pokračovalo pohřbívání i do dalšího období, z kterého nám prozatím chybí hroby nebo skončilo v LT B2.

Všechny zjištěné údaje nám dokládají kontinuální vývoj v LT B1 – C1 na území okresů Olomouc a Prostějov. Některá pohřebiště zanikala, jiná vznikla později, ale v žádném stupni se nevyskytuje naprostá absence laténských hrobů, což jsme dokázali jejich seřazením v obr. 5.

9 ZÁVĚR

Keltská pohřebiště a hroby se postupem času vyvíjela a spolu s nimi i hrobová výbava zemřelých. Téma „Keltů“ je dnes velice populární a do hloubky se jím začíná zabývat daleko více lidí, kteří se orientují například na antropologii, umění nebo vojenství. Nálezy hrobů proto pomáhají dokreslit povědomí o tomto výrazném etniku.

Vypracování této práce si žádalo projít mnoho staré literatury, především článků z Časopisu Vlasteneckého muzejního spolku v Olomouci. Protože je práce založena na práci s literaturou a archivními prameny, docházelo často k problémům, například s rozdílnými názvy lokalit, rovněž se opakoval problém se spojením jednotlivých artefaktů se správnými hrobovými celky. Dalším problémem byly stručné a nedostačující informace o jednotlivých nálezech, o kterých nebylo možné dohledat bližší informace, protože i samotné artefakty jsou dnes již ztraceny.

Základním cílem práce bylo vypracování katalogu keltských pohřebišť a jednotlivých hrobů. Pro přehlednost byly očíslovány jednotlivé katastry a nalezené hroby. Inventář hrobu byl v bodech a se stručnou charakteristikou součástí katalogu, ovšem bez větších detailů, které jsou pro naše téma nepodstatné, a ani chronologicky nemají velký význam.

Druhým cílem bylo vyhodnocení samotného katalogu na základě zvolených aspektů pohřebišť, to znamená strukturu pohřebišť, pohřební ritus, tvary hrobových jam, sociální postavení pohřbených atd. Na základě zjištěných faktů bylo možné hledat analogie na jižní Moravě, v Čechách, na Slovensku a v několika případech i v Dolním Rakousku a Maďarsku. Tím jsme zjistili, že zkoumaná část střední Moravy přímo souvisí s nálezy na jižní Moravě, kde nacházíme spoustu analogií, to znamená, že střední Morava je součástí přechodného území mezi západním a Karpatským okruhem. Přes značné rozdíly nacházíme více podobností s územím Čech, než tomu je s Karpatskou kotlinou.

Přes nesrovnalosti a neúplné údaje o některých lokalitách, bylo v práci odpovězeno na základní otázky týkající se keltských hrobů na území okresů

Olomouc a Prostějov. Na základě této práce bude možné dokončit soupis hrobů na střední Moravě. Především je potřebná revize starých výzkumů, ze kterých máme velice strohé informace, a možná bychom mohli jednotlivé hroby zařadit do větších, zatím neprozkoumaných pohřebišť.

10 RESUMÉ

La Tène period is a milestone between prehistory and protohistory. Celts are the main ethnic group and the mover of La Tène culture. They came to Moravia as early as the 5th century. Their presence in the cemeteries and on the graves in the districts of Olomouc and Prostějov began to be noticeable later.

Celtic graves are located in the districts of Olomouc and Prostějov in grades from LT B1 to LT C1. Ritual practices or practical purpose explain the fact that we have not documented burials neither from an older period nor from younger period. At first, Celts bury especially by means of inhumation but they gradually shift to a cremation. We have several biritual burial grounds where this change is well recognizable. In total, there are 43 skeleton burials, 30 cremation burials and 5 indeterminate burials.

We have information, based on the literature and archival materials, that 78 graves are located in a total of 37 cadastrals. The graves are isolated or in small groups. The biggest skeletal burial ground is located in Kralice na Hané and the largest cremation burial ground is in Čelechovice na Hané. This information covers the state until 2013.

The burial grounds and graves are located in lowland areas, on gentle ridges and slopes, at higher altitudes than the adjacent settlement. The strongest concentration of burial grounds is located close to rivers, especially Morava, Valová and Haná. The northernmost grave is located in Medlov u Uničova. On the contrary, the southernmost location is Želeč na Hané. La Tène graves are located on the S, on the S-E and in the middle of the district of Olomouc and on the N-W of the district of Prostějov. In other regions, La Tène graves are missing or there are some solitary findings.

The grave pits of the skeleton graves are rectangular with the north-south orientation and their depth ranges from 100 to 180 cm. The cremation graves are divided into pit graves and urn graves and they are located approximately at the depth of 60 cm. The special feature of design of the pit of grave is a pointed square ditch. It was situated in Domamyslice and it indicates the high social status of the buried warrior.

The skeleton graves assist in the study of Celts' anthropology. Thanks to anthropological analysis, we find out that the number of men and women is approximately equal in the burial grounds. The graves of children are rare and there were discovered only two of them in the explored territory. It is caused either by the fragility of the bones of children which are not preserved or by the other ritual practices. There has been carried out only a few anthropological analyzes thus we identify most of individuals in the skeleton graves on the basis of typical grave goods. Further anthropological specifics of the Celtic population are based on the research on the South of Morava and in Bohemia.

Depending on the equipment of the grave, we are able to determine the social status of the individual. We distinguish basic categories: warrior, rich equipment, standard equipment, poor equipment, no equipment. The most of graves contained poor grave goods, typically from one to three items. We can include more than 50% of the graves into this category. Significant graves are those of warriors which we identify on the basis of weapons in the grave and the graves of wealthy women with the large amount of jewellery.

The basis for the interpretation of Celtic tombs is the grave goods. We can observe the location of the particular types of artefacts in the skeletal graves that has its rules. Ceramic vessels are the numerous part of the grave goods. Unlike the territory of Bohemia, it is relatively frequent. It is found in 50% of all graves. There are most often 1-3 vessels. This is a characteristic difference from Slovakia where are located as many as 7 ceramic vessels in one skeletal grave. Buckles have an important informative and especially chronological value. Thanks to them, we are able to classify the graves to the particular grades of La Tène period. Unfortunately, most of the buckles are significantly corroded and they are in a very fragmentary state so we are unable to determine their size or type. The most common buckle from those which were preserved and identified is a buckle with connected construction. Bracelets and foot muffs are also important for chronology. They are frequent and there is registered a total of 52 bracelets or foot-muffs. They occur individually or in larger amounts. Another group of artefacts are weapons and equipage. Swords stand out from this group because it is difficult to date them chronologically

easy. The most interesting finding is pseudoanthropomorphic sword from Olomouc-Nemilany, which has several analogies throughout the country. Despite the specificity of this artefact, it occurs during the whole La Tène period, thus it is not chronologically significant. Furthermore, animal bones, as the proof of meaty food for the dead, sheep shears and other utility items appear in the graves.

The things of Celtic graves is essential for chronology. Thanks to grave goods, we are able to generally date some of the graves. The result is the finding that Celtic graves are present throughout the whole period of Celtic burials from LT B1 to LT C1.

The evaluation and the interpretation of findings help illustrate the situation of Celtic settlement in the territory of Morava. The district of Prostějov and the district of Olomouc are marginal areas in the territory of Morava and it corresponds to the character and the size of burial grounds as well as the documentation of less interesting findings.

11 KATALOG HROBŮ V OKRESECH OLOMOUC A PROSTĚJOV

SEZNAM KATASTRŮ:

Okres Olomouc: Blatec 2; Drahanovice 5; Dub nad Moravou 7; Charvátý 9, 10; Kyselov 12; Medlov u Uničova 15; Mezice 16; Náklo 19, 20, 21; Náměšř na Hané 22, 23; Olomouc-Nemilany 24; Olomouc-Slavonín 25, 26; Slatinice na Hané 33; Tážaly 35; Ústín 36

Okres Prostějov: Bedihošť 1; Čelechovice na Hané 3; Domamyslice 4; Držovice na Moravě 6; Hruška 8; Kralice na Hané 11; Lešany u Prostějova 13, 14; Mostkovice 17, 18; Ondratice 27; Pěňčín na Moravě 28; Prostějov-Čechůvky 29, 30; Prostějov 31; Ptení 32; Slatinky 34; Želeč na Hané 37

1. BEDIHOŠŤ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Cukrovar“ – mezi 3. a 4 splavem

Nálezové okolnosti: nález A. Gottwald roku 1920

Hrob 1: kostrový – orientace S-J

Antropologie: muž

Výbava: bronzový náramek (vlnitě zprohýbaný, Ø 7 cm), železný meč se zbytkem pochvy (cca 60 cm),

Datace: LT. B

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 1568, M 30)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1521/69; AÚ AV Brno č. j. 1475; GOTTWALD 1927, 65, 68; týž 1924, 114, obr. 111; týž 1931, 102, obr. 13, 14; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 392; MEDUNA 1980, 13; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 126.

Hrob 2: 3 kostrové

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramické střepy (s žebrovitě zesíleným okrajem), tuhové střepy (s římsovitým okrajem, pod ním pás obrácených C, R. 6,5 cm),

přeražený kamenný brousek (d. 7,2 cm), dvojkónický přeslen (se svislým provrtem, d. 3,6 cm), ze střepeu vykroužené kolečko (Ø 4 cm)

Datace: LT. B

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 1581)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1475; GOTTWALD 1924, 114; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 392; MEDUNA 1980, 13; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 126. Archiv NZ AÚ AV Brno č. j. 1475

Lokalita: „Cukrovar“ – u 1. splavu

Nálezové okolnosti: nález A. Gottwald roku 1920

Hrob 3: kostrový

Antropologie: žena

Výbava: keramická vázovitá nádoba (keramické těsto světle hnědé, povrch černý a hlazený, na kruhu točená, v. 17 cm), 2 náramky (esovitě zprohýbané, Ø 7 cm, Ø 7,5 cm)

Datace: LT. B

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 1602, M 40)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1521/69; AÚ AV Brno č. j. 1475; GOTTWALD 1924, 114, obr. 112; týž 1927, 65, obr. 69; týž 1931, 102, obr. 14; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 392, tab. LXXXIX:10; MEDUNA 1980, 13; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 124 (nečísl. obr.).

2. BLATEC (okr. Olomouc)

Lokalita: „U Kocandy“

Nálezové okolnosti: výzkum 1926 I. L. Červinka

Hrob 1: kostrový

Antropologie: muž podle výbavy

Výbava: železné kopí, botka kopí (neznámé rozměry)

Datace: LT. B - C

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (P 662, inv. č. 138, 154)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 55; ČERVINKA 1942, 57; též 1946, 135; FILIP 1956, 392; MEDUNA 1980 22; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 130 (nečísl. obr.); TAJER 2004, 56.

Nálezové okolnosti: výzkum 1926 I. L. Červinka, nad cihelnou

Hrob 2: žárový – popelnicový

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramická amfora (s vyhnutými okraji, max. výduť ozdobena šesti hrbolky, rozměr neznámý), železné kopí (s dutinou a dlouhým lžicovitým hrotem, rozměr neznámý), železné ovčácké nůžky

Datace: LT B

Uložení: Muzeum Komenského Přerov (neznámé inv. č.)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 171; ČERVINKA 1933, 57; též 1942, 57; též 1946, 135; FILIP 1956, 392; ŠIMEK 1958, 106; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 130.

3. ČELECHOVICE NA HANÉ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Spodní díly“

Nálezové okolnosti: stavba železnice Olomouc-Čelechovice, ing. Starý 1882

Hroby: kostrové + žárové – ve většině případů popelnicové, jámové (nejasný počet – nejméně 10), hl. od 0,8 m, žároviště?

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramika: kalichovitý pohár na vysoké štíhlé nožce (na kruhu, jemně plavená hlína, černá barva, povrch leštěný, v. 19,9 cm), miska se zataženým okrajem (na kruhu, jemně plavená hlína, šedočerná, v. 7,2 cm), kulovitá nádoba (úzké kónické hrdlo, na něm 4 plastická žebra, na kruhu, jemně plavená hlína, barva černá až světle hnědá, v. 23,5 cm), dno velké situlovité nádoby na nožce (na kruhu), situlovitá nádoba (v. 22 cm), siulovitá nádoba dvojkónického tvaru (hrdlo odsazené od výduti ostrou hranou a žlábkem, v. 20,9 cm), situlovitá nádoba dvojkónického tvaru (kolmý nezesílený okraj, v. 23, 1 cm), vázovitá nádoba na nožce (černohnědá, v. 22,9 cm), situlovitá nádoba na nožce (na kruhu,

červeně malovaný proužek, v. 26,9 cm), situlovitá nádoba dvojkónického tvaru (ven přehnutý okraj, v. 21,5 cm), nádoba ve tvaru poháru (dělaná v ruce, tmavohnědá, v. 13,7 cm), nádoba dvojkónického tvaru (v. 10 cm), váza na nožce (na kruhu točená, stopa černé malby)

spony: železná spona s velkou kulovitou patkou (d. 5,1 cm), železná spona spojené konstrukce (d. 14,1 cm), zlomek lučíku a patky spony pravděpodobně spojené konstrukce (d. 6,9 cm), zlomek železné spony s ulomenou dlouhou patkou spojenou s lučíkem (d. 4,4 cm), zlomek lučíku a patka železné spony spojené konstrukce (d. 4,9 cm), železná spona s ulomenou patkou (d. 4,4 cm), zlomek železné spony s ulomenou patkou (d. 8, 6 cm), železná spona s plochým zesíleným lučíkem a ulomenou patkou (d. 8,1 cm), železná spona s ulomenou patkou (d. 4,6 cm), zlomek železné spon (spojené konstrukce?, d. 6,7 cm), lučík a polovina pera železné spony (d. 6,3 cm), lučík a pero železné spony (d. 5,9 cm), železná profilovaná tyčinka (d. 6 cm), zlomky další pěti železných spon

další kovový inventář: sedm bronzových náramků, dvojitý bronzový náramek (skládá se ze dvou elipsovitých náramků, které jsou na vnějších stranách zdobeny třemi vývalky, 7 x 5,8 cm, jsou spojeny volně knoflíkovým měřítkem), oválný bronzový náramek, tři puklicovité náramky, 3 bronzové kroužky, 3 železné kroužky, železné kopí, část meče

Datace: LT. B2/C1

Uložení: Moravské zemské muzeum v Brně (inv. č. 65113 – 65115, 65117 – 65124, Pa 2/55), Vlastivědné muzeum Olomouc

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 95/49; GOTTWALD 1924, 115; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 394, obr. 29:8, tab. LXV: 11–12, LXXVI: 1, LXXX: 2–9; JANÁSEK – SKUTIL 1956, 279; SKUTIL 1956, 5–7, obr. 1a–c; ŠIMEK 1958, 150; MEDUNA 1962a, 129, obr. 24: 1–4; ČIŽMÁŘ 1974a, 468–476, obr. 1:2, 4 MEDUNA 1980, 66; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 162 (nečísl. obr.).

4. DOMAMYSLICE (okr. Prostějov)

Lokalita: „Pámbovské“

Nálezové okolnosti: 1961 zničen při stavbě transformátoru

Hrob 1: kostrový – hloubka 150 cm, orientace S-J

Antropologie: žena podle výbavy

Výbava: bronzová spona duchcovského typu (d. 6,6 cm), zlomek bronzové spony pravděpodobně duchcovského typu (konec patky a tětiny pera chybí (d. 6,7 cm), zlomek bronzové spony pravděpodobně duchcovského typu (zachoval se jen hladký lučičk, 3 závitů pera a část patky, d. 6,7 cm), zlomek bronzového náramku s hadí hlavičkou (d. 5,5 cm)

Datace: LT. B1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (1325-1/61 – 1235-4/61)

Literatura: NZ č. j. 1036; MEDUNA 1962b, 67–68, tab. 29; MEDUNA 1980, 73; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 170 (nečísl. obr.)

Nálezové okolnosti: výzkum M. Čižmář 1970

Hrob 2: kostrový – čtvercový hrotitý příkop o rozměrech 8,5 x 8,5 m, ve středu hrobová jáma – 245 x 100 cm, hloubka 150 cm, orientace V-Z, dřevěné obložení

Antropologie: muž

Výbava: železná spona s volnou patkou (d. 8 cm), železný meč (jílec zakončen prohnutou příčkou, u jílice zjištěny 2 železné nýty, na meči zachován zbytek tkanin, d. 74 cm), železná pochva meče (obě strany oblý profil, nákončí pouze zlomek), železný hrot kopí s úzkým listem (d. 29,5 cm), železná tulejkovitá botka kopí válcového tvaru (d. 2,3 cm), 3 zlomky železných kroužků, zlomky železného okrajového kování štítu, zlomky železného kování štítové puklice, 4 železné štítové aplikace

Datace: LT. B1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. M 316)

Literatura: ČIŽMÁŘ 1973, 615–625, obr. 1, 2; MEDUNA 1980, 73; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 170 (nečísl. obr.).

5. DRAHANOVICE (okr. Olomouc)

Lokalita: „Na Trati“

Nálezové okolnosti: výzkum při stavbě železnice roku 1890

Hrob: kostrový

Antropologie: muž

Výbava: železný meč (rozměr neznámý)

Datace: LT. B - C

Uložení: neznámé

Literatura: ČERVINKA 1933, 57; FILIP 1956, 395; MEDUNA 1980, 74;
ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 171.

6. DRŽOVICE NA MORAVĚ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Díly odvahoviční“

Nálezové okolnosti: hrob zničený orbou - zachránil I. L. Červinka r. 1900

Hrob 1: kostrový

Antropologie: neurčeno

Výbava: bronzový vroubkovaný náramek s paličkami na koncích (rozměr neznámý)

Datace: LT B - C

Uložení: Moravské zemské muzeum Brno

Literatura: Archiv AÚ AV Brno č. j. 67/45; ČERVINKA 1902a, 264; týž 1902b, 3; GOTTWALD 1904, 105; týž 1924, 115; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 396; MEDUNA 1980, 83; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 174.

Nálezové okolnosti: hroby zničeny při zemních pracích 1973

Hrob 2: žárový

Antropologie: neurčeno

Výbava: situlovitá váza (s plastickým žebrem na hrdle, 2 vodorovné rýhy nad a pod maximální výdutí, na kruhu z jemně plavené hlíny, dobře vypálená, hnědá, povrch hlazen, v. 20 cm), zelená spona (polovina pera, d. zlomku 2,2 cm), poškozená železná kulička (pravděpodobně z patky spony, Ø 1,7 x 1,6 cm), malý zlomek

lučíku a zachycovače železné spony (d. zlomku 2,2 cm, Ø tyčinky lučíku 0,6 cm), železné zlomky, ohnutá železná tyčinka (d. 7,4 cm, síla 0,6 cm)

Datace: LT. B2/C1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. M 313, M 314)

Literatura: NZ č. j. 19/76; MEDUNA 1974b, 48, tab. 53: 2–6; MEDUNA 1980, 83; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 174.

Hrob 3: kostrový

Antropologie: neurčeno

Výbava: situla (svisle rýhovaná, s plastickým žebrem na hrdle, na kruhu, z tuhové hlíny, tvrdě vypálená, černošedá, v. 17,2 cm)

Datace: LT. B2/C1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. M 315)

Literatura: NZ č. j. 19/76; MEDUNA 1974b, 49, tab. 53: 1; MEDUNA 1980, 83; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 174.

Hrob 4: žárový

Antropologie: neurčeno

Výbava: zlomek železného nýtu (s polokulovitou hlavicí, d. dochovaná 0,9 cm),

Datace: LT. B2/C1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. M 314)

Literatura: NZ č. j. 19/76; MEDUNA 1974b, 49; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 174.

7. DUB NAD MORAVOU (okr. Olomouc)

Lokalita: Přední hony, Zácestky

Nálezové okolnosti: náhodný nález 1911 nebo 1922

Hrob: kostrový

Antropologie: neurčeno

Výbava: vázovitá keramická nádoba (neznámý rozměr), spona bronzová münsingenská s volnou patkou (neznámý rozměr), železná spona (neznámý typ a rozměr)

Datec: LT. B
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc, Národní muzeum Praha
Literatura: ČERVINKA 1943, 57; FILIP 1956, 396; MEDUNA 1980, 83;
ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 174.

8. HRUŠKA (okr. Prostějov)

Lokalita: ?
Nálezové okolnosti: náhodný nález z roku 1930
Hrob: kostrový
Antropologie: neurčeno
Výbava: bronzový náramek (ztracen), švartnou kruh
Datec: LT. B – C
Uložení: Moravské zemské muzeum Brno
Literatura: ČERVINKA 1942, 49, 57; týž 1942, 57; FILIP 1956, 397; MEDUNA 1980, 98; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 185.

9. CHARVÁTÝ (okr. Olomouc)

Lokalita: „Černoryje“
Nálezové okolnosti: neznámé
Hrob1: žárový
Antropologie: neurčeno
Výbava: železný náramek (zdobený esovitými plastickými motivy, s daleko přeloženými konci, neznámý rozměr)
Datec: LT. B
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. 392)
Literatura: MEDUNA 1962a, 109, obr. 23: 1a–b; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 163;
VRÁNOVÁ 2007, 73.

10. CHARVÁTÝ (okr. Olomouc)

Lokalita: „U sv. Jana“
Nálezové okolnosti: 1885, dar
Hrob 2: kostrový/žárový?
Antropologie: muž

Výbava: münsingenská spona, železná spona (spojené konstrukce, d. 15,5 cm), 8 fragmentů bronzového opasku (zbytky emailu), náramek z malých dutých polokoulí (Ø 6 cm), dva bronzové náramky (náramek s pečetítkovými konci, Ø 8,2 cm), železný meč s železnou pochvou meče (vyzdobené rytými ornamenty, d. 60 cm, š. 4,5 cm), závěsky, bronzové kroužky, zlomky dalších, tři neurčené železné předměty (žárem roztavené)

Datace: LT. C1

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (P 673/64, inv. č. 1245,8854)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 711/58; AÚ AV Brno č. j. 1683/69; Anonym ČVSMO III 1886, 101; ČERVINKA 1902a, 265; též 1942, 57; též 1946, 135; FILIP 1956, 397; MEDUNA 1980, 100; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 189 (nečísl. obr.).

11. KRALICE NA HANÉ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Kralický háj“

Nálezové okolnosti: záchranný archeologický výzkum – rozšíření Průmyslové zóny Prostějova, Fojtík 2005

Hrob 1: kostrových – orientace SZ-JV

Antropologie: žena – 40–50 let, patologické změny na kostech

Výbava: tři železné münsingenské spony (d. dochovaných částí 4,5; 6; 3,7 cm), pět bronzových náramků (hladké, Ø 6; 5,8; 5,8; 6,3; 6,3 cm) železná přezka (d. 3,4 cm)

Datace: LT.B1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 213293 – 213301)

Literatura: NZ č. j. 170/07; FOJTÍK 2006, 156; FOJTÍK 2008c, 61, obr. 1, 2; ČIŽMÁŘ-LEČBYCH 2013, 98–100, obr. 99 (nečísl. obr.).

Hroby 2 -5: další 4 kostrové – zachované pouze torzovitě

Antropologie: neurčeno

Výbava: železná zápona

Datace: LT.B1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 213302)

Literatura: NZ č. j. 170/07; FOJTÍK 2006, 156; FOJTÍK 2008c, 61; ČIŽMÁŘ-LEČBYCH 2013, 98–100.

Nálezové okolnosti: záchranný archeologický výzkum, Fojtík 2007

Hrob 6: kostrový – orientace SZ-JV

Antropologie: muž – 20–29 let, výška 166,7 cm

Výbava: železná spona s velkou kuličkou na patce (d. 8,28 cm), tuhová situlovitá nádoba (v. 18 cm), zvířecí kosti

Datace: LT. B2

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 242290, 242291)

Literatura: NZ č. j. 5/08; FOJTÍK 2008a, 28, obr 10; FOJTÍK 2008b, 331, obr. 4; FOJTÍK 2008c, 62–63, obr. 3; ČIŽMÁŘ-LEČBYCH 2013, 98–100, obr. 99 (nečísl. obr.).

Hrob 7: kostrový

Antropologie: neurčeno

Výbava: železná spona s velkou kuličkou na patce (d. 8 cm)

Datace: LT. B2

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 242293)

Literatura: FOJTÍK 2008b, 331; FOJTÍK 2008c, 62–63; ČIŽMÁŘ-LEČBYCH 2013, 98–100.

Hrob 8: kostrový

Antropologie: neurčeno

Výbava: železná spona s velkou kuličkou na patce (d. 8,2 cm)

Datace: LT. B2

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 242294)

Literatura: FOJTÍK 2008b, 331; FOJTÍK 2008c, 62–63; ČIŽMÁŘ-LEČBYCH 2013, 98–100.

12. KYSELOV (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)

Lokalita: neznámá

Nálezové okolnosti: neznámé

Hrob: neurčeno
Antropologie: neurčeno
Výbava: keramická nádoba (neznámý tvar a rozměr)
Datace: LT. B - C
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 881/59; MEDUNA 1980, 155; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 217.

13. LEŠANY U PROSTĚJOVA (okr. Prostějov)

Lokalita: zahrada domu č. 18 – Zahrada Mlčochova
Nálezové okolnosti: nález r. 1924
Hrob 1: kostrový – hl. 140 cm
Antropologie: muž
Výbava: meč (d. 53 cm, š. 4,3 cm), listovité kopí (31 cm, š. 8,5 cm)
Datace: LT. B - C
Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. M9, inv. č. 036457, 036458)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 17/47; GOTTWALD 1930, 70–71, obr. 13; týž 1931, 103, obr. 116: 2; ČERVINKA 1942, 57; týž 1942, 57; FILIP 1956, 399, tab. LXXIII:1; MEDUNA 1980, 160; FOJTÍK 2002, 70; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 221, 222 (nečísl. obr.).

Hrob 2: kostrový – hl. 140 cm
Antropologie: žena
Výbava: hladký bronzový náramek (Ø 4,2 cm), hladký bronzový náramek s rozšířenými konci (Ø 4,7 cm)
Datace: LT. B - C
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. č. 1547)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1747/69; GOTTWALD 1930, 70–71; týž 1931, 103, obr. 116: 1, 3; ČERVINKA 1931, 57; týž 1942, 57; FILIP 1956, 399; MEDUNA 1980, 160; FOJTÍK 2002, 70; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 221, 222 (nečísl. obr.).

Nálezové okolnosti: nález r. 1928

Hrob 3: neurčeno

Antropologie: neurčeno

Výbava: lahvovitá nádoba (v. 13,5 cm)

Datace: LT. B - C

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. B 88, inv. č. 05886)

Literatura: AÚ AV Brno 1747/69; FILIP 1956, 399, tab. LXXXIX:9; FOJTÍK 2002, 70; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 221, 222 (nečísl. obr).

14. LEŠANY U PROSTĚJOVA (okr. Prostějov)

Lokalita: zahrada domu č. 13 Kvapilova (S od dnešní návsi)

Nálezové okolnosti: nález r. 1936

Hrob: žárový – popelnicový

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramická nádoba překrytá miskou (z jemné plavené hlíny, tenkostěnná, neznámý rozměr), železná spona (neznámý typ a rozměr)

Datace: LT. B - C

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 729/37; VŠETIČKA 1937, 195; FILIP 1956, 399; ŠIMEK 1958, 205; MEDUNA 1980, 160; FOJTÍK 2002, 72; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 221

15. MEDLOV U UNIČOVA (okr. Olomouc)

Lokalita: „U Cihelny“

Nálezové okolnosti: nálezy z let 1929–1932

Hrob: žárový

Antropologie: neurčeno

Výbava: tři fragmenty keramický nádob (silně druhotně přepálené, Ø okraje rekonstruovatelných nádob 20,9 cm, 30 cm)

Datace: LT. B - C

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (přír. č. 1001/64)

Literatura: HLAVA 2005, 263–267, obr. 1, 2.

16. MEZICE (k. ú. Náklo, okr. Olomouc)

Lokalita: „Za kovárnou“

Nálezové okolnosti: K. Fišara 1901

Hrob 1: žárový – popelnicový

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramická nádoba (bezuchá, 21 cm vysoká, točená na kruhu, zdobena dvěma 6 mm širokými rýhami nad maximální výdutí), zlomky železné spony (s velkou zdobenou kuličkou na patce, nejlépe zachovaná hlavice, Ø kuličky 2,4 cm), železný náramek (oválný, hrbolekový, úplně uzavřený, Ø 8 cm),

Datace: LT B2

Uložení: Muzeum Litovel (dnes Vlastivědné Muzeum Olomouc)

Literatura: NZ č. j. 2793/69; FIŠARA 1901, 65–66; ČERVINKA 1902a, 299; též 1942, 57; MEDUNA 1962a, 88; FILIP 1956, 401; MEDUNA 1980, 169; PEŠKA 2001, 97; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 235 (nečisl. obr.).

Hrob 2: žárový – popelnicový

Antropologie: neurčeno

Výbava: zlomek dna nádoby (ztraceno), železná spona spojené konstrukce (celková d. 8 cm)

Datace: LT C1

Uložení: Muzeum Litovel (dnes Vlastivědné muzeum Olomouc)

Literatura: NZ č. j. 2793/69; FIŠARA 1901, 65–66; ČERVINKA 1942, 57; MEDUNA 1962a, 88; FILIP 1956, 401; MEDUNA 1980, 169; PEŠKA 2001, 97; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 235.

17. MOSTKOVICE (okr. Prostějov)

Lokalita: „Za Dědinou“

Nálezové okolnosti: nález při stavbě tzv. německé dálnice, r. 1940

Hrob: kostrový

Antropologie: žena podle výbavy

- Výbava: dva bronzové náramky s mírně zesílenými konci (tyčinka jemně rýhovaná, Ø 4,3 x 4,4 cm, Ø tyčinky 0,2 cm), bronzový náramek se zesílenými konci (rýhování, Ø 5,1 x 6,3cm, Ø tyčinky 0,4 cm), bronzový náramek se zesílenými konci (tyčinka je uprostřed a u konců zesílená a plasticky zdobena, Ø 5,2 x 6,4 cm), železný uzavřený kroužek (vývalkovitě členěné tělo, Ø 3,5 cm, Ø tyčinky 0,7 x 0,8 cm)
- Datace: LT. B1
- Uložení: Muzeum Prostějovska (katalog. č. M 304/ inv. č. 029298–029300, 029416, 038653)
- Literatura: AÚ AV Brno č. j. 155/80; ČIŽMÁŘ 1970a, 199, obr.:1; MEDUNA 1980, 202; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 249–250 (nečísl. obr.); FOJTÍK 2013, 57, 74 (nečísl. obr.).

18. MOSTKOVICE (okr. Prostějov)

- Lokalita: „Letiště“
- Nálezové okolnosti: nalezeno při zemních pracích při budování letiště 1938
- Hrob: neurčeno
- Antropologie: neurčeno
- Výbava: tuhovaná situla (neznámá velikost)
- Datace: LT. B - C
- Uložení: Muzeum Kojetín
- Literatura: MEDUNA 1980, 202; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 250; FOJTÍK 2013, 51.

19. NÁKLO (okr. Olomouc)

- Lokalita: „Náklo – obec“
- Nálezové okolnosti: výzkum I. L. Červinka
- Hrob 1: kostrový
- Antropologie: neurčeno
- Výbava: dvě bronzové spony s volnou patkou (d. 5 cm, d. 7 cm)
- Datace: LT. B - C
- Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (P 687/64)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1826/69; ČERVINKA 1902a, 266; též 1992b, 3; též 1942, 57; FILIP 1956, 402; MEDUNA 1980, 205; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 254.

Hrob 2: neurčeno

Antropologie: neurčeno

Výbava: bronzová spona s diskovitou patkou (d. 4,9 cm)

Datace: LT. B - C

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. č. 1769)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1826/69; FILIP 1956, 402; MEDUNA 1980, 205; PEŠKA 2001, 97; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 254.

20. NÁKLO (okr. Olomouc)

Lokalita: „Náklo – obec“ (za farskou zahradou)

Nálezové okolnosti: V. Dohnal 1955

Hrob 3: kostrový

Antropologie: muž

Výbava: celý keramický šálek (neznámý rozměr), železný meč, hrot kopí, botka kopí, zlomky štítového kování, zbytky řetězu, nepatrné zbytky spon

Datace: LT. B - C

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (P 508/73)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1411/70; FILIP 1956, 402; MEDUNA 1980, 205; PEŠKA 2001, 97; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 254.

21. NÁKLO (okr. Olomouc)

Lokalita: „Rybářky“

Nálezové okolnosti: nález dělníků

Hrob: tři žárové – hl. 35 cm

Antropologie: neurčeno

Výbava: mísa (vyrobená na kruhu, s pruhem sedmiřádkové vlnovky), střepek z mísy (na kruhu)

Uložení: neznámé

Datace: LT. B - C
Literatura: ŠIMEK 1958, 262–263.

22. NÁMĚŠŤ NA HANÉ (okr. Olomouc)

Lokalita: „Biskupství - Vrchy“
Nálezové okolnosti: ojedinělý nález - p. Bartoněk, 1889
Hrob: žárový
Antropologie: žena podle výbavy
Výbava: několik nádob (asi 4 nádoby – celé dno a téměř celý okraj z jedné, fragmenty okrajů ostatních), železná spona (terčovitá spona spojené konstrukce, délka 9 cm), část bronzového opasku (vzhůru zahnutý zobáček, zakončený kuličkou, na záponce viseli dva řetízky asi 9 cm dlouhé a na konci jednoho řetízku byl kroužek o průměru 2 cm, délka celého kroužku 14 cm, celý povrch zelená patina), dva železné články řetězu spojené kroužkem
Datace: LT C1
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. č. 1845, 1845a, P 697/64)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1530/69; AÚ AV Brno č. j. 170/45; HOUDEK 1889, 167–169, obr.1–3; ČERVINKA 1902, 275, obr. 138: 1–3; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 392, obr. 33:2, tab. XC: 3–4; ŠIMEK 1958,106; MEDUNA 1962a, 115; MEDUNA 1980, 21–22; ČIŽMÁŘOVÁ 2004,129 (nečísl. obr.).

23. NÁMĚŠŤ NA HANÉ (okr. Olomouc)

Lokalita: „Valník“
Nálezové okolnosti: neznámé okolnosti
Hrob 1: kostrový
Antropologie: muž
Výbava: železný meč s pochvou (neznámý rozměr)
Datace: LT. B - C
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc
Literatura: AÚ AV Brno 2474; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 402; MEDUNA 1980, 205; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 254.

Hrob 2: žárový?
Antropologie: neurčeno
Výbava: železná spona spojené konstrukce (neznámý rozměr)
Datace: LT. C1
Uložení: neznámé
Literatura: FIŠARA 1901, 66; FILIP 1956, 402; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 254.

24. OLOMOUC - NEMILANY (k. ú. Nemilany, okr. Olomouc)

Lokalita: „Cihelna“
Nálezové okolnosti: nález roku 1938
Hrob 1: kostrový – hloubka 140 cm, orientace VVS-ZZJ
Antropologie: muž
Výbava: vázovitá nádoba (zemitě hnědá až šedá nádoba, hladký povrch, v. 19,5 cm), vázovitá nádoba (tuhově šedá, hladký povrch, v. 19,5 cm), zbytky železné spony (patka se zřetelně spojuje s obloučkem, d. 6,5 cm), pseudoantropomorfní meč (bronzová objímka a výběžky zakončené bronzovými kuličkami, zbytky tkaniny, na čepeli tauzie zlatým drátem o délce 6,7 cm, celková délka 50 cm), železný meč (dvojité, zřetelné žebro, d. 61 cm) zbytky pochvy, 3 bronzové kroužky (d. 2,6 cm, síla 0,5 cm), železná kopí (s ozdobnými nýty, místy zbytky dřeva, s oboustranně zřetelným prostředním žebrem, d. 44 cm)
Datace: LT. B2
Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. č. 9325–26)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1840; AÚ AV Brno č. j. 1841; SKUTIL 1941, 14 – 15, obr. 1–3; FILIP 1956, 403, obr. 5:10; MEDUNA 1980 216; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 264 (nečísl. obr).

Nálezové okolnosti: nález 1940
Hrob 2: kostrový – hloubka 180 cm, orientace JZ–SV
Antropologie: žena
Výbava: bez výbavy

Datace: LT. B - C
Uložení: bez uložení
Literatura: KOLÁČEK 1941, 118; MEDUNA 1980.

25. OLOMOUC – SLAVONÍN (k.ú. Slavonín, okr. Olomouc)

Lokalita: „U Hvězdárny“

Nálezové okolnosti: záchranný archeologický výzkum r. 2000

Hrob 1: kostrový – (H4, obj. 39), orientace SSZ – JJV, v řadě 4 čtvercové útvary vymezené žlábků, velikost stran 80–10 x 75–100 cm, hrob umístěn v jednom ze žlábků

Antropologie: dítě

Výbava: železná spona s velkou kuličkou na patce (min. d. 5,1 cm), dva bronzové náramky (s přeloženými pečetítkovitými konci, Ø 4,4 cm), zlomek zkorodovaného železného rámečku přezky (min. d. 3,5 cm)

Datace: LT. B2

Uložení: AC Olomouc (inv. č. 02/2000-804-1, 02/2000-804-3, 02/2000-804-4)

Literatura: NZ č. j. 2398/02; KALÁBEK – TAJER – VITULA 2001, 179; KALÁBEK 2002, 255–263, obr. 2, 4:1-4; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 266.

Hrob 2: žárové hroby – zničené, mělce zahloubené, přepálené kůstky

Antropologie: neurčeno

Výbava: neurčená

Datace: LT. B

Uložení: neuloženo

Literatura: NZ č. j. 2398/02; KALÁBEK – TAJER – VITULA 2001, 179; KALÁBEK 2002, 255–263; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 266.

Hrob 3: žárový (H3) – jámový (□ 20 x 30 cm), přepálené kůstky, 40 m od čtverců

Antropologie: neurčeno

Výbava: několik atypických střípků

Date: LT. B
Uložení: AC Olomouc (inv. č. 02/2000-803- 1-4)
Literatura: NZ č. j. 2398/02; KALÁBEK – TAJER – VITULA 2001, 179;
KALÁBEK 2002, 255–263.

26. OLOMOUC – SLAVONÍN (k.ú. Slavonín, okr. Olomouc)

Lokalita: „Horní lán“
Nálezové okolnosti: záchranný archeologický výzkum r. 2000
Hrob: čtvercový objekt vymezený žlábkem (obj. 1048), orientace SZ –
JV, cca 7 x 7 m
Antropologie: neurčeno
Výbava: zlomek keramické misky (mírně ovalený okraj, jemně písčité
materiál, vnější povrch vyhlazen, Ø okraje 18,5 cm, v. 6,3 cm)
Date: LT. B1
Uložení: AC Olomouc (inv. č. 22/97-2383-1)
Literatura: NZ č. j. 2398/02; KALÁBEK 2002, 255–263, obr. 3, 4:6.

27. ONDRATICE (okr. Prostějov)

Lokalita: „Pískovna“
Nálezové okolnosti: 1934
Hrob: kostrový
Antropologie: neurčeno
Výbava: bronzový náramek (bohatě zdobený pseudofiligránovým
ornamentem, Ø 2,5 cm, vnější obvod 23 cm)
Date: LT. C1
Uložení: Moravské zemské muzeum Brno
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 119; PROCHÁZKA 1937, 91, tab. XXV:3; FILIP
1956, 404, obr. 47:4; MEDUNA 1980, 222; ČIŽMÁŘOVÁ 2004,
266–267 (nečísl. obr.).

28. PĚNČÍN NA MORAVĚ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Hřbitov“
Nálezové okolnosti: 1922

Hrob: žárový – popelnicový (popelnice překrytá miskou)
Antropologie: neurčeno
Výbava: keramická nádoba (točená na kruhu, v horní části členěná, 20,7 cm vysoká), železná spona s volnou patkou (neznámý rozměr)
Datace: LT. B - C
Uložení: Muzeum Komenského v Přerově (č. 878, 883, 884)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 181; FILIP 1956, 404, tab. XC:5; MEDUNA 1980, 232; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 274 (nečísl. obr.).

29. PROSTĚJOV - ČECHŮVKY (k.ú Čechůvky, okr. Prostějov)

Lokalita: „intravilán obce Čechůvky“
Nálezové okolnosti: nález roku 1896
Hrob 1: kostrový – orientace S-J, hl. 1,5 m
Antropologie: neurčeno
Výbava: železná spona (ve zlomcích, neznámý typ, R: 3, 2,3, 1,8 cm), bronzové kroužky (Ø 2 cm), dva bronzové nánožníky (hrbolkovité, s pečetítkovými konci, Ø 7,3 x 8,3 cm), švartnou kruh (Ø 8,8 cm)
Datace: LT. B2
Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 1567)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1579; AÚAV Brno 1462; SLAVÍČEK 1899, 53–54, obr. 1–3; ČERVINKA 1902a, 264, obr. 128: 1–3; týž 1902b, 2; GOTTWALD 1904, 104–109, obr. 4:1–3; týž 1924, 114, obr. 113; ČERVINKA 1942, 57; FILIP 1956, 394; MEDUNA 1980, 64–65; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 161 (nečísl. obr.).

Nálezové okolnosti: nález 1907

Hrob 2: kostrový – orientace S-J, hl. 1,5 m
Antropologie: neurčeno
Výbava: 3 střepy z nádoby, celá srnčí lebka
Datace: LT. B - C
Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 60; GOTTWALD 1909, 76; týž 1924, 114; ČERVINKA 1942, 57; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 161.

30. PROSTĚHOV – ČECHŮVKY (k. ú. Čechůvky, okr. Prostějov)

Lokalita: „Kopaninky“

Nálezové okolnosti: záchranný archeologický výzkum 2001, práce na plynovodním obchvatu

Hrob 1: kostrový – hl. 1,12 m, orientace SZ – JV, rozměr 1,7 x 0,7 m

Antropologie: žena

Výbava: fragment mísy (tuhový materiál s hraněným okrajem), drobné lidské kosti novorozence, železný náramek (Ø 5 cm), bronzový náramek (hladký, Ø 5,2 cm)

Datace: LT. B - C

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 168972–168974, 168976, 168977)

Literatura: NZ č. j. 49/01; ŠMÍD 2002, 225–226, obr. 16; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 286.

Hrob 2: kostrový – hl. 0,95 m, V – Z orientace, rozměr 1,03 x 0,6 m

Antropologie: dítě

Výbava: keramický hrnec (situlovitý tvar, na kruhu, v. 10 cm), železná spona

Datace: LT. B - C

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 168978, 168979)

Literatura: NZ č. j. 49/01; ŠMÍD 2002, 225–226, obr. 17; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 286.

Hrob 3: žárový – jámový, hl. 0,35 m

Antropologie: neurčeno

Výbava: větší množství střepů z několika nádob, přepálené zbytky železné spony (s kuličkou na patce, R. cca 2 cm), přepálené zbytky bronzového článkovaného opasku

Datace: LT. C1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 168980 – 168986)

Literatura: NZ č. j. 49/01; ŠMÍD 2002, 225–226, obr. 18; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 286.

31. PROSTĚJOV (okr. Prostějov)

Lokalita: „Brněnské předměstí – Mozartova ulice“

Nálezové okolnosti: 1972 při hloubení základů pro obytné domy

Hrob 1: kostrový – hl. 150 cm, orientace S-J

Antropologie: žena

Výbava: litý bronzový náramek (masivní, zdobený jednostrannými stejně velkými vývalky, fazolovitého tvaru, pravidelně rozloženými po obvodě, Ø 5,8 cm), litý náramek (stejného typu, ale velké vývalky se střídají s menšími vývalkovými žeběrky, Ø 5,7 cm), 2 náramky z tenčího bronzového plechu (plech je svinutý do duté trubičky, vnitřní strana je neuzavřená, výzdoba – tři řady vytlačených plastických pupíků ohraničených rytými, soustřednými kroužky, Ø 60 cm), dva housenkovité nánožníky

Datace: LT. B2 – C1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. A16777 – A16780, P 321/72)

Literatura: NZ č. j. 1700/74; DOHNAL 1974, 51, obr. 183, tab. 55; MEDUNA 1980, 260; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 285, 286 (nečísl. obr.).

Nálezové okolnosti: M. Šmíd 1973, kopání základů mateřské školky

Hrob 2: kostrový – hl. 120 cm

Antropologie: žena - věk cca 20 let, výška 157 cm

Výbava: neúplná železná spona s volnou patkou (6,6 cm), jemná bronzová spona duchcovského typu (5,4 cm), železný kroužek (Ø 2,9 cm)

Datace: LT. B

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (kat. č. M317)

Literatura: NZ č. j. 18/76; MEDUNA 1974a, 49–50, obr. 182, tab. 54; STLOUKAL 1974, 50–51; MEDUNA 1980, 260; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 285, 286 (nečísl. obr.).

32. PTENÍ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Ptinky“

Nálezové okolnosti: r. 1924 zpracoval K. Dobeš, ověřovací výzkum r. 1969 provedl M. Čižmář

Hrob: kostrový – hl. 1 m

Antropologie: žena

Výbava: bronzová spona spojené konstrukce (s dvěma plasticky členěnými vývalky, d. 14,3 cm), bronzová spona spojené konstrukce s terčovitou patkou (d. 3,2 cm), patka z bronzové spony spojené konstrukce s terčovitou patkou (Ø 1,5 cm), bronzový kruh z dutých hladkých polokoulí (počet koulí 4+4, Ø 12,4 cm x 11,3 cm), bronzový kruh z dutých hladkých polokoulí (1 chybí, Ø 12 x 11,3 cm), bronzový řetěz (z kroužkových článků spojených kroužky, zakončený zoomorfní záponou, d. 87,2 cm), bronzový řetízek z drobných kroužků (d. 42 cm)
rozpadlá keramická nádoba a bronzový náramek - ztraceno

Datace: LT. B2/C1

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (P 686/64)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 133/45; AÚ AV Brno č. j. 1939/69; NZ č. j. 1075/70; ČERVINKA 1931, 57; FILIP 1956, 406, tab. XCI: 7 - 10; ČIŽMÁŘ 1974b, 160–166, 211–212 (nečísl. obr.); MEDUNA 1980, 263; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 291 (nečísl. obr.).

33. SLATINICE NA HANÉ (okr. Olomouc)

Lokalita: „Dráha“

Nálezové okolnosti: r. 1883

Hrob 1: kostrový

Antropologie: žena

Výbava: münsingenská spona (d. 8 cm), dva bronzové nánožníky z dutých polokoulí, dvojitý náramek (spojený zámečkem, Ø jednoho kruhu 6,2 cm), část řetízku (d. cca 9 cm), puklicový nánožník (Ø 6,5 cm), bronzová přezka (neznámá velikost)

Datace: LT. B

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (P 695/64)
Literatura: AÚ AV Brno č. j. 247; ČERVINKA 1902a, 267; též 1902b, 9; též 1942, 57; FILIP 1956, 407; JANÁSEK – SKUTIL 1956, tab. XII; MEDUNA 1980, 272; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 302 (nečísl. obr.); HLUDEK 2010, 178.

Nálezové okolnosti: r. 1893 zachránil J. Rcíter

Hrob 2: žárový – jámový

Antropologie: muž podle výbavy

Výbava: keramické střepty, železný meč (stočený), zbytky pochvy,

Datace: LT. B – C

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (č. 3795)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 2030; ČERVINKA 1902a, 277; též 1914, 170; též 1942, 57; FILIP 1956, 407; JANÁSEK – SKUTIL 1956, 280; ŠIMEK 1958, 343; MEDUNA 1980, 272; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 302 (nečísl. obr.); HLUDEK 2010, 178.

34. SLATINKY (okr. Prostějov)

Lokalita: „Močílky

Nálezové okolnosti: nález 1923, H. Pučán

Hrob: žárový – jámový (hl. 60 cm)

Antropologie: muž podle výbavy

Výbava: střepty z 5 nádob (z plavené hlíny, na kruhu, šedé, žebrovitě zesílený okraj, R: 6,5, 7,2, 8,4, 5,6, 4,2 cm), střepty se dnem (z plavené hlíny, R: 4,6, 5, 7,5 cm), zlomky dvou železných spon spojené konstrukce (d. 6 cm, 6,3 cm, 4,2 cm, 4,2 cm), železné kopí (zohýbané, listovité, krátká tulejka, uprostřed žebrovitě zesílené, d. 43 cm), botka kopí (hrotitá, d. 3,6 cm), masivní kroužek (Ø 4,5 cm), menší vypuklý kroužek (s menším otvorem), zlomky železného kování štítu

Datace: LT. C1

Uložení: Muzeum Prostějovska v Prostějově (inv. č. 1550, M 22)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1579/37; AÚ AV Brno č. j. 1458; AÚ AV Brno č. j. 2037/39; GOTTWALD 1924, 115; týž 1931, 103; ČERVINKA 1941, 57; FILIP 1956, 407; JANÁSEK – SKUTIL, 1956, 280; MEDUNA 1962a, 118; MEDUNA 1980, 273; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 302, 303 (nečísl. obr.).

35. TÁŽALY (okr. Olomouc)

Lokalita: „U silnice do Kožušan“

Nálezové okolnosti: M. Chyla ve 40. letech 20. století?

Hrob: žárový – popelnicový, více?

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramická nádoba (v. 9 cm), nedopálené lidské kůstky, železný hrot kopí (d. 37,1cm), stočený železný meč (ulomená špice, délka rovného meče 92,7 cm, šířka čepele 4,4 cm), železné nůžky (d. 18,5 cm), železné kroužky

Datace: LT. B - C

Uložení: Muzeum Komenského Přerov (inv. č. 880; 5603, 5629, 5632, 5634-37)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 1174; FILIP 1956, 409, tab. LXXXIV:5, XC:9; MEDUNA 1962a, 88, obr. 24:5; MEDUNA 1980, 293; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 323.

36. ÚSTÍN (okr. Olomouc)

Lokalita: „Kousky“

Nálezové okolnosti: 1888

Hrob: kostrový

Antropologie: neurčeno

Výbava: keramická nádoba (hrncovitá, na kruhu točená, 14 cm vysoká, s podstavcovým prstencem)

Datace: LT. B - C

Uložení: Vlastivědné muzeum Olomouc (inv. č. 4257, P 704/64)

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 154; ČERVINKA 1902b, 268; FILIP 1956, 409, tab. LXXXIX:2; MEDUNA 1980, 304; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 332 (nečísl. obr).

37. ŽELEČ NA HANÉ (okr. Prostějov)

Lokalita: „Kvapilova zahrada“

Nálezové okolnosti: 1906 rozrušen hrob

Hrob: 2 kostrové – hl. 70 cm

Antropologie: neurčeno

Výbava: vázovitá nádoba, hladký bronzový náramek (uzavřený), kusy bronzového řetězového pásu (zdobený emailem, jehlancové středy článků, pásová zápona ztracena, d. 62 cm)

Datace: LT. B2/C1

Uložení: Moravské zemské muzeum v Brně

Literatura: AÚ AV Brno č. j. 161; PROCHÁZKA 1909, 204, 206, 213, obr. 23; týž 1937, 97, tab XXIII: 6, 7; MEDUNA 1980, 328; FILIP 1956, 411, obr. 10:1; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 351–352 (nečísl. obr.)

12 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

12. 1 Seznam použité literatury

- BENADIK, Blažej 1963: Zur Frage von chronologischen Beziehungen der keltischen Gräberfelder in der Slowakei, SIA XI. Nitra, 339–384.
- BENADIK, Blažej – VLČEK, Emanuel – AMBROS, Cyril 1957: Keltská pohrebiská na juhozápadnom Slovensku. Bratislava.
- Anonym 1886: ČVSMO III 1886, Olomouc, 101.
- ČERVINKA, Inocenc Ladislav 1902a: Morava za pravěku. Brno.
- ČERVINKA, Inocenc Ladislav 1902b: Kostrový hrob u Slavkova a galské starožitnosti na Moravě, ČVSMO XIX. Olomouc, 1–11.
- ČERVINKA, Inocenc Ladislav 1914: Kultura galská na Moravě, ČMM 14. Brno, 159–200.
- ČERVINKA, Inocenc Ladislav 1942: Osídlení kraje olomouckého v pravěku. In: Norbert, ČERNÝ: Studie z kulturních dějin střední a severní Moravy. Přerov, 1–70.
- ČERVINKA, Inocenc Ladislav 1946: Charváty a okolí v pravěku, ČVSMO 55. Olomouc, 127–137.
- ČIŽMÁŘ, Ivan – LEČBYCH, Marek 20013: Doba laténská/Latènezeit. In: Kateřina, GEISLEROVA – PARMA, David: Výzkumy – Ausgrabungen 2005 – 2010. Brno, 98–114.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1970a: Laténský hrob z Mostkovic, AR XXII. Praha, 199–200.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1970b: Zur relativ-chronologischen Stellung des jüngsten Horizontes keltischer Gräberfelder in Mähren, AR XXII. Praha, 569–573.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1972: Společenská struktura moravských Keltů podle výzkumu pohřebišť, ČMM LVII, Brno, 73–81.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1973: Keltský kostrový hrob se čtvercovým příkopem z Domamyslic, okres Prostějov, AR XXV. Praha, 615–625.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1974a: Malovaná keramika na moravských keltských pohřebišťích, AR XXVI. Praha, 468–476.

- ČIŽMÁŘ, Miloš 1974b: Kostrový hrob z Ptení a otázka stupně LT B2/C1 na moravských keltských pohřebištích, AR XXVI. Praha, 160–166, 211–212.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1975: Relativní chronologie keltských pohřebišť na Moravě, PA LXVI. Praha, 417–437.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1993: Keltská okupace Moravy (doba laténská). In. Vladimír Podborský (ed.): Pravěké dějiny Moravy. Brno, 380–423.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 1996: Pseudoanthropomorphe Schwerter aus keltischen Gräberfeldern in Mähren, AMM LXXXI 1/2. Brno 111–124.
- ČIŽMÁŘ, Miloš 2005: Pravěk – Supplementum 15. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, Jana 2001: Keltové na Moravě (katalog výstavy). Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, Jana 2004: Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku. Praha.
- ČIŽMÁŘOVÁ, Jana 2005: Keltské pohřebiště v Brně-Maloměřicích, Pravěk – Supplementum 14. Brno.
- ČIŽMÁŘOVÁ, Jana 2009: Keltská pohřebiště z Holubic a Křenovic, Pravěk – Supplementum 19. Brno.
- DANIELSOVÁ, Alžběta – HLAVA, Miloš 2009: Laténská kultura a Keltové, Dějiny a současnost 8/2009. Praha, 32–36.
- DE NAVARRO, J. M. 1972: The Finds from the Site of La Tène I. The Scabbards and Swords found in Them. London.
- DOHNAL, Vít 1974: Laténský kostrový hrob v Prostějově (okr. Prostějov), PV 1973. Brno, 51.
- FILIP, Jan 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha.
- FILIP, Jan 1959: Keltská civilizace a její dědictví. Praha.
- FILIP, Jan 1995: Keltská civilizace a její dědictví. Nové, rozšířené vydání. Praha.
- FIŠARA, Karel 1901: Žárové hroby Ténské u Mezic, ČVSMO XVII. Olomouc, 65–66.
- FOJTÍK, Pavel 2002: Pravěké a raně středověké osídlení katastru obce Lešany (okr. Prostějov), Vlastivědná revue Střední Moravy 15. Olomouc, 55–84.
- FOJTÍK, Pavel 2006: Kralice na Hané (okr. Prostějov), PV 47. Brno, 156.

- FOJTÍK, Pavel 2008a: Kralice na Hané (okr. Prostějov), Výroční zpráva ÚAPP Brno 2007. Brno, 28.
- FOJTÍK, Pavel 2008b: Kralice na Hané (okr. Prostějov), PV 49. Brno, 331.
- FOJTÍK, Pavel 2008c: Keltové z „Kralického háje“, Štafeta XXXIX 2008. Prostějov, 59–63.
- FOJTÍK, Pavel 2013: Pravěké a raně historické osídlení katastru obce Mostkovice, okr. Prostějov, Střední Morava. Vlastivědná revue 36. Olomouc, 45–75.
- GOTTWALD, Antonín 1904: Nálezy od Držovic, Vranovic a Čechůvek u Prostějova, ČVSMO XXI. Olomouc, 104–109.
- GOTTWALD, Antonín 1909: Nové nálezy z okolí Prostějova a odjinud, ČVSMO XXVI. Olomouc, 9–80.
- GOTTWALD, Antonín 1924: Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku. Prostějov.
- GOTTWALD, Antonín 1927: Předhistorické nálezy z okolí Bedihoště, ČVSMO 38. Olomouc, 63–69.
- GOTTWALD, Antonín 1930: Několik nových nálezů z Prostějovska, ČVSMO 43. Olomouc, 60–73.
- GOTTWALD, Antonín 1931: Můj archeologický výzkum. Prostějov.
- HLAVA, Miloš 2005: Laténský žárový hrob z Medlova (okr. Olomouc), SPFFBU LIII (M9) Brno, 263–267.
- HLUDEK, Lukáš 2010: Slatinice (okr. Olomouc), PV 51. Brno, 178.
- HORÁK, Jan 2012: Zdobení pochvy laténských mečů z Moravy, Pravěk NŘ 20. Brno 255–260.
- HOUDEK, Vítězslav 1889: Nálezy náměšťské, ČVSMO VII. Olomouc, 167–169.
- JANÁSEK, Jan – SKUTIL, Josef 1956: Z pravěku Kosíře. Sborník KVM Olomouc (SLUKO), B III/1955. Olomouc, 263–292.
- KALÁBEK, Marek 2002: Doklady čtvercových příkopových objektů z Olomouce – Slavonína, Pravěk NŘ 2001/11. Brno, 255–263.
- KALÁBEK, Marek – TAJER, Arkadiusz – VITULA, Petr 2001: Olomouc (Slavonín), PV 42 (2000). Brno, 179.

- KOLÁČEK, Josef 1941: Nález laténského hrobu v Nemilanech, ČVSMO 54. Olomouc, 118.
- KUDRNÁČ, Jaroslav 1986: Laténský meč se pseudoanthropomorfní rukojetí ze Kšel, AR VIII. Praha, 487–490.
- MEDUNA, Jiří 1960: K otázce dvojhrobů na Moravských laténských pohřebištích, Sborník AÚ Brno I. Brno, 55–60.
- MEDUNA, Jiří 1962a: Laténské žárové hroby na Moravě, PA LIII. Brno, 87–134.
- MEDUNA, Jiří 1962b: Nález laténského kostrového hrobu v Domamyslicích (okr. Prostějov), PV 1961. Brno, 67–68.
- MEDUNA, Jiří 1968: Příspěvek k problematice pozdní doby laténské na Moravě, AR XX. Praha, 56–58.
- MEDUNA, Jiří 1974a: Laténský kostrový hrob z Mozartovy ulice v Prostějově (okr. Prostějov), PV 1973. Brno, 51.
- MEDUNA, Jiří 1974b: Laténské hroby z Držovic (okr. Prostějov), PV 1973. Brno, 48–49.
- MEDUNA, Jiří 1980: Die latènezeitlichen Siedlungen und Gräberfelder in Mähren (Katalog), FAM XI. Brno.
- PEŠKA, Jaroslav 2001: Archeologické nálezy a lokality na katastru obcí Náklo a Mezice, Vlastivědná Revue Střední Morava 13. Olomouc, 78–108.
- PÍČ, Josef Ladislav 1902: Kostrové hroby s kulturou marnskou čili laténskou a Bojové v Čechách. In: Starožitnosti země České II/1. Praha.
- PROCHÁZKA, Alois 1902: Z prehistorie Vyškovska a okolí, Pravěk V. Kojetín na Hané, 186–224.
- PROCHÁZKA, Alois 1937: Galská kultura na Vyškovsku. Slavkov u Brna.
- SKLENÁŘ, Karel 1992: Archeologický slovník 2. Kovové artefakty. Praha.
- SKLENÁŘ, Karel 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha, 192–193.
- SKUTIL, Josef 1941: Nález laténského hrobu v Nemilanech u Olomouce, ČVSMO 54. Olomouc, 14–15.

- SKUTIL, Josef 1956: Galský dvojnáramek z Čelechovic, okr. Prostějov, Zprávy Krajského vlastivědného muzea Olomouc 56, Olomouc, 5–7.
- SLAVÍČEK, Josef 1899: Kostrový hrob z pokročilé doby železa v Čechůvkách u Prostějova, ČVSMO XVI. Olomouc, 53–54.
- STLOUKAL, Milan 1974: Laténská kostra z Mozartovy ulice v Prostějově (okr. Prostějov), PV 1973. Brno, 50–51.
- ŠIMEK, Emanuel 1958: Poslední Keltové na Moravě. Brno.
- ŠMÍD, Miroslav 2002: Prostějov (k. ú. Čechůvky, okr. Olomouc), PV 43. Brno 225–226.
- TAJER, Arkadiusz 2004: Archeologické nálezy a lokality na katastru Blatce, Vlastivědná revue Střední Morava 18. Olomouc, 52–69.
- TRUBAČOVÁ, Tereza 2007: Příspěvek k antropologii keltských hrobů na Moravě, Pravěk NŘ 16/2006. Brno, 251–266.
- VENCLOVÁ, Natalie (ed.) 2008: Archeologie pravěkých Čech 7. Doba laténská. Praha.
- VŠETIČKA, Jan 1937: Archeologické nálezy na Plumlovsku, ČVSMO 50. Olomouc, 191–195.
- WALDHAUSER, Jiří 1999: Jak se kopou keltské hroby. Praha.
- WALDHAUSER, Jiří 2001: Encyklopedie Keltů v Čechách. Praha.
- ZÁPOTOCKÝ, Milan 1975: Keltská pohřebiště na Litoměřicku, AR XXV. Praha, 139–184.

12. 2 Seznam archivních materiálů

- DOHNAL, Vít 1974: Prostějov, Mozartova ulice. NZ č. j. 1700/74.
- FOJTÍK, Pavel 2006: Kralice na Hané, Kralický háj. NZ č. j. 170/07.
- FOJTÍK, Pavel 2008: Kralice na Hané, Kralický háj. NZ č. j. 5/08.
- KALÁBEK, Marek 2002: Olomouc-Slavonín, NZ č. j. 2398/02.
- MEDUNA, Jiří 1962: Domamyslice, NZ č. j. 1036.
- MEDUNA, Jiří 1969: Mezice, NZ č. j. 2794/69.
- MEDUNA, Jiří 1970: Ptení. NZ č. j. 1075/70.
- MEDUNA, Jiří 1976: Držovice, NZ č. j. 19/76.
- MEDUNA, Jiří 1976: Prostějov, Mozartova ulice. NZ č. j. 18/74.

- ŠMÍD, Miroslav 2001: Čechůvky, NZ č. j. 49/01.
- Bedihošť. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1475.
- Bedihošť. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1521/69.
- Blatec. Archiv AÚ AV Brno č. j. 171.
- Blatec. Archiv AÚ AV Brno č. j. 55.
- Čelechovice. Archiv AÚ AV Brno č. j. 95/49.
- Držovice. Archiv AÚ AV Brno č. j. 67/45.
- Charváty. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1683/69.
- Charváty. Archiv AÚ AV Brno č. j. 711/58.
- Kyselov. Archiv AÚ AV Brno č. j. 881/59.
- Lešany u Prostějova. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1747/69.
- Lešany u Prostějova. Archiv AÚ AV Brno č. j. 729/37.
- Lešany u Prostějova. Archiv AÚ AV Brno č. j. 95/45.
- Mostkovice. Archiv AÚ AV Brno č. j. 155/80.
- Náklo. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1411/70.
- Náklo. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1826/69.
- Náměšť na Hané. Biskupství. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1530/69.
- Náměšť na Hané. Biskupství. Archiv AÚ AV Brno č. j. 170/45.
- Olomouc-Nemilany. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1840.
- Olomouc-Nemilany. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1841.
- Ondratice. Archiv AÚ AV Brno č. j. 119.
- Pěnčín. Archiv AÚ AV Brno č. j. 181.
- Prostějov-Čechůvky. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1462.
- Prostějov-Čechůvky. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1597.
- Ptení. Archiv AÚ AV Brno č. j. 133/45.
- Ptení. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1939/69.
- Slatinice. Archiv AÚ AV Brno č. j. 2030.
- Slatinice. Archiv AÚ AV Brno č. j. 247.
- Slatinky. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1458.
- Slatinky. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1579/37.
- Slatinky. Archiv AÚ AV Brno č. j. 2037/39.
- Tážaly. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1174.

- Tážaly. Archiv AÚ AV Brno č. j. 1217.
- Ústín. Archiv AÚ AV Brno č. j. 154.
- Želeč. Archiv AÚ AV Brno č. j. 169.

12. 3 Seznam internetových zdrojů

- Okres Olomouc [online]. 2014 [cit. 2014-04.01]. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_olomouc/\\$File/okres%20Olomouc.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_olomouc/$File/okres%20Olomouc.pdf)
- Okres Prostějov [online]. 2014 [cit. 2014-04.01]. Dostupné na WWW: [http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/528afda7732b644dc1256f08002e28ef/\\$FILE/okres_%20Prost%C4%9Bjov.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/528afda7732b644dc1256f08002e28ef/$FILE/okres_%20Prost%C4%9Bjov.pdf)

12. 4 Seznam použitých zkratk

AMM	Acta Musei Moraviae
AR	Archeologické rozhledy
AÚ	Archeologický ústav
AV	Akademie věd
ČMM	Časopis moravského muzea
ČVSMO	Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci
FAM	Fontes Archeologiae Moraviae
KVM	Krajské vlastivědné muzeum
NZ	Nálezová zpráva
PA	Památky archeologické
Pravěk NŘ	Pravěk, Nová řada
PV	Přehled výzkumů
SIA	Slovenská archeologia
SLUKO	Studijní a lidovýchovní ústav kraje Olomouckého
SPFFBU	Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university

13 SEZNAM A ZDROJE PŘÍLOH

Graf 1. Pohřební ritus (Autorka)

Graf 2. Velikost pohřebiště (Autorka)

Graf 3. Antropologický rozbor pohřebišť (Autorka)

Graf 4. Sociologický rozbor kostrových hrobů (Autorka)

Graf 5. Sociologický rozbor žárových hrobů (Autorka)

Graf 6. Typy spon (Autorka)

Mapa1. Vyobrazení okresů Olomouc a Prostějov (Autorka)

Mapa2. Lokality keltských hrobů (Autorka)

Obr. 1. Chronologická tabulka s vyznačeným obdobím nálezů pohřebišť (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 99)

Obr. 2. Chronologický vývoj spon

Obr. 3. Zastoupení artefaktů v hrobech (WALDHAUSER 1999, 83)

Obr. 4. Tabulka vybraných artefaktů v hrobech (Autorka)

Obr. 5. Tabulka chronologického vývoje pohřebišť (Autorka)

Tab. 1. Bedihošť (AÚ AV Brno č. j. 1521/69; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 126), Blatec (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 130)

Tab. 2. Čelechovice (FILIP 1956, LXV: 11,12; LXXVI: 1; LXXX: 2–7)

Tab. 3. Čelechovice (FILIP 1956, obr. 29:8; LXXX: 8–9; ČIŽMÁŘ 1974a, obr. 1: 2, 4)

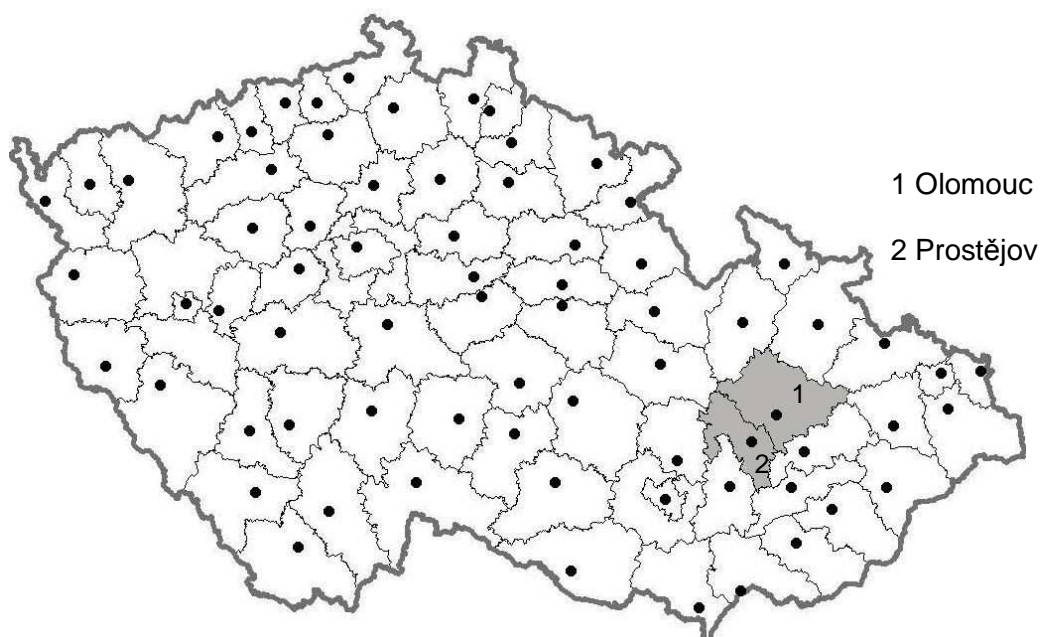
Tab. 4. Domamyslice (ČIŽMÁŘ 1973, obr. 1)

Tab. 5. Domamyslice (ČIŽMÁŘ 1973, obr. 2; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 170)

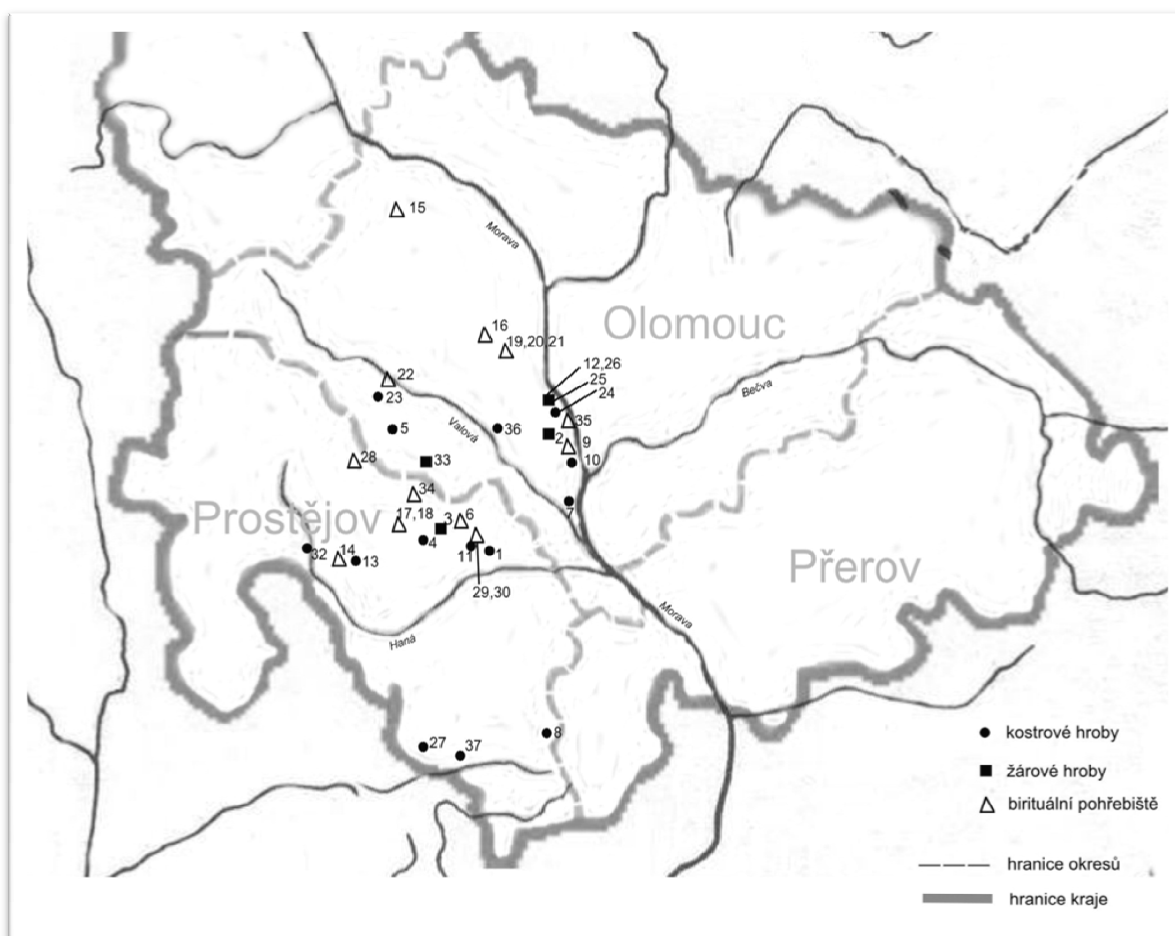
Tab. 6. Držovice (MEDUNA 1974b, tab. 53)

- Tab. 7.** Charváty (AÚ AV Brno č. j. 1683/69)
- Tab. 8.** Kralice na Hané (FOJTÍK 2008c, 60)
- Tab. 9.** Kralice na Hané (FOJTÍK 2008c, 61)
- Tab. 10.** Lešany u Prostějova (FILIP 1956, tab. LXXIII: 1; ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 222)
- Tab. 11.** Medlov (HLAVA 2005, obr. 1–3), Mezice (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 235)
- Tab. 12.** Mostkovice (ČIŽMÁŘ 1970, obr. 1), Náměšť na Hané-Biskupství (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 129)
- Tab. 13.** Olomouc-Nemilany (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 264), Olomouc-Slavonín (KALÁBEK 2005, obr. 4)
- Tab. 14.** Ondratice (FILIP 1956, obr. 47:4), Pěňčín (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 274), Prostějov -Čechůvky (ŠMÍD 2002, 225 obr. 16)
- Tab. 15.** Prostějov – Brněnská ulice (DOHNAL 1974, tab. 55)
- Tab. 16.** Prostějov – Brněnská ulice (MEDUNA 1974a, tab. 54)
- Tab. 17.** Ptení (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 291)
- Tab. 18.** Slatinice (ČIŽMÁŘOVÁ 2004,302), Slatinky (ČIŽMÁŘOVÁ 2004, 303; AÚ AV Brno č. j. 2037/69)
- Tab. 19.** Tážaly (FILIP 1956, LXXXIV: 5; XC: 9), Ústín (FILIP 1956, LXXXIV: 2), Želeč (FILIP 1956, obr. 10: 1)

14 OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

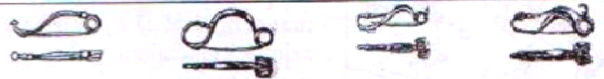

Mapa 1. Vyobrazení okresů Olomouc a Prostějov

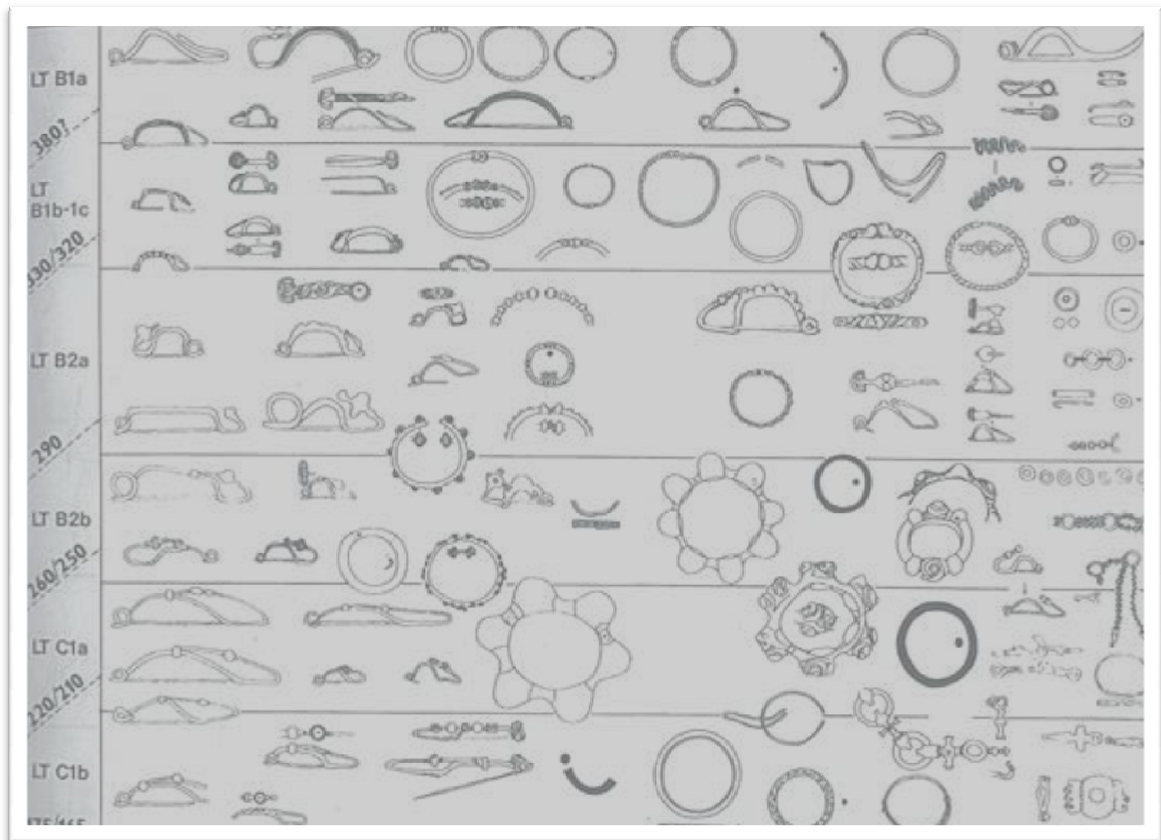
Mapa 2. Lokality keltských hrobů

Relativní chronologie	Absolutní data
LT A	480/470 - 420/390
LT B1	420/390 - 330/320
LT B2	330/320 - 260/250
LT C1	260/250 - 175/165
LT C2	175/165 - 125/115
LT D1	125/115 - 70/60
LT D2	70/60 - 30/20

Obr. 1. Chronologická tabulka s vyznačeným obdobím nálezů pohřebišť

A		<p>Nejstarší období keltského osídlení 450–380 př. n. l. certoská spona spona s ptačí hlavičkou</p>
B1		<p>Starší doba laténská 380–230 př. n. l. duchcovská spona münsingenská spona spona s velkou kulíčkou na patce</p>
B2		
B2/C1		<p>Střední doba laténská 320–150 př. n. l. různé typy spon spojené konstrukce</p>
C1		
C2		<p>Pozdní doba laténská 150–40 př. n. l. různé typy spon většinou s rámcovým zachycovačem</p>
D1		

Obr. 2. Typologicko-chronologický vývoj spon

Obr. 3. Zastoupení artefaktů v hrobech

Přehled vybraných artefaktů v tabulce			
1	keramická nádoba	14	bronzový náramek s pečetítkovými konci
2	duchcovská spona	15	bronzový nánožník/náramek z dutých polokoulí
3	münsingenská spona	16	bronzový náramek (jiný typ)
4	spona s volnou patkou	17	železný náramek
5	spona spojené konstrukce	18	části opasku
6	spona s velkou kuličkou na patce	19	Řetízky
7	ostatní typy spon	20	železné/bronzové kroužky
8	bronzový náramek s esovitě vinutého drátu	21	železný meč
9	bronzový náramek vlnitě zprohýbaný	22	Kopí
10	bronzový náramek se zesílenými konci	23	botka kopí
11	hladký bronzový náramek	24	kování štítu
12	bohatě zdobený bronzový náramek	25	ovčácké nůžky
13	bronzový dvojitý náramek	26	Jiné

Hrob	Zastoupení vybraných artefaktů																									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
1.1								•													•					
1.2	•																									•
1.3	•							•																		
2.1																						•	•			
2.2	•																					•			•	
3	•				•	•	•					•		•	•					•	•	•				
4.1		•														•										
4.2				•																•	•	•	•	•		
5																					•					
6.1																•										
6.2	•							•																		•
6.3	•																									
6.4																										•
7	•	•						•																		
8																•										•
9											•							•								
10			•											•	•				•		•	•				•
11.1			•								•								•							
11.2																										
11.3																										
11.4																										
11.5																										
11.6	•							•																		•
11.7								•																		
11.8								•																		
12	•																									
13.1																					•	•				
13.2											•															
13.3	•																									
14	•							•																		
15	•																									
16.1	•																	•								
16.2	•							•																		
17										•											•					
18	•																									
19.1																										
19.2				•																						
20	•																			•		•	•	•	•	
21	•																									
22	•				•														•	•						
23.1																						•				
23.2					•																					
24.1	•							•													•	•	•			

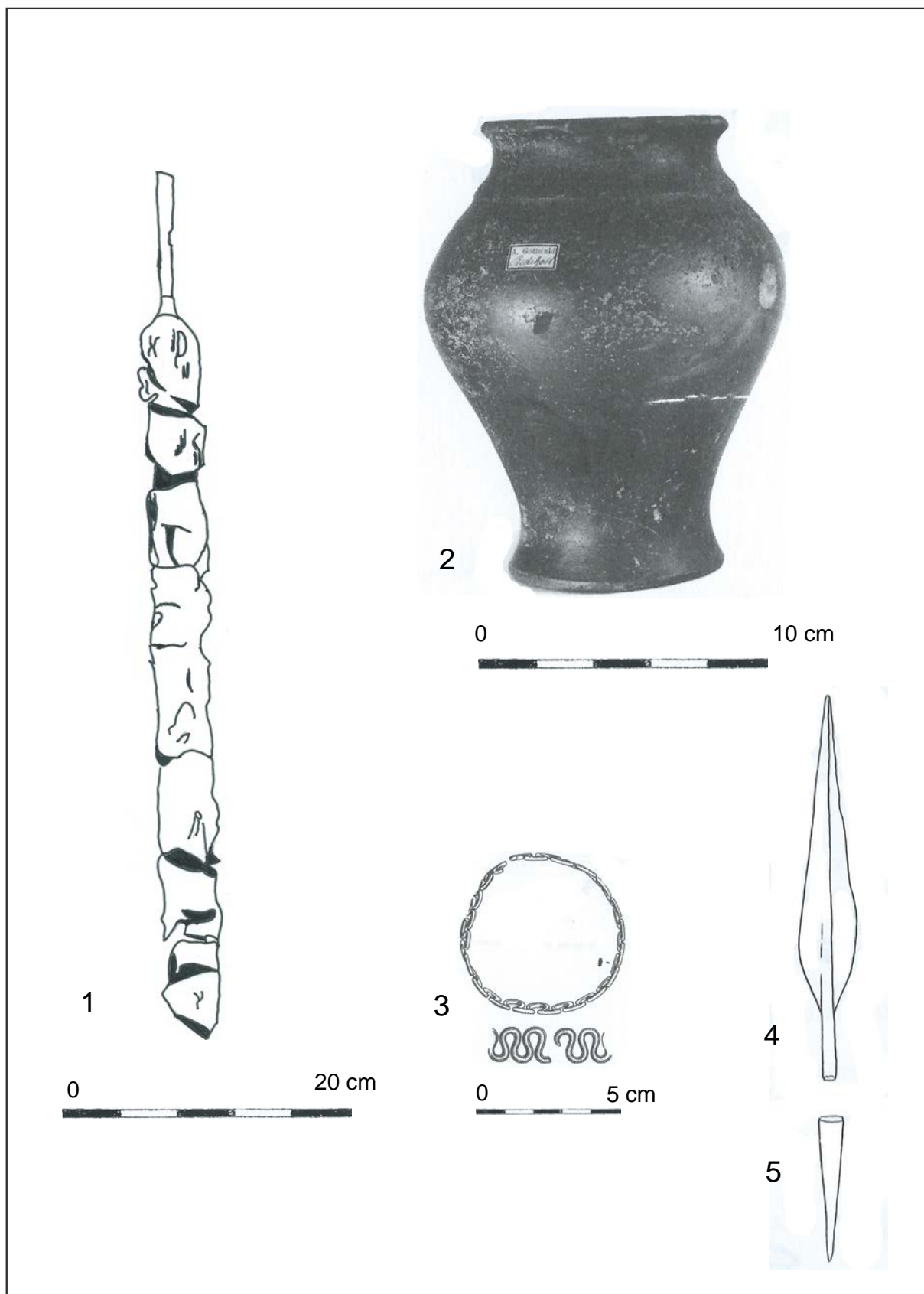
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
24.2																											
25.1						•								•					•								
25.2																											
25.3	•																										
26	•																										
27												•															
28	•			•																							
29.1							•							•						•							
29.2	•																										
30.1	•										•						•										
30.2	•						•																				
30.3	•					•													•								
31.1											•	•				•											
31.2		•		•																	•						
32	•				•										•					•							
33.1			•										•		•				•	•							
33.2	•																				•						
34	•				•																•		•	•	•		
35	•																					•	•				
36	•																										
37	•										•								•								

Obr. 4. Tabulka vybraných artefaktů v hrobech

Lokalita	LT B1	LT B2	LT B2/C1	LT C1	Ritus
4					K
17					K
26					?
1					K
7					K
9					Ž
11					K
25					B
33					B
24					K
29					K
23					B
16					Ž
30					B
31					K
3					B
6					B
32					K
37					K
19					K+?
28					Ž
10					K?
22					Ž
27					K
34					Ž
2					B
5					K
8					K
12					?
13					K+?
14					Ž
15					Ž
18					?
20					K
21					Ž
35					Ž
36					K

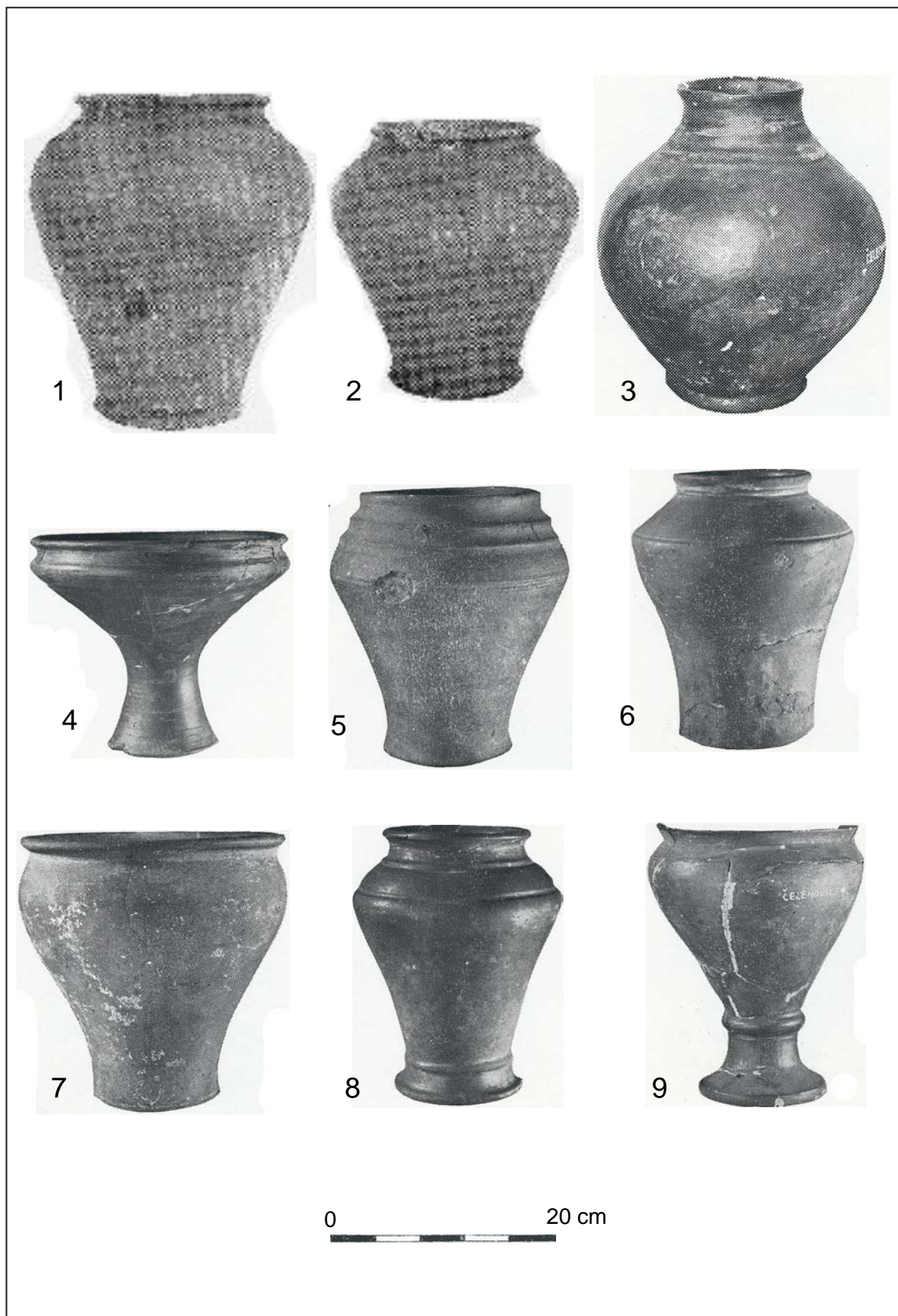
K – kostrové
 Ž – žárové
 B – birituální
 ? nejjistitelné

Obr. 5. Tabulka chronologického vývoje pohřebišť

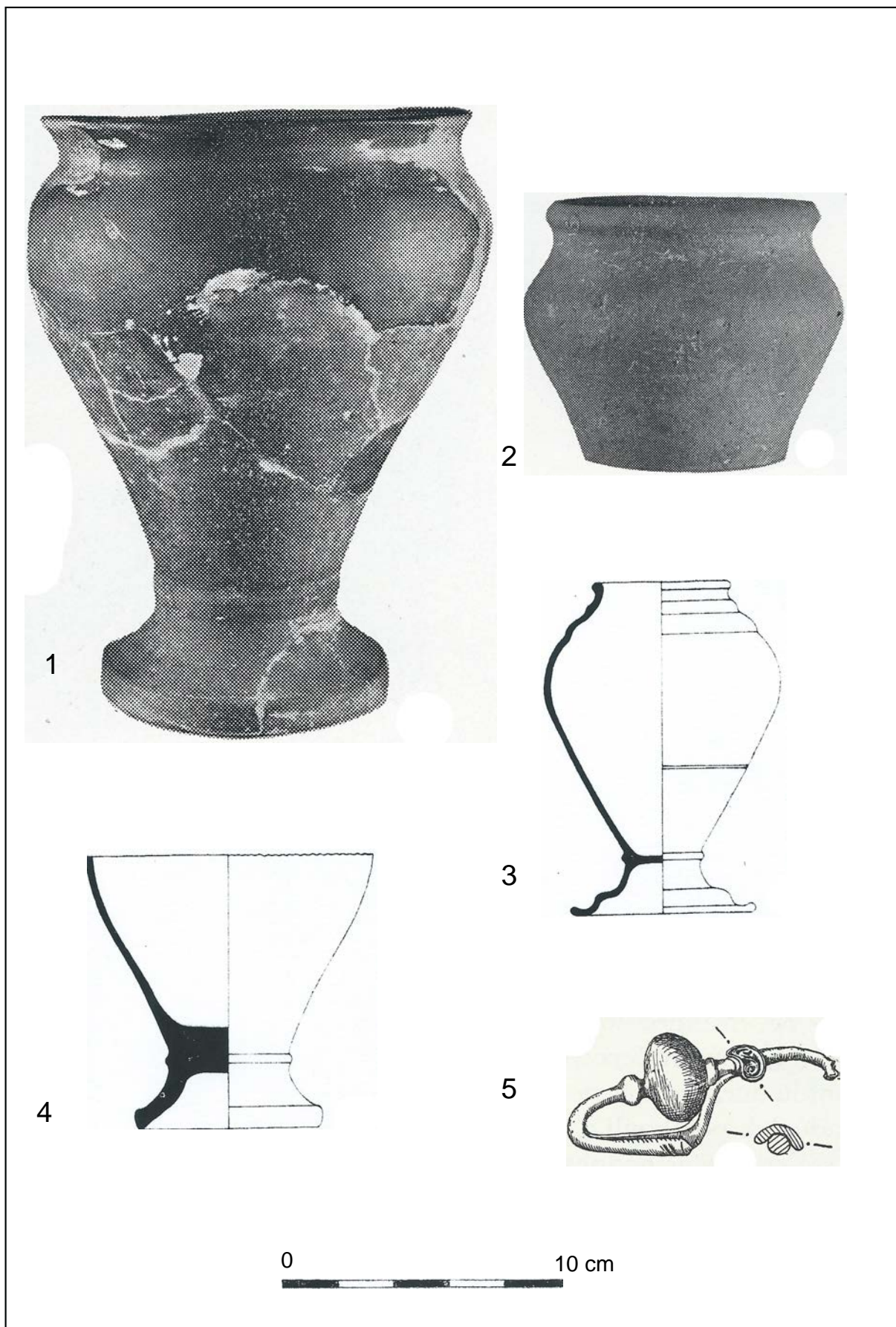

Tab. 1.

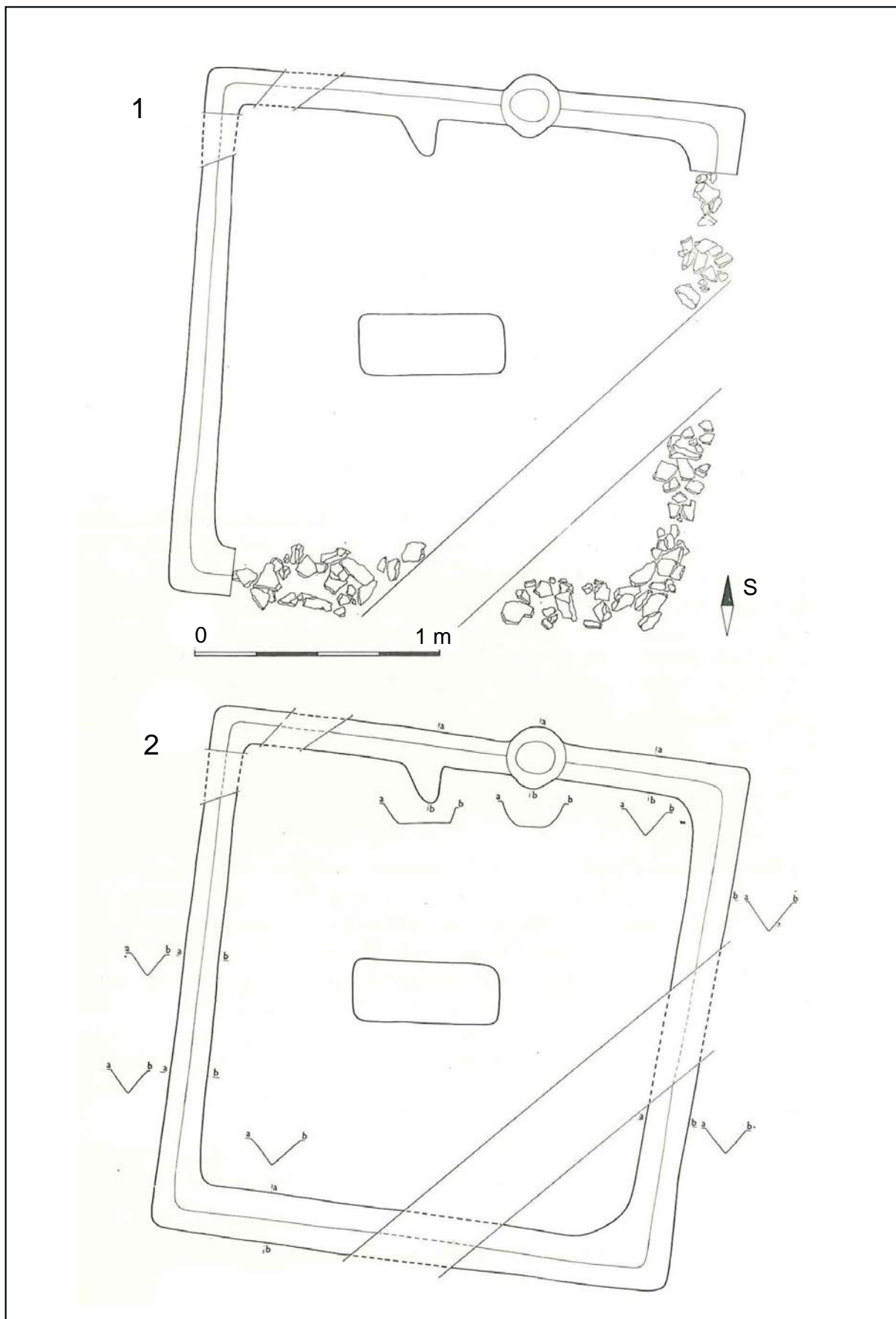
1 - 3 Bedihošť; 4 Blatec; 1 meč (hrob 1); 2 vásovité nádoba (hrob 3);
3 esovitý náramek (hrob 1); 4 kopí (neznámý rozměr); 5 botka kopí
(neznámý rozměr)

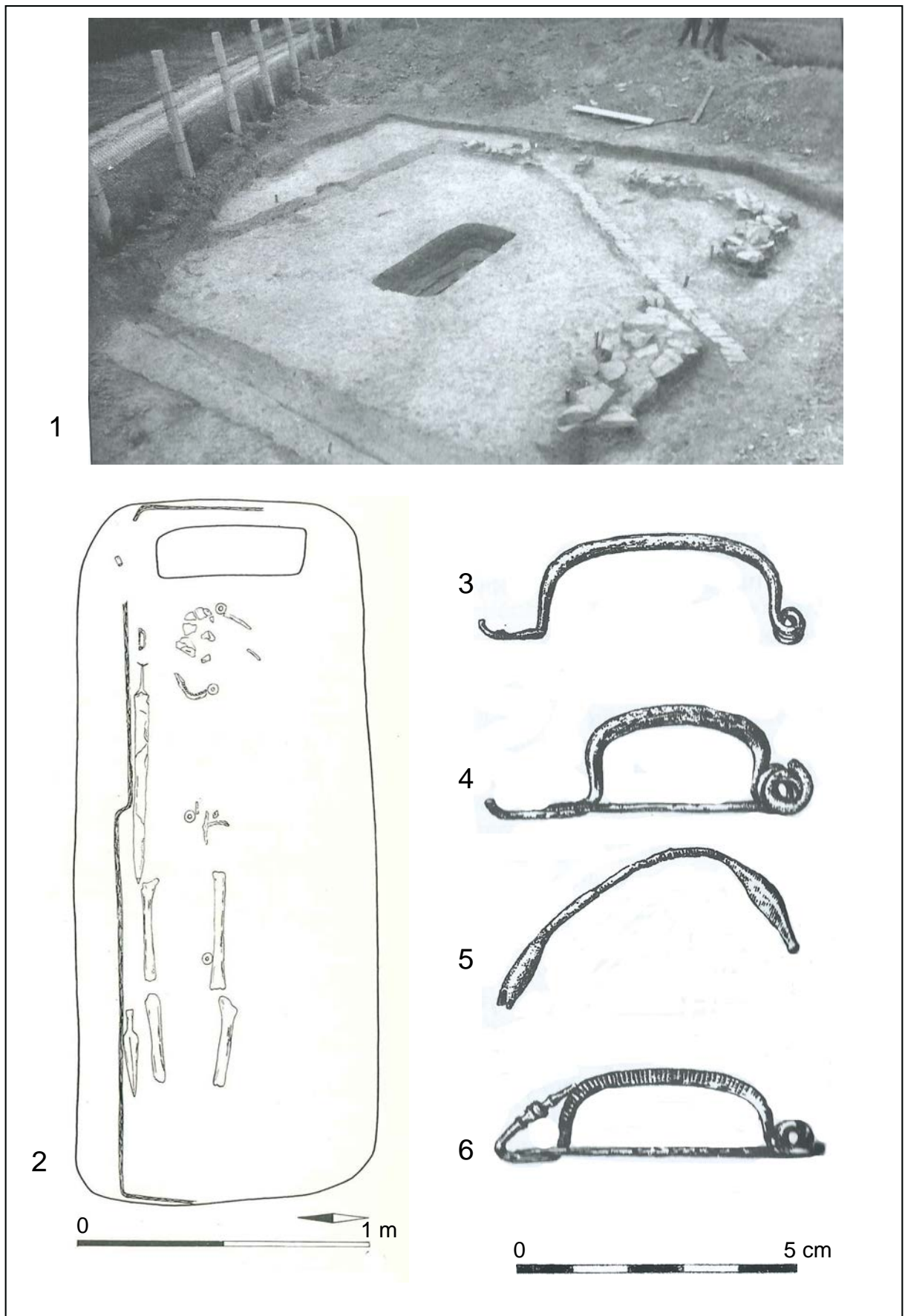
Tab. 2.
Čelechovice na Hané - keramické nádoby

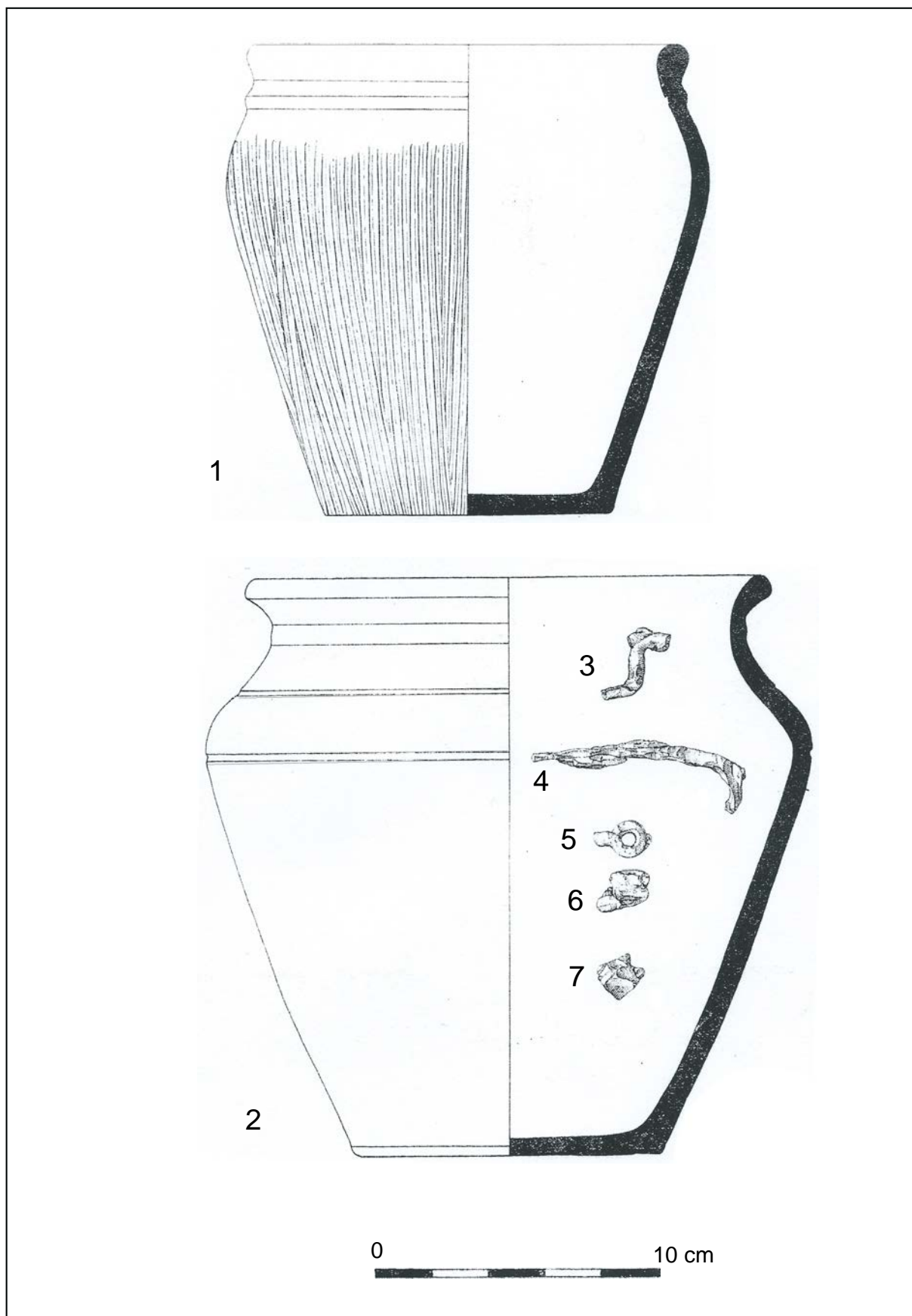
Tab. 3.
 Čelechovice; 1 - 4 keramické nádoby; 5 železná spona s velkou kuličkou na patce

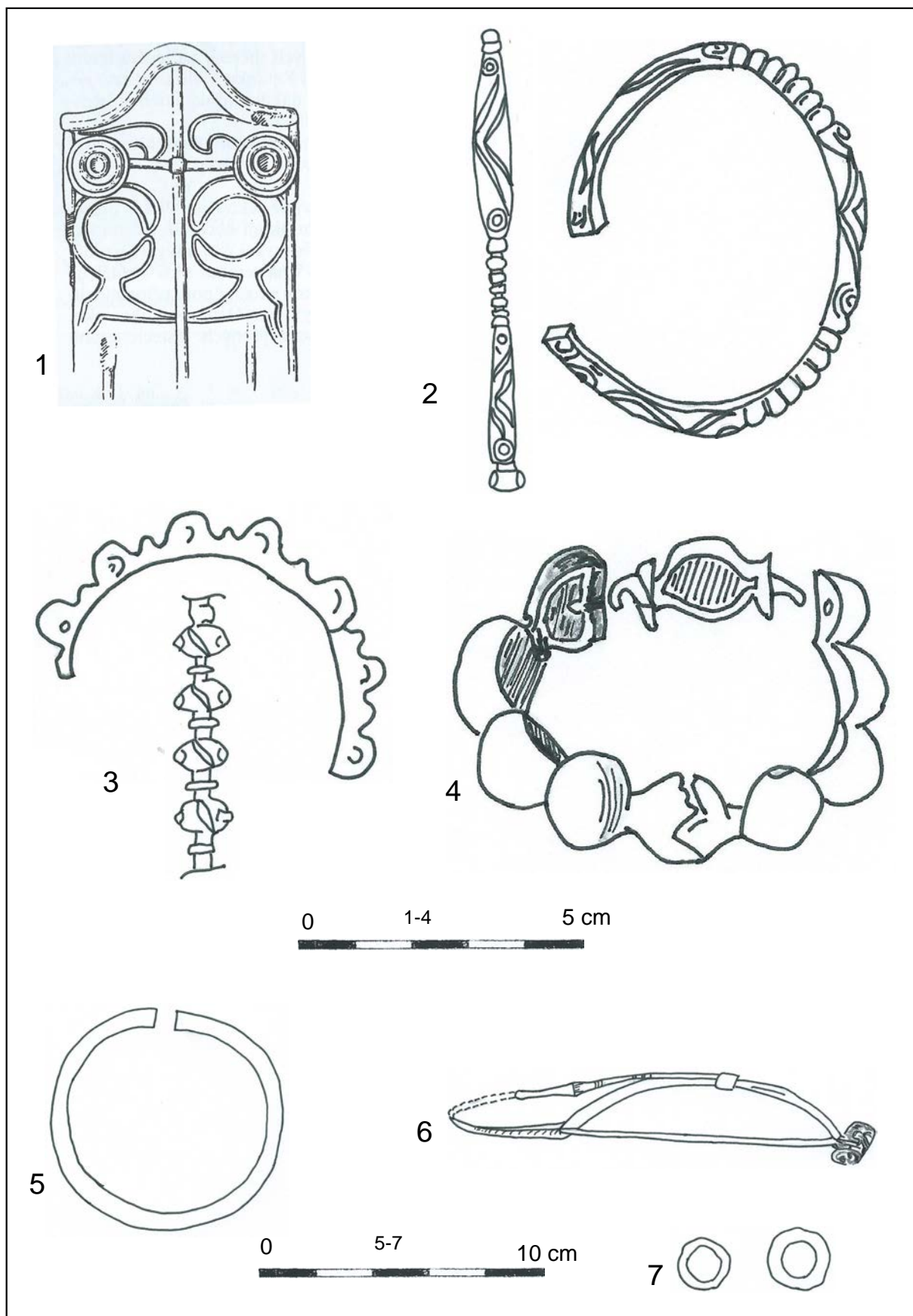
Tab. 4.
Domamyslice - první a druhá fáze výzkumu roku 1970, plán hrotitého příkopu

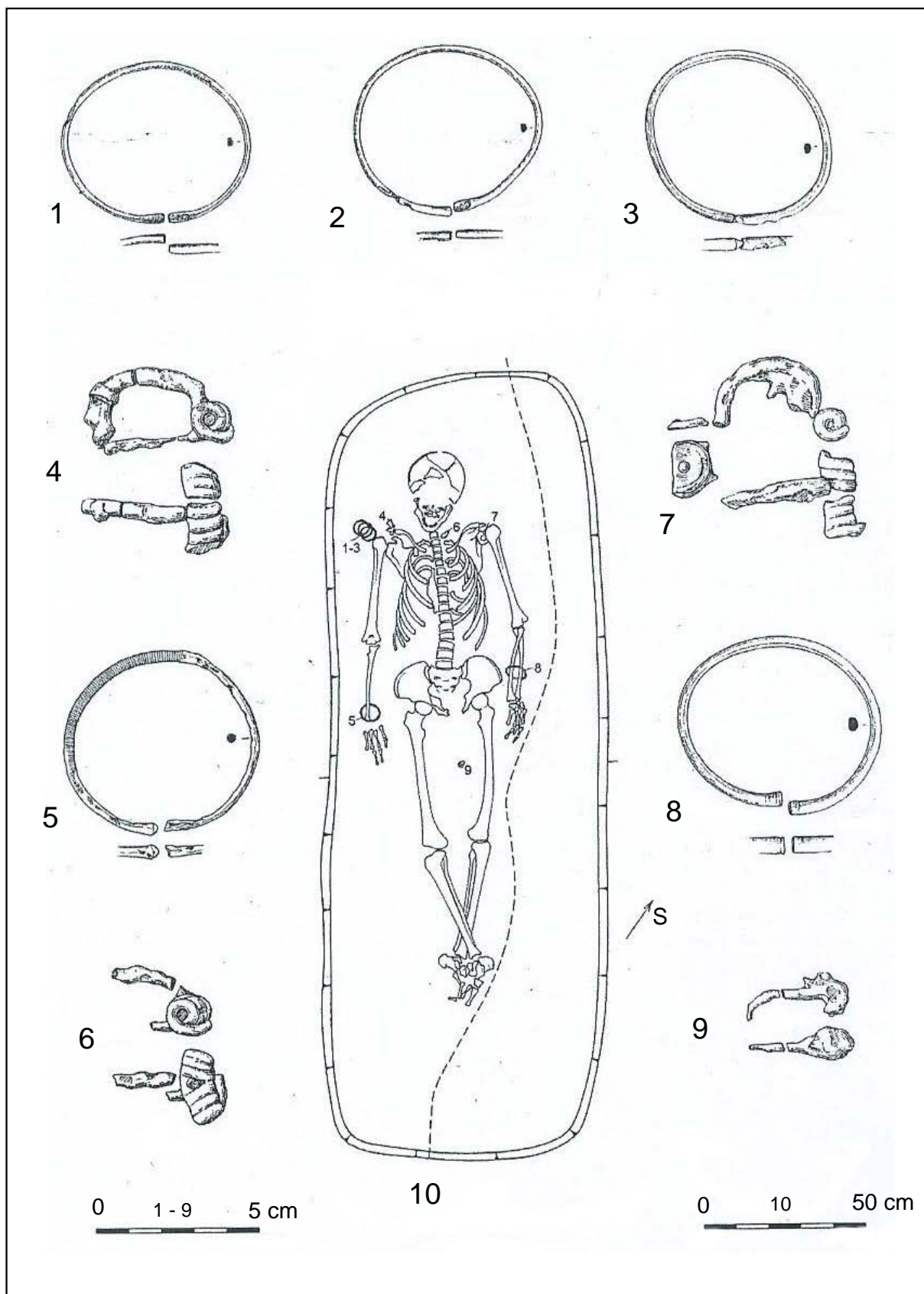
Tab. 5.
 Domamyslice - 1, 2 hrobová jáma (hrob 2); 3 - 4, 6 duchcovská spona;
 5 zlomek bronzového náramku s hadí hlavičkou (hrob 1)

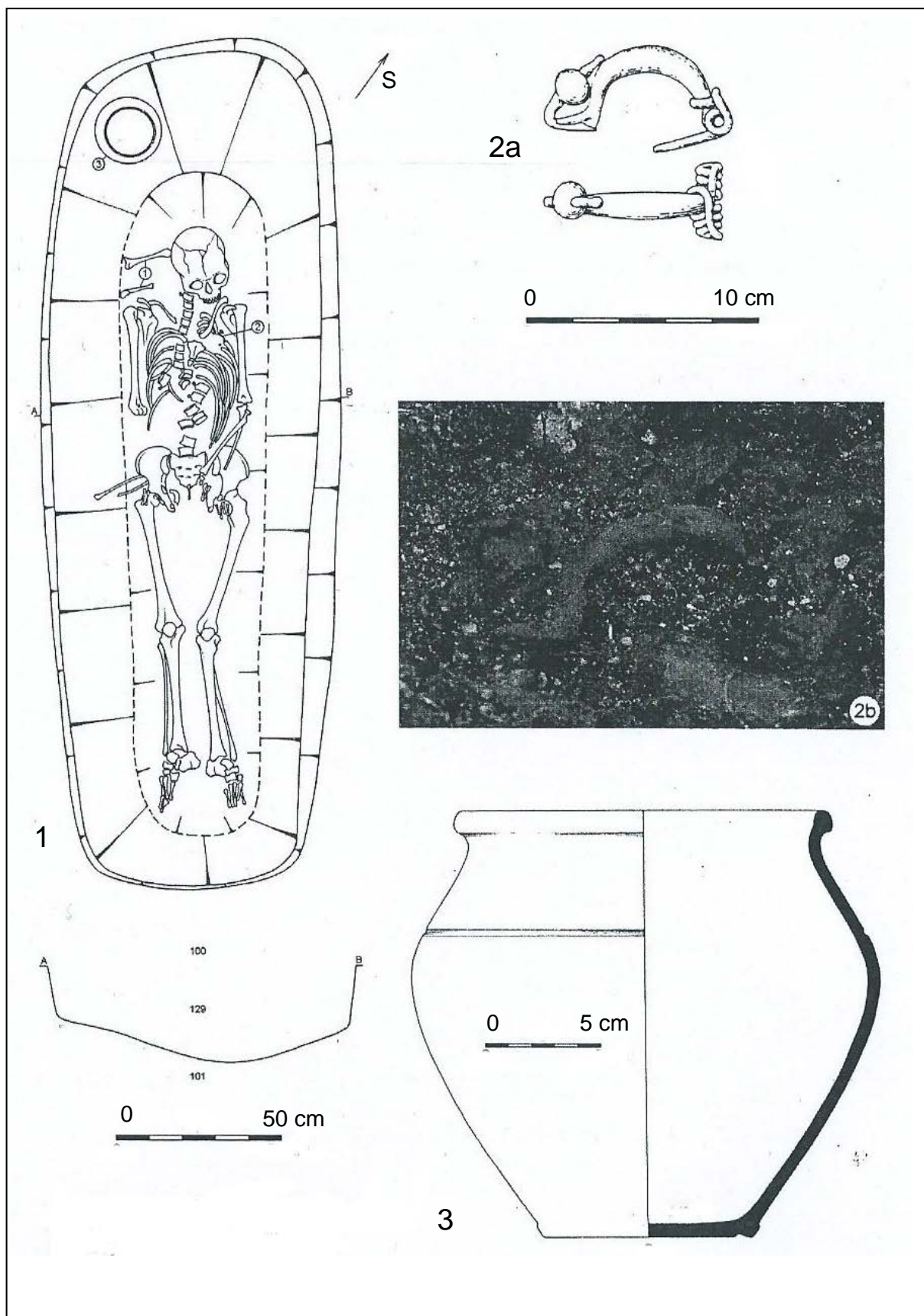
Tab. 6.
 Držovice; 1 situlovitá váza (hrob 2); 2 situla (hrob 3); 3 - 7 zlomky
 železných spon (hrob 2)

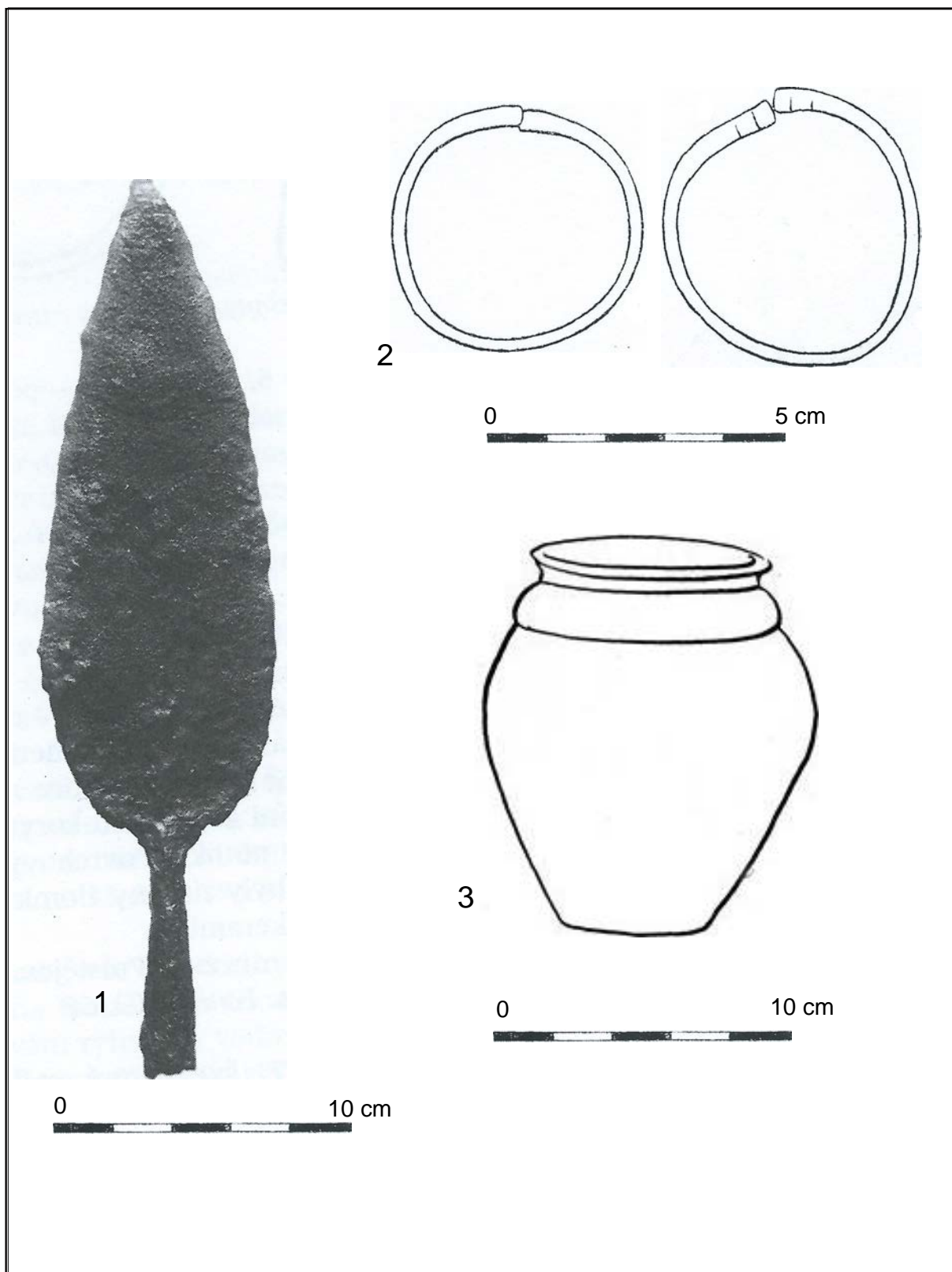
Tab. 7.
 Charvátý (hrob 2) - 1 zdobení meče; 2 - 5 náramky; 6 železná spona
 spojené konstrukce; 7 železné kroužky

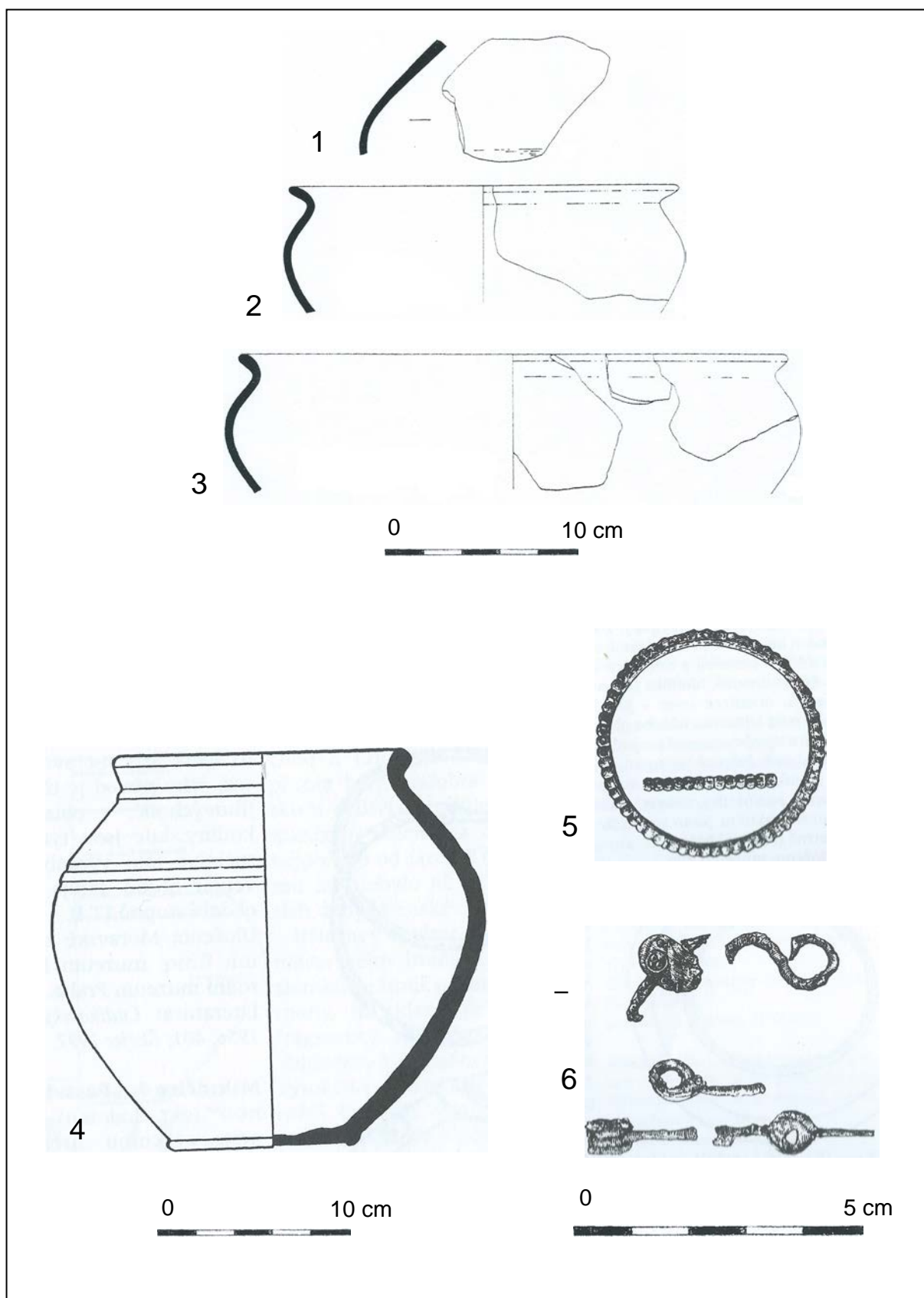
Tab. 8.
 Kralice na Hané: 1 - 3, 5, 8 bronzové náramky; 4, 6, 7, 9 spony münsingenské; 10 hrobová jáma ženy

Tab 9.
 Kralice na Hané: 1 hrobová jáma muže; 2a, 2b železná spona s velkou kuličkou na patce; 3 situlovitá nádoba

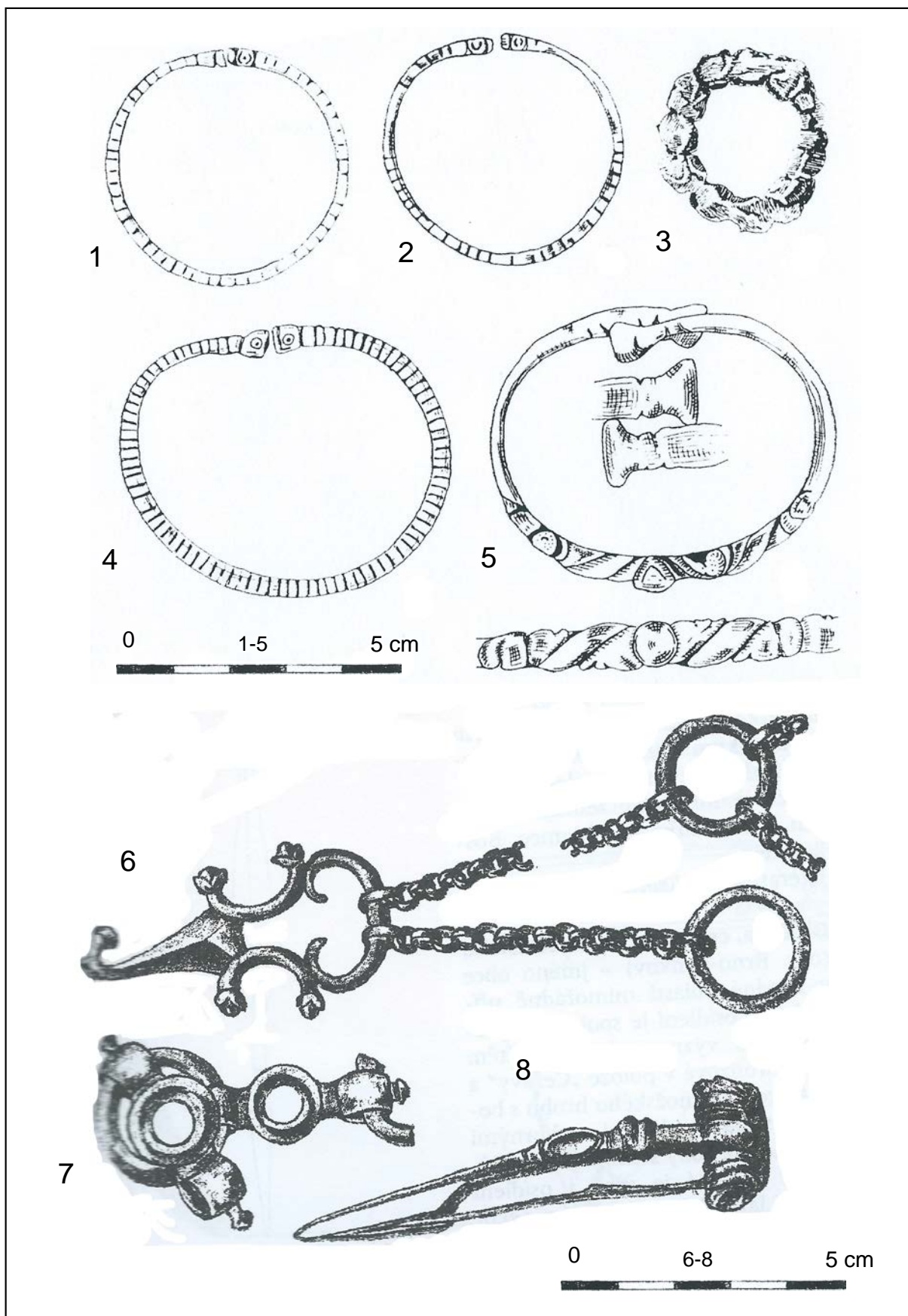

Tab. 10.
Lešany u Prostějova - zahrada č. 18: 1kopí (hrob 1); 2 náramky (hrob 2);
3 nádoba (hrob 3)

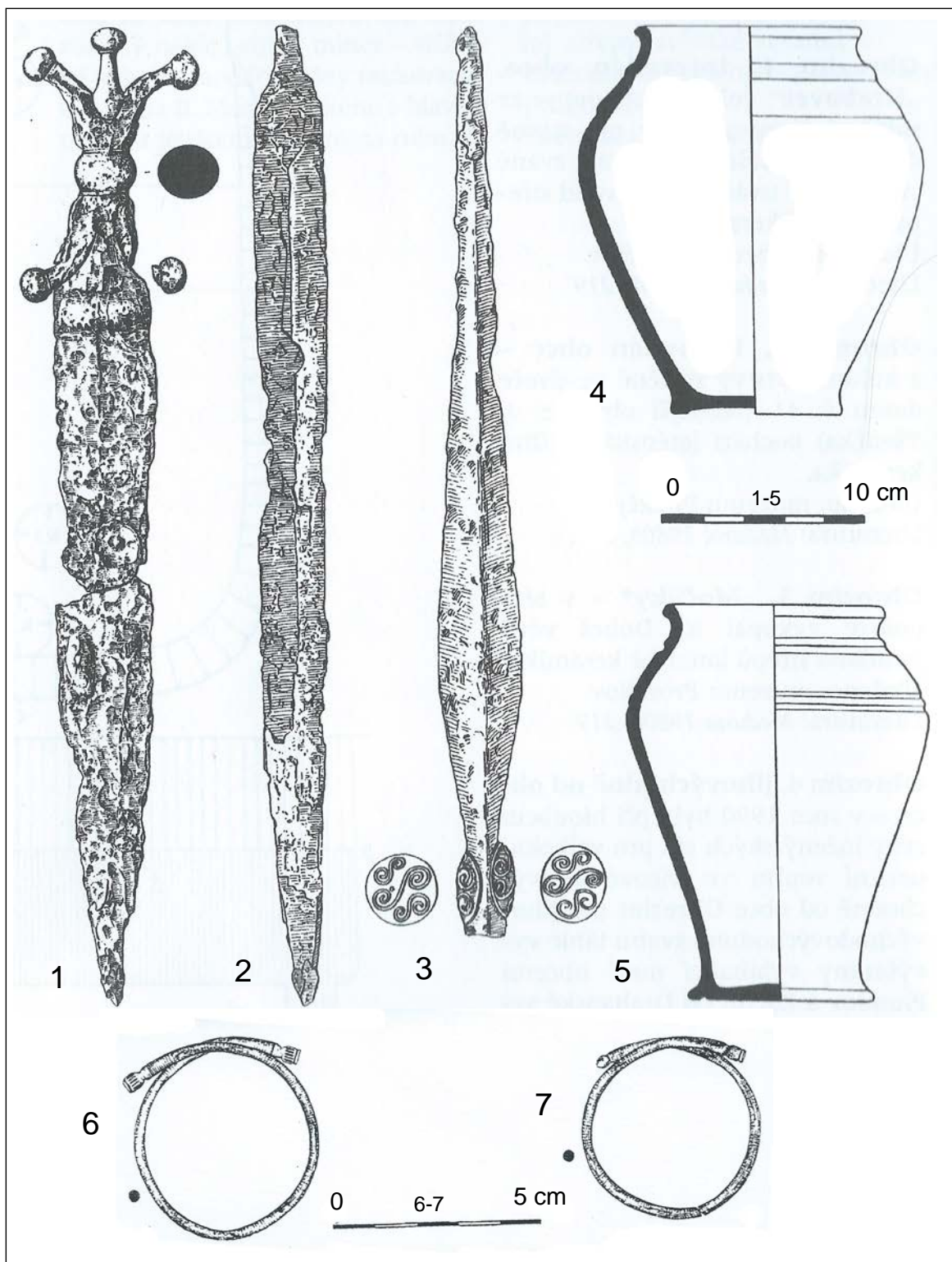
Tab. 11.

1-3 Medlov; 4-6 Mezice (hrob 1); 1-3 - okraje nádob; 4 keramická nádoba; 5 železný náramke; 6 zlomky železných spon

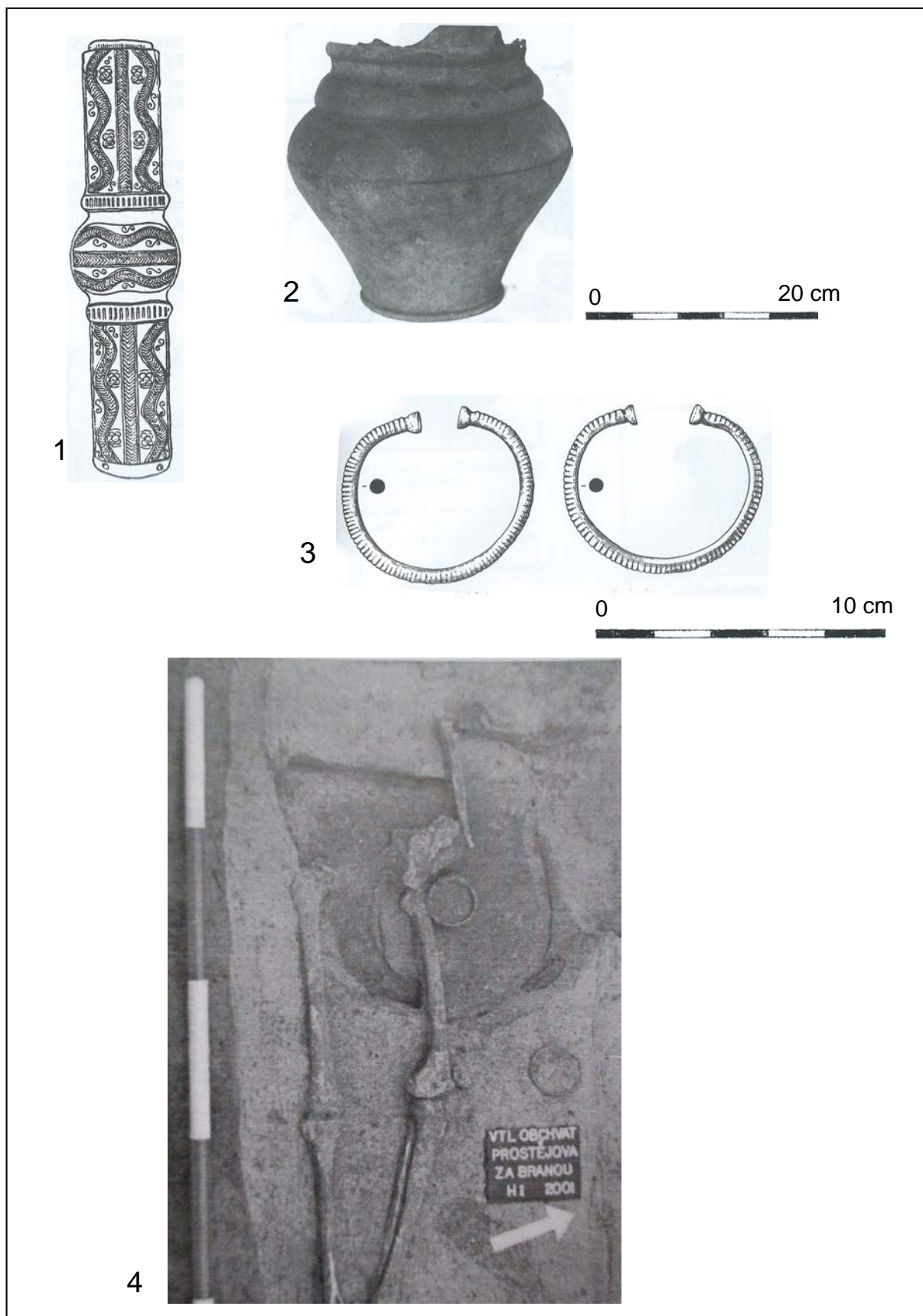
Tab. 12.

1 - 5 Mostkovice (hrob 1); 6 - 8 Náměšť na Hané (Biskupství); 1- 5 náramky; 6 články železného řetězu; 7 část bronzového opasku; 8 železná terčovitá spona

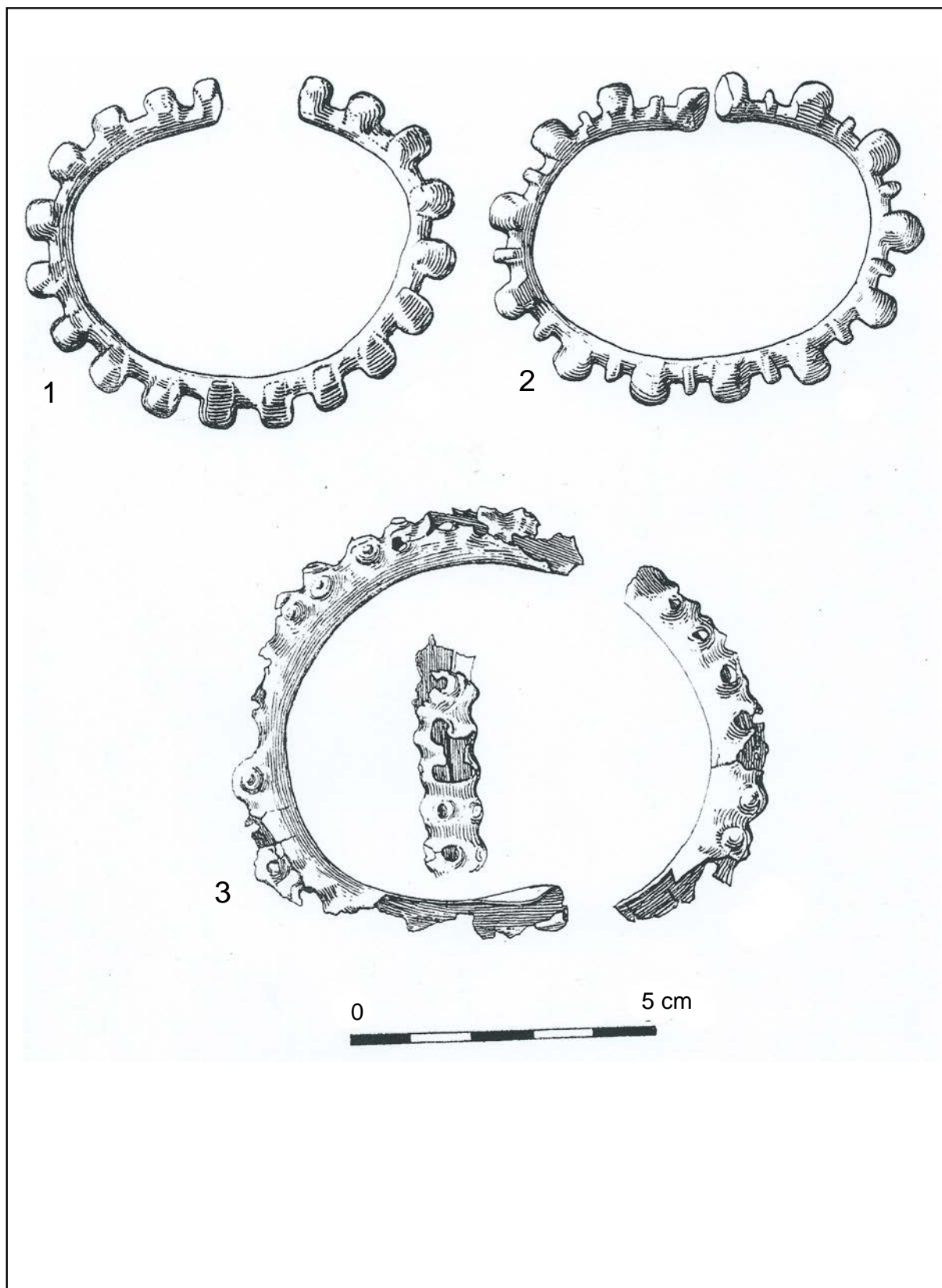

Tab. 13.

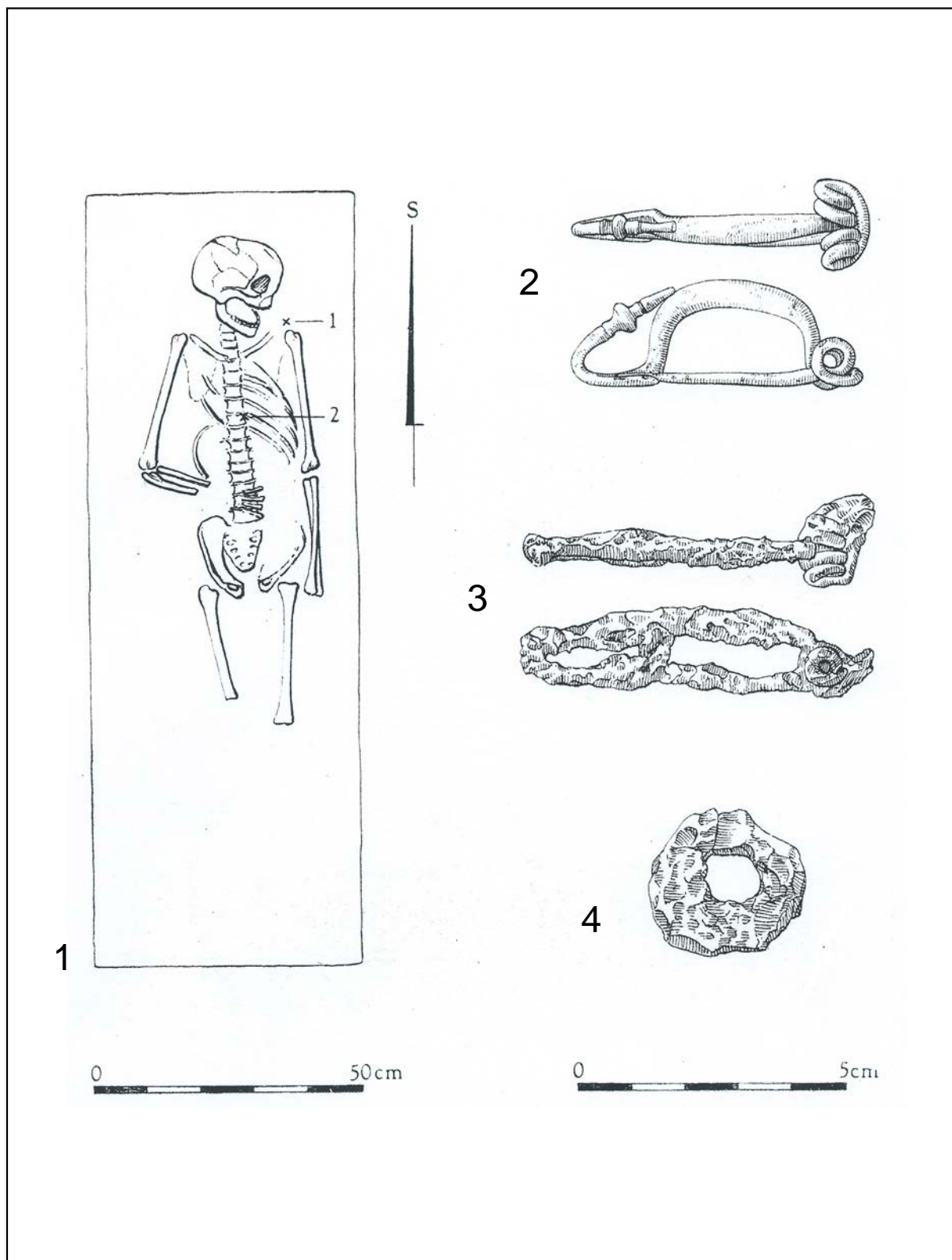
1 - 5 Olomouc - Nemilany (hrob 1); 6 - 7 Olomouc - Slavonín "U hvězdárny" (hrob 1); 1 pseudoantropomorfní meč; 2 meč; 3 kopí; 4 - 5 vázovité keramické nádoby; 6 - 7 bronzové náramky

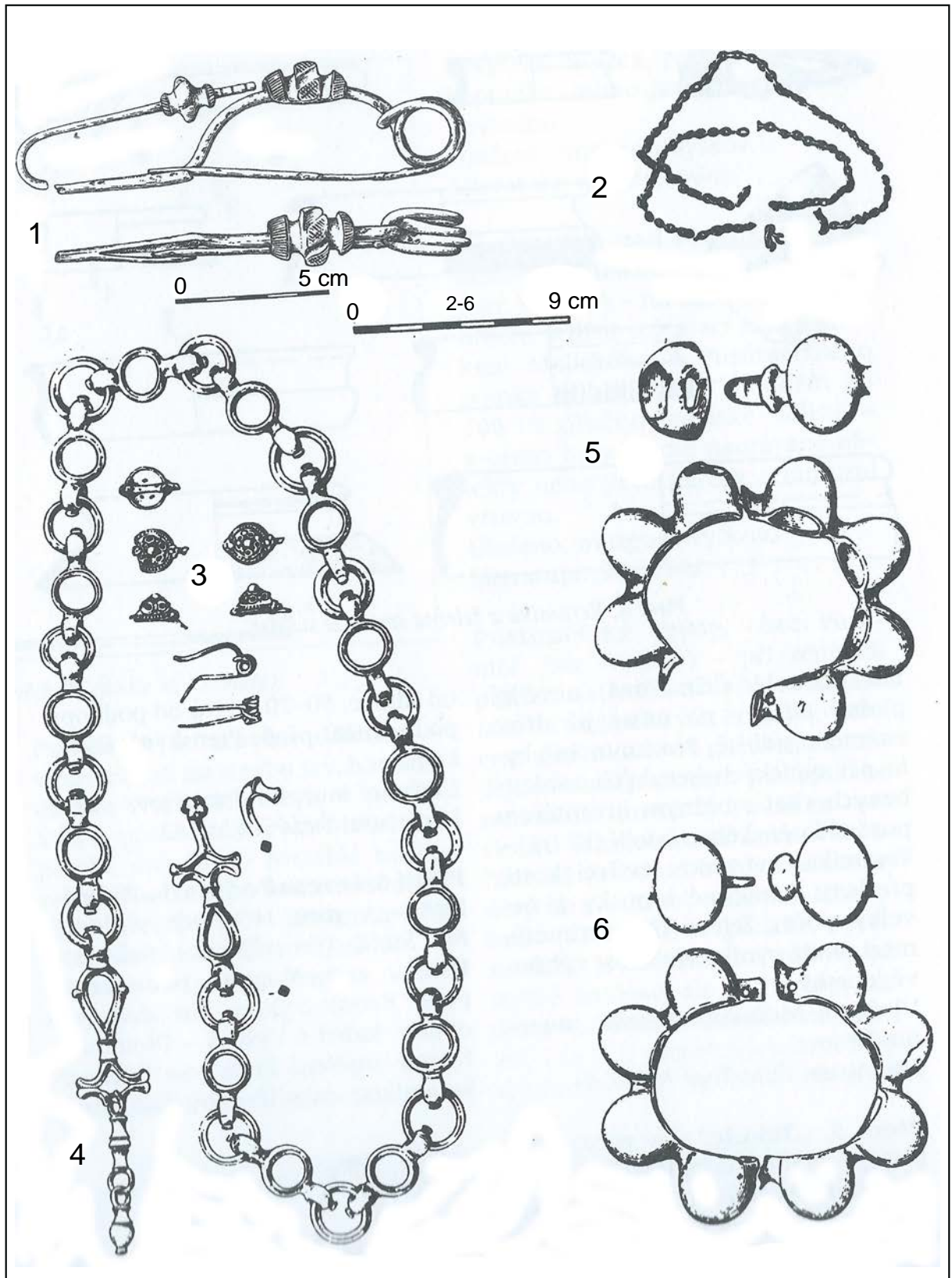
Tab. 14.
 1 Ondratice - bronzový náramek; 2 Pěnčín - keramická nádoba; 3
 Prostějov-Čechůvky (hrob 1) - nánožníky; 4 Prostějov-Čechůvky
 "Kopaninky"- hrob 1

Tab. 15.
Prostějov - Brněnské předměstí (hrob 1); 1 - náramky; 3 nánožník

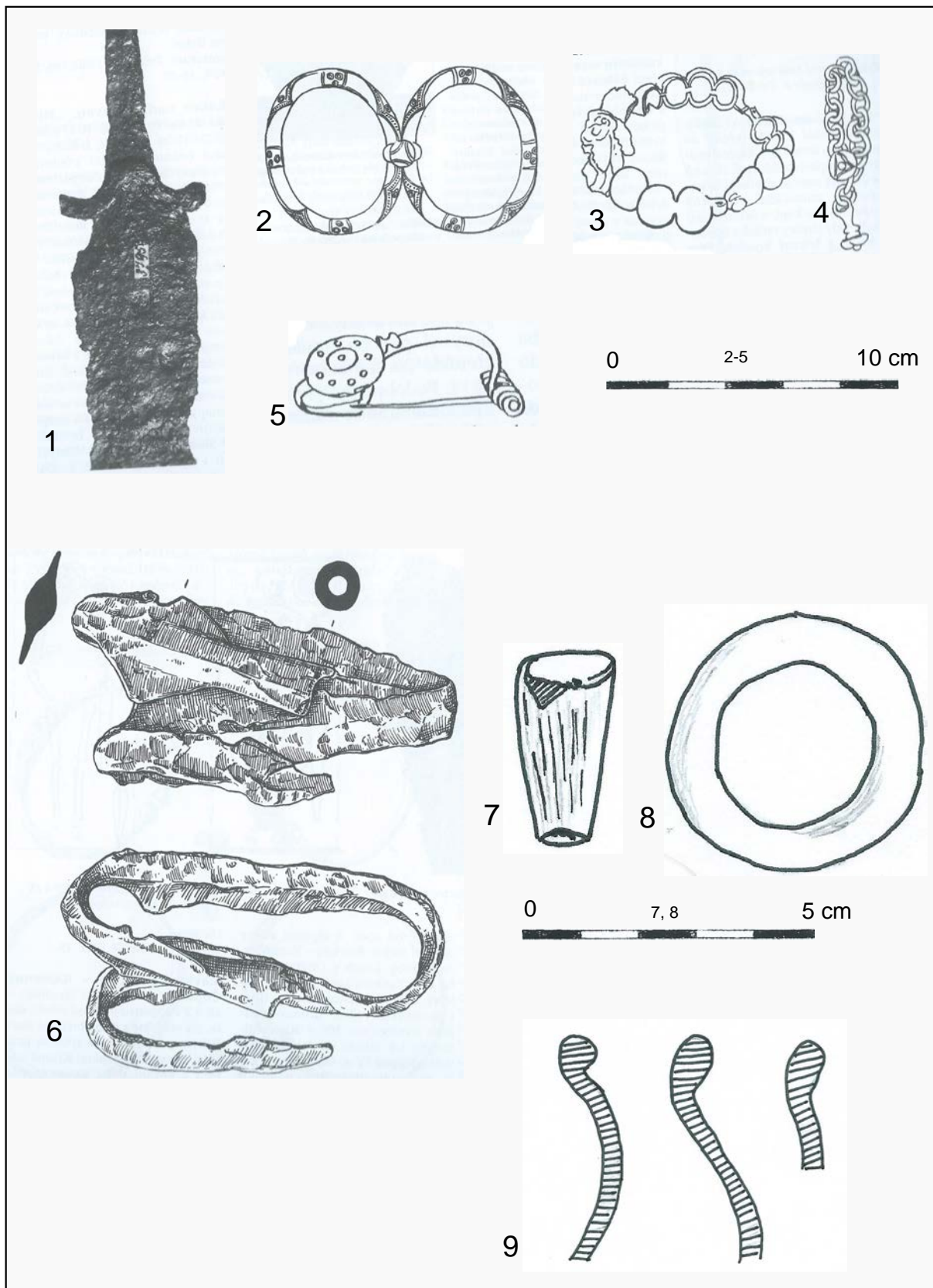

Tab. 16.
 Prostějov-Brněněnské předměstí (hrob 2); 1 hrob ženy; 2 bronzová
 duchcovská spona; 3 železná spona s volnou patkou; 4 železný kroužek

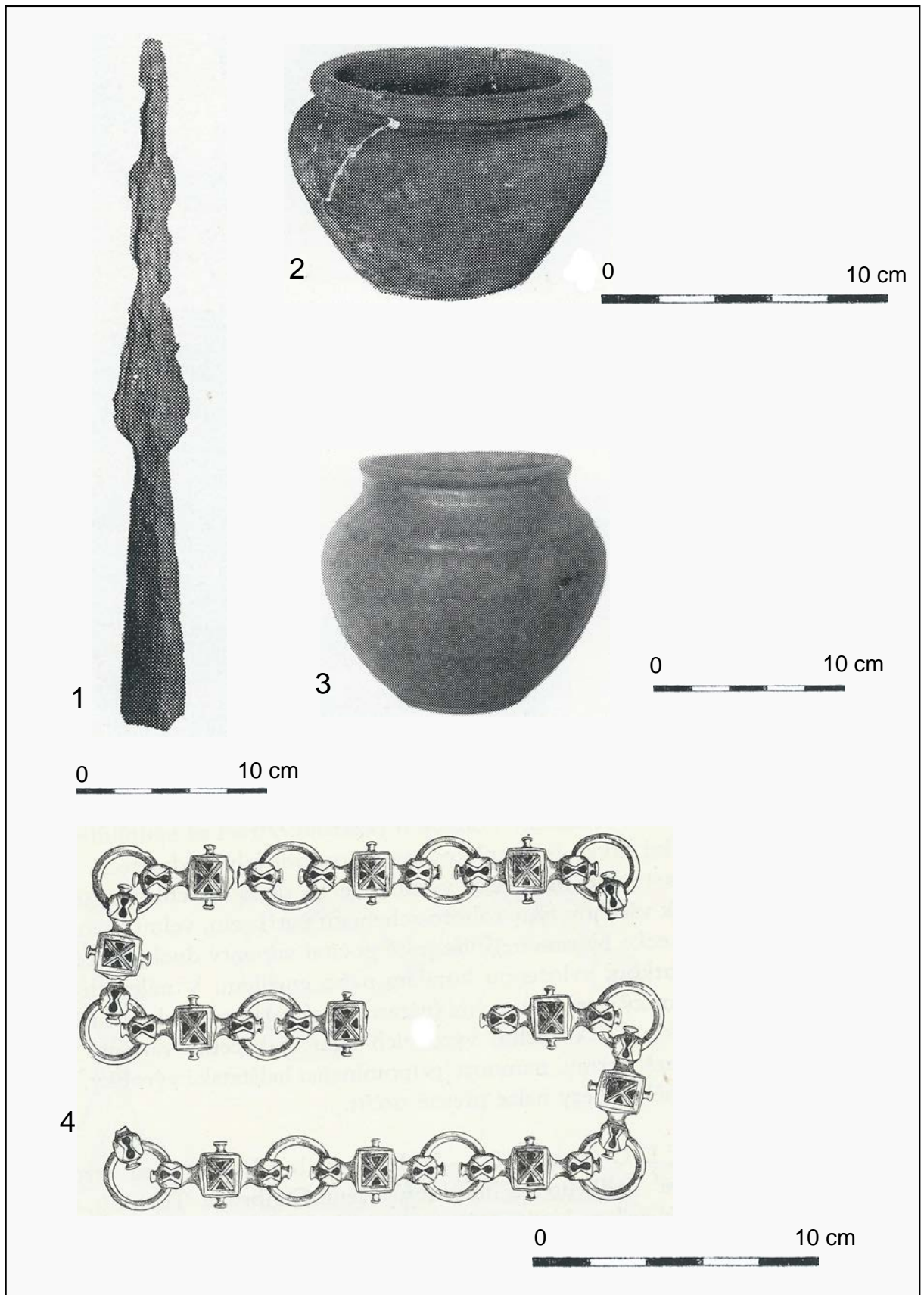
Tab. 17.

Ptení - ženský kostrový hrob: 1 bronzová spona spojené konstrukce; 2 bronzový řetízek; 3 části bronzové spony; 4 bronzový řetěz; 5 - 6 bronzový kruh z dutých hladkých polokoulí

Tab. 18.

1-5 Slatinice, 6-9 Slatinky: 1 meč (hrob 2); 2 dvojnáramek (hrob 1); 3 bronzový nánožník (hrob 1); 4 řetízek (hrob 1); 5 münsingenská spona (hrob 1); 6 zohýbané kopí (celková d. 43 cm); 7 konec dřevce; 8 masivní železný kroužek; 9 okraje keramických nádob (bez měřítka)

Tab. 19.

1-2 Tážaly: 1 hrot kopí; 2 keramická nádoba; 3 Ústín - keramická nádoba; 4 Želeč - bronzový řetězový pás